

REVISTA BIBLIOTECILOR

I. M. F. TIRGOU-MUREŞ
BIBLIOTECA

6.1970

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

În zona oraşului Sighişoara au suferit pierderi care se ridică la 20 000 de volume următoarele biblioteci : **Biblioteca Clubului salariaţilor C.F.R.**, **Biblioteca Clubului combinatului textil**, **Biblioteca cooperativei „Prestarea“**.

Biblioteca Liceului din comuna Ilcanda, judeţul Sălaj, a pierdut, din cauza inundaţiilor, aproximativ 85 la sută din totalul de 5 000 de volume pe care le poseda. Restul de 15 la sută este constituit din volume recuperate din mil.

Localul filialei bibliotecii comunale Pomi din satul Aciua, judeţul Satu Mare, a fost complet inundat ; cărţile au fost însă salvate de furia apelor datorită grijii manifestate de organele locale de partid şi de stat şi de bibliotecara Anitas Florica.

La **Biblioteca Casei agronomului din comuna Iernut**, jud. Mureş, au fost distruse, din cauza inundaţiilor, 2 000 de volume.

Biblioteca comunală din Iernut, care nu a suferit pagube, oferă, în sprijinul bibliotecilor calamitate, un număr de 500 de volume.

La **Biblioteca comunală Bencsat**, jud. Sălaj, au fost distruse, din cauza inundaţiilor, 3 800 de volume. Prin grija Fondului de Stat al Cărţii, biblioteca va fi înzestrată cu un număr de 3 000—3 500 de volume, gata prelucrate, care vor fi transportate în comună până la sfîrşitul lunii iunie a.c.

Din Reghin ne parvine ştirea că **Biblioteca centrală sindicală** a pierdut un număr de 6 646 volume în valoare de 62 500 lei, iar **Biblioteca sindicală U.E.L.** un număr de 1 596 de volume, în valoare de 13 900 lei.

Biblioteca Centrală de Stat se oferă să reconstituie şi să organizeze colecţiile bibliotecii oraşeneşti care a suferit cele mai grele daune din cauza inundaţiilor.

Biblioteca municipală Braşov oferă din colecţiile ei un număr de 20 000 de volume.

Biblioteca municipală „V. A. Urechia“ Galaţi se angajează să pună la dispoziţia unităţilor bibliotecare care au suferit pierderi de cărţi un fond de 80 000 de volume din colecţii proprii şi din donaţiile cititorilor.

Biblioteca municipală „Astra“ Sibiu va dona din colecţiile sale un fond de 10 000 de volume.

Numeroase edituri au donat în folosul bibliotecilor sinistrate fonduri însemnate de cărţi din stocurile proprii. Fondul de Stat al Cărţii a primit astfel : 4 000 de exemplare de la Editura Academiei R.S.R. ; 1 100 de volume de la Editura ştiinţifică ; 9 800 de volume de la Editura „Albatros“ ; 5 000 de volume de la Editura „M. Eminescu“ ; 3 000 de volume de la Editura „Minerva“.

Biblioteca centrală M.F.A. a donat pentru bibliotecile calamitate un număr de 1 500 de cărţi pentru copii.

REVISTA BIBLIOTECILOR

anul XXIII nr. 6

iunie 1970

S
U
M
M
A
R

	Pag.
Erich ADLER : Optimizarea sistemului de informare și documentare tehnică. I. Unități documentare	323
George VLĂDESCU : Fondul de referință în bibliotecile comunale. Anchetă	327
Cristina PETRESCU : Activitatea Serviciului de informare științifică din Biblioteca Centrală de Stat	333
Mircea IONESCU : Bibliografia locală în bibliotecile municipale și orășenești	336
D. TRANCA : Perspectivile literaturii enciclopedice și de informare	341
Sergiu FĂRCĂȘAN : Cum se poate informa un bibliotecar ?	344
Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN : Lectura copiilor noștri. Insemnări pe marginea unei anchete în rindul elevilor de la oraș și sat (II)	348
Ladislau LÖRINCZ : Cu privire la stabilirea și sancționarea contravențiilor săvârșite în legătură cu activitatea bibliotecară	356
Ioana TĂUTU : Ce să fiu ? Bibliografie de recomandare	362
Cronică	364
Ecouri	367
Pe urmele materialelor publicate	368

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

JAKO Sigismund : Inceputurile fabricării hirtiei în țara noastră. II. Moara de hirtie din Sibiu și problema fabricării hirtiei în Moldova în secolul al XVI-lea 369

S

BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE

Dumitru BĂLAEȚ : Biblioteca pentru copii din Clamart 374

U

PROFILURI

Vera CĂLIN : Charles Dickens. 100 de ani de la moartea sa 377

M

CONSULTAȚII

Atanase LUPU : Relațiile bibliotecii cu publicul (V) 379

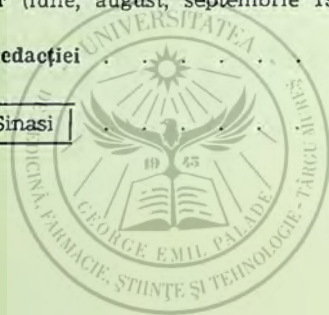
A

Calendar (iulie, august, septembrie 1970) 382

R

Poșta redacției Cop. III

Omer Sinasi Cop. III

REDACȚIA :

**Str. Biserica Amzei, nr. 5—7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04**

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Dumitru BĂLAEȚ, Virgil CÂNDEA, Ion CIOTLOȘ, Antoaneta CORVATESCU-TOFAN (redactor șef rubrică), Ștefan GRUIA (redactor șef), Alexandru IONAȘCU, Atanase LUPU, Gheorghe MAXIN, MESZÁROS József, Anne-Marie MIHIȚ (secretar de redacție), Constantin NEGULESCU, Gernot NUSSBÄCHER, Nicolae ONIGA, Mihai PETREȘCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU

OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE TEHNICĂ

1. Unități documentare

Problemele informării documentare preocupă în țara noastră — și nu numai la noi — cercuri foarte largi de specialiști în știință, tehnică și economie. Se discută mult și s-a făcut mult. Desigur, nu totul. Și, în acest sens, este utilă dezbaterăa unor probleme actuale, în lumina sarcinilor de dezvoltare a științei și tehnicii ce rezultă din documentele de partid și de stat.

Un aspect important — instituționalizarea. O statistică destul de aproximativă ne vorbește despre funcționarea în țara noastră a Institutului central de documentare tehnică, a 15 centre și oficii de documentare de ramură și a circa 150 de unități de documentare în institute și întreprinderi. (Cele aproximativ 4500 de biblioteci documentare care funcționează în cadrul diferitelor întreprinderi și instituții nu trebuie confundate cu unitățile de documentare.) Volumul relativ mare de lucrări de informare documentară elaborate de I.D.T. și de organele de ramură reprezintă un efort apreciabil, iar activitatea pozitivă a multor unități de documentare din întreprinderi dovedește cât de important este să se dea documentării atenția cuvenită. Avem unități de documentare de întreprindere cu 20—40 de lucrători (Electroputere, Uzina Săvinești, ISPE), avem locuri unde instrumentele de informare sînt bine dezvoltate și în direcții adecvate (sistemul de cataloage ingineresti de la IPROMET, evidența colecției de prospecte de la IPCM, a celei de brevete de la IPROSIN ș.a.), avem unități de documentare care folosesc metode moderne de prelucrare (indexarea coordonată la TCPMIR Timișoara) și chiar mecanizarea (Institutul geologic București).

În raport cu posibilitățile, dar mai ales cu nevoile de informare în industrie, în

agricultură, în activitatea economică în genere, realizările menționate nu sînt însă suficiente. În primul rînd, numărul de circa 150 de unități de documentare de întreprindere trebuie raportat la numărul total al întreprinderilor importante și al institutelor de cercetare și proiectare, care este de cîteva ori mai mare. Rezultă că, din 3—4 institute și întreprinderi importante, cel mult una dispune de o unitate de documentare. În această situație, volumul mare de documente secundare elaborate de I.D.T. și de organele de ramură, ca și publicațiile primare românești și străine primite de întreprinderi se valorifică necorespunzător, atît cantitativ cît și calitativ. Multe materiale, pentru a căror elaborare specialiști competenți au depus multă muncă, nici nu sînt consultate. Se întîmplă foarte frecvent ca documentele secundare de informare prin semnalare să fie depozitate fără a fi fost consultate pentru simplul motiv că, în momentul sosirii lor, specialiștii nu aveau un interes special de informare pe o anumită temă; altelei nu sînt consultate pentru că, în lipsa unei unități de documentare, nimeni nu a instituit informarea curentă, continuă în domeniile care formează obiectul preocupării specialiștilor.

Tocmai de aceea se ridică problema instituționalizării unităților de documentare de întreprindere. La ora actuală sînt în vigoare acte normative care prevăd, încă din 1953 (H.C.M. nr. 2656), obligativitatea organelor centrale cu activitate tehnico-economică de a-și organiza documentarea tehnică atît central, cît și în unitățile lor, creînd organe specifice în acest scop. Acest act normativ a fost interpretat în sensul înființării de către ministere, pe plan central, a unor centre și oficii de documentare, dar nu au fost luate măsuri similare și pentru organizarea documentării în unitățile lor, adică

în întreprinderi și institute. Cu ani în urmă, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini a emis un ordin și instrucțiuni privind organizarea documentării în întreprinderile subordonate, în care se prevedea înființarea de servicii și de birouri de documentare în întreprinderi, indicându-se numărul necesar de salariați de diferite pregătiri, pe grade de întreprinderi. Un act normativ asemănător a fost emis de Ministerul Industriei Ușoare; în acesta schemele pentru unitățile de documentare erau însă doar recomandate. Unele referiri la scheme au fost făcute și într-un act normativ al Ministerului Minelor.

Tuturor actelor normative menționate le este comună o trăsătură. anume că nu au fost urmate de operarea unor măsuri corespunzătoare în statele de funcțiuni ale întreprinderilor și institutelor. În schema cabinetelor tehnice erau trecute o serie de funcțiuni (ingineri, bibliotecari etc.), care puteau fi distribuite, la aprecierea conducătorilor, și pentru documentare, deoarece în sarcina cabinetelor tehnice intra și această activitate. Întrucât însă obligația nu era expresă, rezultatul a fost că în marea majoritate a cazurilor posturile de la cabinetele tehnice au fost atribuite pentru efectuarea lucrărilor legate de invenții, inovații, protecția muncii, consumuri specifice, documentarea rămânând descoperită. În cazuri destul de rare și, trebuie spus, de cele mai multe ori după intervenții din afară — conducătorii au manifestat înțelegere, atribuind unele posturi (îndeosebi de bibliotecari) pentru documentare.

După apariția, în 1967, a legislației privind brevetele, cabinetele tehnice au fost transformate în birouri de invenții, pentru documentare nemaiprevăzându-se posturi. În consecință, numărul unităților de documentare de întreprindere s-a redus.

Precum se deduce ușor, inconsecvența tratării problemelor de organizare a documentării în întreprinderi de către ministere, cu toate actele normative clare în vigoare, a determinat o slabă activitate organizatorică, înființări și desființări repetate ale unităților de documentare uneori cu greu încropite, o pronun-

țată fluctuație a personalului acestor unități și, implicit, frînarea formării de cadre cu experiență. Dacă în schemele de organizare a întreprinderilor și institutelor ar fi figurat unități de documentare (servicii, birouri, responsabili) autonome, la fel ca, de exemplu, serviciile de contabilitate, tehnic, administrativ, planificare etc., situații ca cele de mai sus nu se puteau petrece.

Dar și în împrejurările favorabile cînd, printr-o interpretare mai largă a legilor și dînd curs nevoilor stringente de introducere a tehnicii noi, conducătorii unor întreprinderi au compilat din diferite posturi unități de documentare, lipsa instituționalizării acestora prin grefarea lor pe schemele de organizare a dus la nerespectarea unor criterii obiective în precizarea posturilor. Găsim uzine sau institute cu frecvență asemănătoare a problemelor tehnice, cu număr aproximativ egal — pe categorii — de beneficiari potențiali ai informării, cu volum de producție apropiat, dar cu unități de documentare total diferite: numărul de persoane angajate în acest scop este adesea de 4—5 ori mai mare la o întreprindere (institut) decît la alta, iar structura internă variază în modul cel mai neașteptat: din 6 oameni, de exemplu, într-un loc pot fi un inginer și un bibliotecar, restul traducători, în alt loc poate fi invers sau poate să nu fie nici un inginer, sau pot fi numai funcționari cu studii medii și nici un bibliotecar — mă rog, orice combinație e posibilă. Repetăm: e vorba de întreprinderi de mărime și importanță asemănătoare.

Desigur, nu se poate pretinde o uniformizare deplină în cazul unei activități care depinde în mare măsură de factori subiectivi: la un moment dat, o întreprindere poate avea nevoie, la aceleași probleme, de mai multă informare decît alta, fie pentru că specialiștii ei sînt mai puțin informați dinainte, fie pentru că în problema dată nu au lucrat încă, fie pentru că modalitatea sau calea de rezolvare aleasă este alta. Aceste variabile — și multe altele — pot modifica în anumite limite volumul și conținutul informațiilor necesare, dar pe baza unor criterii pe cît de posibil obiective, nu pe evaluări subiective sau pur și simplu în baza unor

măsuri administrative arbitrare. De aici derivă un alt aspect actual al activității informaționale.

Organizarea științifică a unităților de documentare de întreprindere. De-a lungul anilor, Institutul central de documentare tehnică a făcut numeroase recomandări cu privire la organizarea unităților de documentare din institute și întreprinderi. Unele s-au materializat prin actele normative deja menționate ale unor ministere, altele, prin măsuri concrete luate direct în întreprinderi.

Privind retrospectiv, activitatea de organizare a unităților de documentare în țara noastră apare ca o realizare care merită să fie apreciată. Rezultatele ei palpabile sînt totuși unitățile din institute și întreprinderi care funcționează efectiv și au o eficacitate economică de nimeni contestată: multe milioane de lei, deși nu sînt separat contabilizate, reprezintă consecința indirectă a informării documentare, încorporată în produse noi, în soluțiile cele mai moderne adoptate pentru tehnologiile, liniile de cercetare, proiectele realizate.

Astăzi însă acest fel de a rezolva lucrurile nu mai este satisfăcător. Organizarea științifică a activității întreprinderilor și institutelor, cu metodele ei exacte și riguroase, nu este compatibilă cu evaluarea aproximativă a personalului necesar informării într-o întreprindere sau cu numirea pur și simplu a 1—2 oameni, fără nici o evaluare. Nici experiența îndelungată nu permite optimizarea structurii și funcționării unei unități de informare documentară, căci parametri care intră în joc sînt prea mulți și variabili în limite foarte largi.

Se pune problema cunoașterii caracteristicilor principale, a teoriei, practicii, sarcinilor și atribuțiilor unităților de documentare. Toate acestea nu pot fi cunoscute decît de specialiști, căci ele reprezintă un mare cumul de cunoștințe, aparținînd unei discipline de sine stătătoare, cu metode de lucru și forme de organizare proprii. De aceea, organizarea științifică a unei unități de documentare dintr-o întreprindere sau dintr-un institut trebuie să fie asigurată de personal specializat. Dacă în instituția sau în

întreprinderea respectivă nu există persoane care să fi absolvit cursurile de specializare în domeniul organizării științifice a unităților de documentare, inițiate de I.D.T. sau de C.E.P.E.C.A., se poate solicita asistența tehnică a specialiștilor din cadrul I.D.T.

În ultimii ani s-au conturat sisteme moderne de informare, iar termenul de sistem de informare a intrat în uzul curent, indiferent că e vorba de organizarea informării într-o întreprindere mică sau mare, pe scară de ramură sau a economiei naționale. Vorbim de sistem, în oricare dintre cazuri, deoarece informarea documentară cuprinde un complex de metode și tehnici de lucru, începînd cu identificarea și achiziția documentelor și informațiilor, continuînd cu selectarea, analiza, prelucrarea și înmagazinarea lor și terminînd cu difuzarea curentă sau regăsirea la cerere.

Pentru stabilirea volumului de informații necesare sub diferite forme, trebuie limpezite înții domeniul (domeniile), ramura, profesia (profesiile), temele, nivelurile de pregătire, numărul beneficiarilor potențiali, de asemenea specificul lor (cadre de conducere, de cercetare, de proiectare, din producție). În fiecare caz, și pentru fiecare combinație posibilă a elementelor de mai sus, necesarul de informare, formele de difuzare, metodologia adoptată se modifică. În continuare, deci, trebuie să determinăm de ce fel de informații și de date au nevoie diferitele categorii de beneficiari deja stabilite în faza anterioară.

În cazul cercetării științifice, de exemplu, este necesară cunoașterea rezultatelor finale sau parțiale — recente și mai vechi — obținute în alte părți, în domeniul celui care se informează și în domenii înrudite. Nevoia de informare este permanentă, deci pe întregul parcurs al cercetării temei, căci mereu pot apărea elemente noi, capabile să dea orientări diferite față de cele inițial luate în considerare. Se vor cere deci unității de documentare date asupra modului de lucru, a liniilor de cercetare, a raționamentelor făcute de alții, a succeselor și insucceselor și a cauzelor acestora. Se știe de alt-

fel că — în principiu — cercetătorul are o vastă nevoie de informare, el interesându-se de orice informație, descriere etc. care privește tema sa de cercetare.

Proiectantul are nevoie, în special, de datele cele mai recente, care sînt de obicei tot rezultatul celor mai recente cercetări și dezvoltări tehnice, dar sub altă formă — cea a datelor de proiectare, a datelor de brevet, care să-i îngăduie pe de o parte să breveteze soluțiile originale, respectiv, să nu dezeze drepturile brevetele ale altora, iar pe de altă parte să cunoască nivelul produselor, procedeele etc. realizate în lume. Proiectantul va cere tabele de comparare a produsului propriu cu cele similare străine, informații și date privind soluțiile adoptate la diferitele detalii ale unor proiecte similare etc.

Pe specialistul din producție, care este în primul rînd un agent de execuție a proiectelor și tehnologiilor realizate de alții, îl vor interesa, de exemplu, rezultatele obținute de alții în materializarea unor proiecte asemănătoare, metodologia folosită în acest scop în condițiile utilizării unor utilaje tehnologice asemănătoare etc.

Desigur că natura informațiilor pretinse condiționează categoriile și formele de material documentar — primar și secundar — necesare (cărți, articole de reviste, rapoarte de cercetare, descrieri de invenții, standarde, prospecte, literatură de firme, documentații de fabricație, cărți ale mașinii, reviste de referate și de titluri, sinteze documentare, tabele de comparare și altele).

Tot nevoile de informare determină modul de prelucrare a informațiilor și documentelor intrate în sistem (la unitatea de documentare): semnalări de titluri, rezumate, referate mai ample, traduceri, extrageri de date factice, întocmirea de date de comparare pe produs etc.; de asemenea, determină adîncimea prelucrării documentelor (cîți indici de clasificare CZU, cu cîte subdivizii, cîți termeni în cazul catalogului pe subiecte, cîți termeni caracteristici (descriptori) în cazul îndexării coordonate etc.).

Cunoașterea și interpretarea datelor legate de nevoile de informare a diferite-

lor categorii de beneficiari permite determinarea necesarului de informații și din ce izvoare anume, în consecință, se poate stabili volumul și fluxul necesar de informații și de documente. Corespunzător acestuia, se studiază, în vederea găsirii variantei optime, diferitele sisteme de informare, tradiționale și moderne, și instrumentele, aparatul (în cazul mecanizării sau automatizării) care le corespund. Se tinde către obținerea unui necesar maxim de informații pertinente, în timpul cel mai scurt, prin investirea de forță de muncă și fonduri minime.

În majoritatea întreprinderilor și institutelor noastre, care au organizat unități documentare, s-a optat pentru folosirea sistemelor tradiționale, nemecanizate, organizîndu-se fișiere manuale și nestabilindu-se în prealabil parametrii principali ai sistemului. În realitate, pentru a se putea sconta pe rezultate mulțumitoare, studiul prealabil științific este absolut necesar și numai pe baza lui se va putea obține un sistem de informare documentară operativ, maleabil și ieftin. Am aminti doar un aspect: tot mai multe întreprinderi și institute posedă stații mecanografice de contabilizat, unele, chiar și calculatoare electronice. Nu mai vorbim de vastele posibilități, la îndemîna unui mare număr de întreprinderi, de a realiza singure elemente de mică mecanizare (dispozitive de perforat fișe, de exemplu) cu care pot fi deservite apoi sisteme moderne de informare.

Este, credem, nevoie să se treacă la organizarea științifică a unităților de documentare prin eforturile conjugate ale specialiștilor din întreprinderi, ale I.D.T. și ale C.E.P.E.C.A. Cîteva organizări experimentale, care sînt poată fi apoi centre de schimb de experiență pentru alții, ar constitui un început cu efecte pozitive greu de evaluat.

În momentul de față, mai trebuie pusă o problemă esențială: cum folosesc unitățile de documentare existente, bibliotecile existente, materialele documentare furnizate din diferite izvoare și serviciile oferite de instituțiile de informare specializate? Dar despre aceasta într-un articol viitor.

Ing. Erich ADLER

Fondul de referință în bibliotecile comunale

ANCHETĂ

Biblioteca comunală, ca orice bibliotecă publică modernă, este o sinteză a două funcții principale: de educare și de informare a populației din localitatea în care este situată. Dacă propaganda cărții și orientarea lecturii ocupă, în ansamblul activității cultural-educative din mediul rural, un loc foarte însemnat, funcția de informare a bibliotecii comunale dobândește o valență în plus prin unicitatea instituției înzestrate cu o astfel de funcție pe raza unei comune. Și aceasta, pentru că, oricât celelalte activități cultural-educative din sat ar fi însoțite deseori de transmitere de informații, locul special al depozitării și al furnizării permanente și organizate de informații din orice domeniu de cunoștințe este biblioteca.

Preocuparea noastră în privința informării în biblioteca comunală intenționează a aborda frontală a problemei. *În ce fel, cu ajutorul căror mijloace și la ce nivel cererile de informații pot fi satisfăcute în biblioteca comunală?* Apreciind literatura de referință drept factorul determinant al posibilităților de informare, factologică și bibliografică, ne-am oprit astfel la cercetarea fondului de referință din bibliotecile de acest fel. Am porrit prin publicarea unei bibliografii selective asupra lucrărilor de referință necesare în bibliotecile mici de cultură generală*), vizând în primul rând sprijinirea bibliotecilor comunale în completarea și organizarea bazei documentare a activității lor de informare. Am recomandat cu acest prilej extragerea, din fondul general de publicații, a lucrărilor înregistrate în bibliografie și organizarea lor într-o unitate distinctă — a fondului de referință —, sugerând totodată o schemă de ordonare a titlurilor în acest fond. În luna februarie a acestui an, după ce primele două părți ale bibliografiei — consacrate lucrărilor de referință surse primare — fuseseră deja publicate, am întreprins o

anchetă, restrinsă la un număr mic de biblioteci comunale, asupra acestei categorii de lucrări existente în fondul lor de publicații. Am cerut astfel bibliotecarilor să ne indice care din lucrările de referință consemnate de noi în bibliografie se găsesc (sau nu se găsesc) în bibliotecile lor și, de asemenea, să ne comunice și titlurile surselor secundare de informare pe care le posedă (premergând în acest fel publicarea, în numărul 4/aprilie 1970 al revistei noastre, a părții a III-a a bibliografiei, în care am selectat un minimum de lucrări bibliografice necesare în bibliotecile mici).

... Și am primit răspunsuri

Solicitând răspuns la ancheta noastră, am trimis scrisori la 66 de biblioteci comunale (din toate județele), apreciate ca unități cu activitate bună. Din acestea, ne-au răspuns 41 de biblioteci, din 29 de județe, astfel încât din: 10 județe — Argeș, Brașov, Caraș-Severin, Constanța, Dimbovița, Hunedoara, Mehedinți, Satu Mare, Vâlcea și Vrancea — nu avem date despre nici o bibliotecă. Și din cele 41 de răspunsuri, 5 nu ne pot servi la analiza noastră deoarece: din partea bibliotecii comunale Marpod (județul Sibiu) sîntem înștiințați că bibliotecarul, din cauză de boală, este indisponibil pentru o perioadă mai mare de timp; bibliotecile comunale din Amara și Făcăieni (ambele din județul Ialomița) ne comunică faptul că nu au avut abonament la *Revista bibliotecilor* în 1969 (poate așa va înțelege și Comitetul pentru cultură și artă al județului Ialomița necesitatea existenței unor anumite publicații în bibliotecile din județ!); în sfîrșit, alte două unități ne comunică date incomplete sau cu referiri la alte bibliografii publicate în revista noastră.

Ne-au rămas astfel 36 de răspunsuri, referitoare în totalitate la primele două părți ale bibliografiei și doar în număr de 6 și la sursele secundare aflate în bibliotecă.

Primele două părți ale bibliografiei *Cine? Ce? Unde? Cînd? Cum?* înregistrează, într-o selecție restrictivă la

*) Vezi cele 3 părți ale bibliografiei *Cine? Ce? Unde? Cînd? Cum?*, publicate în numerele 5/1969, 11/1969 și 4/1970 ale *Revistei bibliotecilor*.

minim, 168 de titluri de lucrări de referință surse primare, ca: enciclopedii (dicționare enciclopedice), dicționare lingvistice, dicționare (lexicoane) speciale, lucrări fundamentale și istorii ale subiectelor, lucrări din domeniul geografiei-turismului (referitoare la România și referitoare la alte țări), ghiduri, atlase-hărți-albume și anuare. Din acest număr de titluri recomandate, în multe din cele 36 de biblioteci care ne-au pus la dispoziție răspunsuri de sondaj se găsește un număr incredibil de mic, așa cum se poate vedea din tabelul nr. 1

ferință. De pildă, la biblioteca din comuna Vama (județul Suceava), care posedă în total 116 lucrări de referință, din cele 25 de titluri se găsesc doar 14 (lipsind în special dicționarele bilingve), iar la biblioteca din Trușești (județul Botoșani) se găsesc doar 11 titluri, fondul total al lucrărilor de referință fiind de 109 titluri. Situația nefericită a existentului față de minimul necesar ar fi și mai defavorabilă dacă la cele 25 de titluri am mai adăuga unele lucrări de referință cerute de specificul așezării geografice sau de specificul economic, so-

Tabelul nr. 1

Numărul bibliotecilor	În % față de nr. bibliotecilor anchetate	Numărul titlurilor existente
7*	19%	între 4 și 10 titluri
6	17%	„ 11 „ 20 „
7	19%	„ 21 „ 30 „
3	8,5%	„ 31 „ 40 „
3	8,5%	„ 41 „ 50 „
3	8,5%	„ 51 „ 75 „
3	8,5%	„ 76 „ 100 „
4	11%	peste 100 de titluri
36	100%	

* Notă: Iată lista celor 7 biblioteci comunale care posedă între 4 și 10 titluri din cele 168 recomandate: Piatra-Olt (Olt), Dobroni (Neamt), Miercurea Sibiului (Sibiu), Fintinele (Mures), Nimigea (Bistrița-Năsăud), Remetei (Maramureș) și Vințul de Jos (Alba).

Peste 100 de titluri din cele recomandate — 109, 116, 130 și 141 — se găsesc în bibliotecile comunale din Trușești, (Botoșani), Vama (Suceava), Bărgănul (Brăila) și, respectiv, Bellu (Arad).

Situația oglindită în cifrele din tabel nu dezvăluie însă carențele mari ale acestor fonduri în privința conținutului lor. Privind atent titlurile care lipsesc și lăsând la o parte faptul că în unele biblioteci nu există nici o lucrare de informare din domeniul geografiei-turismului (ca, de pildă, la bibliotecile comunale Dobreni — județul Neamt, Nimigea — județul Bistrița-Năsăud, Cefa — județul Bihor), să urmărim acum prezența unor titluri, alese din cele două părți ale bibliografiei, pe care le considerăm absolut obligatorii a se afla într-o bibliotecă comunală. Credem că nu greșim afirmând că, fără cele 25 de titluri pe care le-am selectat și le-am notat în tabelul nr. 2, o bibliotecă comunală nu poate furniza cele mai elementare informații.

Și iată că, analizând răspunsurile, sintem nevoiți să remarcăm prezența foarte redusă a acestor titluri, selectate pînă la strictul absolut necesar în bibliotecile comunale. Așa cum se poate vedea în tabelul nr. 3, o singură bibliotecă comunală — cea din Bellu, județul Arad — posedă 21 de titluri din cele 25 selectate. Neașteptată este lipsa multor titluri din acestea în biblioteci care posedă un număr mare de lucrări de re-

ferință, istoric sau cultural al fiecărei localități în parte (ghiduri sau monografii ale localităților sau ale zonelor în care se află fiecare bibliotecă), strict necesare furnizării de informații cu caracter local.

În sfîrșit, remarcăm lipsa inadmisibilă a unor lucrări indispensabile informării dintr-un număr mare de biblioteci. Astfel, în tabelul nr. 4 am notat titlurile a 8 lucrări de acest fel și numărul bibliotecilor din care acestea lipsesc.

Și am mai putea adăuga că unele biblioteci care posedă lucrări, din cele notate în tabelul 4, în mai multe volume nu au toate volumele. De pildă, cele 4 volume ale *Dicționarului enciclopedic român*: în biblioteca comunală Ileanda (Sălaj) și în cea din Posești (Prahova) se găsesc doar volumele 1, 2 și 3; în biblioteca din Nehoiu (Buzău) se află numai volumele 2, 3 și 4, iar în cea din Bulzești (Dolj) — doar volumele 1 și 4; în bibliotecile comunale Băcești (Vaslui) și Macea (Arad) se găsește doar volumul 4. La fel, din cele 4 volume ale *Dicționarului limbii române literare contemporane*, în bibliotecile din comunele Vințul de Jos (Alba), Brețcu (Covasna), Vinerea (Alba) și Gura-Văii (Bacău) se află doar cîte unu, două sau trei vo-

lume, iar din volumele, tot în număr de 4, ale *Istoriei României*, bibliotecile comunale Remeți (Maramureș), Băcești (Vaslui), Macea (Arad), Iernut (Mureș) și Avrig (Sibiu) posedă doar câte două sau trei volume.

Răspunzînd unei alte întrebări a anchetei noastre, numai 8 biblioteci (din 36) ne-au comunicat cîte o listă a titlurilor de lucrări de referință pe care le posedă în afara celor selectate de noi în primele două părți ale bibliografiei *Cine? Ce? Unde? Cînd? Cum?*. Ta-

belul nr. 5 prezintă numărul acestor titluri comunicate de fiecare din aceste 8 biblioteci.

Unele din aceste liste cuprind, în mod firesc, titluri ale unor lucrări care au apărut după publicarea bibliografiei noastre, dar în număr foarte restrîns. Iată, de pildă, că lucrări noi ca *Dicționar de etică pentru tineret*, *Istoria literaturii române* de George Ivașcu și *Istoria lumii în date* au fost achiziționate: prima — doar la 2 biblioteci (Vinători și Gura-Văii), a doua — doar la Ceanu Mare,

Tabelul nr. 2

Nr. crt.	Autor și titlu	Nr. de volume	Anul editării
1	<i>Dicționar enciclopedic român</i>	4	1962—1966
2	<i>Dicționarul limbii române moderne</i> sau <i>Dicționarul limbii române literare contemporane</i>	1	1958 sau 1967
3	Marcu, Florin și Manea, Constant. <i>Dicționar de neologisme</i>	4	1955—1957
4	<i>Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație</i>	1	1966
5	<i>Dicționar englez-român</i>	1	1965
6	Levițchi, Leon. <i>Dicționar român-englez</i>	1	1965*
7	<i>Dicționar german-român</i>	1	1958*
8	<i>Dicționar român-german</i>	1	1963*
9	<i>Dicționar francez-român</i>	1	1967*
10	<i>Dicționar român-francez</i>	1	1967*
11	Gușu, Gh. <i>Dicționar latin-român</i>	1	1966
12	<i>Dicționar rus-român</i>	1	1964*
13	<i>Mic dicționar român-rus</i>	1	1966*
14	<i>Magyar-roman szolár-Dicționar maghiar-român</i>	1	1961*
15	<i>Dicționar român-maghiar</i>	1	1964*
16	<i>Dicționar pedagogic</i>	2	1963—1964*
17	<i>A.B.C.-ul sănătății. Enciclopedie medicală populară</i>	1	1964
18	<i>Dicționar de economie agrară</i>	1	1969
19	<i>Gramatica limbii române</i>	2	1966*
20	<i>Medicina în familie</i>	1	1968
21	<i>Istoria literaturii române</i> [Tratat]. Vol. 1—2 sau Călinescu, G. <i>Istoria literaturii române. Compendiu</i> sau Ivașcu, George. <i>Istoria literaturii române. Vol. 1</i>	primele 2	1964—1968
22	<i>Istoria României</i> sau Constantinescu, Miron. <i>Istoria României. Compendiu</i>	1	1968
23	Cucu, Vasile. <i>România. Ghid</i> sau <i>România. Ghid turistic</i>	1	1969
24	<i>Județele României socialiste</i>	1	1969
25	<i>Mic atlas geografic</i> sau Birsan, A. <i>Mic atlas geografic</i>	1	1967
		1	1968

*Notă: Asteriscul cu care am însemnat unele ediții arată că, în lipsa ediției recomandate de noi, pot fi folosite alte ediții.

În privința dicționarelor bilingve, am cuprins numai

limbile străine care se predau în școală, plus limba maghiară, recomandînd achiziționarea dicționarelor maghiar-român și român-maghiar în bibliotecile aflate în comune cu populație care vorbește această limbă.

Numărul bibliotecilor	Numărul de titluri existent din minimum de 25
9	intre 1 și 5 titluri
9	„ 6 „ 10 „
13	„ 11 „ 15 „
4	„ 16 „ 20 „
1	peste 20 de titluri

Tabelul nr. 4

Nr. crt.	Autor și titlu	Nr. bibliotecilor din care lipsește
1	<i>Dicționar enciclopedic român</i> (4 vol.)	22
2	<i>Dicționarul limbii române moderne</i> sau <i>Dicționarul limbii române literare contemporane</i>	16
3	<i>Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație</i>	9
4	<i>Gramatica limbii române</i> (2 vol.)	25
5	<i>Istoria României</i> (4 vol.)	29
6	<i>Județele României socialiste</i>	14
7	Cucu, V. <i>România. Ghid sau România. Ghid turistic</i>	20
8	<i>Mic atlas geografic</i> sau Bîrsan, A. <i>Mic atlas geografic</i>	14

Tabelul nr. 5

Biblioteca comunală	Nr. de titluri în afara bibliografiei	Nr. de titluri existent (din bibliografie)
Fintinele (Mureș)	18	9
Livezile (Bistrița-Năsăud)	7	12
Tulgheș (Harghita)	9	19
Ceanu Mare (Cluj)	13	22
Vinerea (Alba)	9	24
Gura-Văii (Bacău)	6	26
Vânători (Neamț)	16	32
Pătîrlagele* (Buzău)	13	58

* fostă bibliotecă rațională

iar a treia — numai la Livezile. Se observă atunci că titlurile de lucrări, în afara celor recomandate de noi, pe care ni le comunică cele 8 biblioteci nu sînt doar — și nici măcar într-o măsură mai mare — lucrări nou apărute, ci: lucrări mai vechi, pe care criteriul actualității pe care l-am aplicat în bibliogra-

fie le-a exclus din recomandare; lucrări pe care selecția noastră, mergînd spre un minim de titluri, nu le-a putut cuprinde (așa cum sînt unele dicționare — de pildă, dicționarul spaniol-român): în sfîrșit, ne-au fost comunicate și unele titluri care nu au nimic comun cu lucrările de referință, oricît am extinde

noțiunea și oricât am vrea să dăm această calitate broșurilor de popularizare a științei.

Cu privire la sursele secundare — bibliografiile — existente în bibliotecile comunale avem de constatat mai puține lucruri, dat fiind numărul mic al răspunsurilor pe această problemă; din 30 de răspunsuri, numai 4 cuprind date despre bibliografiile tipărite aflate în bibliotecile respective, așa cum se vede din tabelul nr. 6.

bioteci are probabil abonament, există câteva fascicule primite la întâmplare.

La sfârșitul fiecărui răspuns, bibliotecarii au mai notat, la cererea noastră, și câteva păreri asupra solicitării de informații din partea cititorilor, ca și asupra măsurii în care biblioteca poate răspunde acestora pe baza fondului de referință. Folosind o formulare unificatoare a exprimărilor din răspunsuri, reținem că: la bibliotecile comunale, din partea tuturor categoriilor de cititori, vin nu-

Tabelul nr. 6

Biblioteca comunală	Nr. bibliografiilor existente	În % față de cele 39 de bibliografii recomandate de noi ulterior
Băcești (Vaslui)	1	2,5 %
Vinători (Neamț)	5	12,5 %
Livezile (Bistrița-Năsăud)	5	12,5 %
Peștișani (Gorj)	5	12,5 %

Este adevărat că o bibliotecă comunală care în tabelul nostru figurează cu o singură lucrare bibliografică (titlul ei este: *Cărți pentru copii și tineret traduse din literatura universală*, de E. Fonea și G. Bondoc) notează în răspuns 5 titluri, dar, reproducându-le exact din scriere, celelalte 4 nu sînt întru nimic bibliografii: *Probleme de bibliologie* — Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă 1967; *Clasificarea zecimală* ed. 1968, Buc., 1967; *Catalog*: 1968; 1967; 1968 și 1969 — Ed. did. și pedagogică; *Îaștul liber*. (Ar fi cazul să adăugăm după aceste descrieri un mare SIC!) Dacă ne gândim că cele 5 titluri care se găsesc în bibliotecile din Vinători, Livezile și Peștișani sînt, cu excepția *Bibliografiei literaturii române. 1948—1960*, aflată la Vinători (Neamț), bibliografii de recomandare, observăm lipsa aproape totală a instrumentelor de informare bibliografică.

În afara celor 4 biblioteci din tabelul nr. 6, ne-au mai răspuns, în legătură cu bibliografiile tipărite existente, încă 2 biblioteci, care însă ne comunică, din confuzie, 17 titluri de... biografii sau o listă cu următorul aspect (reproducem, din nou, exact):

Nr.: 1 „Articole din publicații periodice și seriale”

Nr.: 3 „Cărți albume hărți”

Nr.: 18 „Cărți albume hărți”

Nr.: 20 „Cărți albume hărți”. Se vede clar și aici o mare lacună în completarea colecțiilor: din bibliografia națională curentă, la care una din aceste două bi-

lioteci are probabil abonament, există câteva fascicule primite la întâmplare. La sfârșitul fiecărui răspuns, bibliotecarii au mai notat, la cererea noastră, și câteva păreri asupra solicitării de informații din partea cititorilor, ca și asupra măsurii în care biblioteca poate răspunde acestora pe baza fondului de referință. Folosind o formulare unificatoare a exprimărilor din răspunsuri, reținem că: la bibliotecile comunale, din partea tuturor categoriilor de cititori, vin nu-

meroase solicitări de informații din felurite domenii și pe o mare diversitate de probleme; din acestea, foarte puține pot fi satisfăcute pe baza numărului redus de lucrări aflate în bibliotecile comunale; toate lucrările recomandate în bibliografia noastră și neafiate în biblioteci ar fi cit se poate de necesare și utile în satisfacerea cererilor de informare ale locuitorilor din comune.

Și am putea conchide astfel: acestea sînt datele!

Dar care e semnificația și ce rămîne de făcut?

Lipsa foarte multor titluri din cele mai necesare instrumente de informare arată — dincolo de orice altă semnificație — stadiul scăzut al informării în bibliotecile noastre comunale. Dacă fondul de referință nu ar determina direct funcția de informare a bibliotecii comunale, lipsurile semnalate s-ar opri la semnificația unei lacune a completării colecțiilor. Dar în acest fel, ele reprezintă nu numai un gol în completare, ci un prejudiciu adus funcționalității. *Cea mai mare parte a bibliotecilor anchetate practic nu au astăzi posibilitatea să răspundă cererilor minime de informare și nu sînt în măsură să stîrnească interese în această direcție.*

Cauzele care au dus la această situație sînt mai multe, toate însă pornind din trecerea activității de informare, în cadrul întregii munci din bibliotecile comunale, pe un plan secundar, dacă nu chiar dir. ignorarea ei. Și aceasta, în

două direcții: a completării colecțiilor și a instruirii bibliotecarilor.

În ce privește completarea colecțiilor, se vede lipsa unei concepții clare asupra constituirii în timp, în cadrul întregii colecții de publicații, a unui fond de referință cât de cât reprezentativ (și, pe cât posibil, mai bogat). Este drept că, până acum, o sărăcie a lucrărilor de referință s-a făcut simțită și în producția noastră editorială. Dar, bibliografia publicată arată că au fost editate totuși lucrări care, strânse laolaltă, pot constitui un fond minim de referință, în stare să răspundă solicitărilor de informații ce se pot ivi într-o bibliotecă de cultură generală. Este, credem, vina atât a fostelor biblioteci regionale, cât și, acum, a comitetelor județene pentru cultură și artă, care nu au urmărit achiziționarea celor mai utile lucrări de referință, pentru bibliotecile comunale de a căror completare s-au ocupat direct, ca de altfel nici achiziționarea tuturor volumelor dintr-un titlu comandat. În unele cazuri, colecturile bibliotecilor și-au avut și ele partea lor de vină, în special datorită unor deficiențe ale activității lor. S-a invocat uneori, drept motivare, prețul ridicat al unor lucrări. Pe baza unei astfel de metode de completare s-au născut lacunele fondului de referință, care numai dintr-o foarte redusă atenție acordată informării nu au fost sesizate și analizate la timp. Acestea însă au continuat să crească.

Se impune așadar elaborarea unor instrucțiuni privind componența fondului de bază al bibliotecilor comunale, a direcțiilor privind modul și proporționalitatea în care fondul de referință trebuie să-și ocupe locul cuvenit. E necesară astfel, în primul rând, redresarea completării fondului de referință. Am recomanda, într-o primă etapă, *studierea exactă a situației lucrărilor de referință din toate bibliotecile comunale ale județului*, din care să se alcătuiască, pe baza criteriului importanței lucrărilor, un plan amănunțit de achiziții, pentru îndepărtarea celor mai mari și mai stinjenitoare lacune ale fondului de referință. Într-o a doua etapă, deoarece majoritatea titlurilor aparute până acum nu se mai găsesc în colecturi și în librării, *anticariatul pot fi în multe cazuri o sursă folosită*. Rămîne ca în același timp să se acorde o mare atenție achizițiilor ce vor urma, *din producția editorială curentă*. Aruncînd numai o privire sumară asupra vastului plan de perspectivă al Editurii enciclopedice române^{*)}, ne atrag atenția bogăția, varietatea și complexi-

^{*)} Vezi, în acest scop, articolul *Perspectiva literaturii enciclopedice și de informare*, publicat în acest număr al revistei noastre, la p. 341-343.

tatea lucrărilor de referință proiectate pentru producția noastră editorială din acest an și din anii ce vor urma. Sînt planificate alți titluri care vor putea înlocui lucrările epuizate care lipsesc din biblioteci, cit și alte numeroase lucrări de informare de primă importanță, în serii și colecții bine concepute, care nu vor putea să lipsească din fondul de referință al unei biblioteci comunale. Mai ales acum, cînd producția editorială este pe cale de a ne asigura o mare parte din instrumentele necesare informării, este cazul să nu se mai repete greșelile de pînă acum ale sistemului de completare a colecțiilor. Să nu uităm că fără un plan riguros de achiziții se vor forma din nou lacune, care vor fi tot atîtea prejudicii aduse informării. De aceea, ar fi de dorit ca organele care se ocupă de completarea colecțiilor bibliotecilor comunale să întocmească, cel puțin de acum înainte, niște normative privind constituirea și dezvoltarea fondului de referință, elaborînd liste minimale de titluri absolut necesare în diferitele biblioteci de care se îngrijesc.

Într-o altă ordine de idei, situația fondului de referință și calitatea activității de informare nu sînt străine de pregătirea profesională a bibliotecarilor. În speță, de cunoștințele lor asupra modalității concrete de realizare a funcției de informare pe care o are biblioteca comună. Este aici o lipsă atât a asistenței de specialitate, cit și a sistemului de calificare și de perfecționare profesională a cadrelor. Este timpul ca în aceste forme de pregătire să-și facă tot mai mult loc transmiterea unor cunoștințe asupra felului în care să se realizeze activitatea de informare, alături de cunoștințele privind alte aspecte ale muncii în bibliotecă. Schimbările de experiență ar putea fi axate și ele mai mult pe probleme ale muncii de informare și mai puțin pe cele ale manifestărilor de masă, care, pare-se, acaparează de cele mai multe ori întreaga atenție și preocupare a organelor locale de îndrumare. Sîntem convinși că, de pildă, în urma vizitării unei biblioteci municipale sau orașenești din județ, în timpul căreia să fie prezentat fondul lucrărilor de referință și modalitățile de folosire a lui, bibliotecarii comunali se vor întoarce la locurile lor de muncă cu multe probleme lămurite și cu un bagaj de cunoștințe valoroase. Activitatea de informare va avea în acest fel o premisă a pornirii ei dintr-un punct, pînă acum, inert. Este ceea ce așteptăm și ceea ce trebuie să se întîmple în bibliotecile comunale, dacă dorim ca funcția de informare a acestora să nu existe doar ca o formulare de definiție.

George VLADESCU

Notă: Publicăm mai jos o completare la primele două părți ale bibliografiei **Cine? Ce? Unde? Cînd? Cum?**, cuprinzînd titlurile apărute în intervalul de timp care a trecut de la publicarea bibliografiei și pînă la solicitarea răspunsurilor la anchetă.

Completări la bibliografia selectivă

CINE? CE? UNDE? CÎND? CUM?

(în ordinea indicată în primele două părți ale listei)

2.1 *Dicționar de expresii și locuțiuni românești*. [Intocmit de] Vasile Breban, Gheorghe Bulgăr, Dolna Grecu, Ileana Nelescu, Grigore Rusu, Aurelia Stan. Buc., Editura științifică, 1969. 511 p.

3 *Dicționar de etică pentru tineret*. Buc., Editura politică, 1969. 448 p.

Dicționar de pedagogie contemporană. Sub redacția generală a prof. dr. doc. Ștefan Bărsănescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România. Buc., Editura enciclopedică română, 1969. 280 p.

Dicționar de terminologie literară. [Intocmit de] Mircea Angheliescu, Emil Boldan, Margareta Iordan, Ion Oana, Pavel Ruxăndoiu. Coordonator: Emil Boldan. Buc., Editura științifică, 1970. 343 p.

4 Ivașcu, George. *Istoria literaturii române*. Vol. 1. Buc., Editura științifică, 1969. 632 p. + 76 f. pl.

Făçon, Nina. *Istoria literaturii italiene*. Buc., Editura științifică, 1969. 544 p. + 24 f. pl.

Istoria lumii în date. Elaborată de Horfa C. Matei, Florin Constantin, Marcel D. Popa, Nicolae C. Nicolescu, Gheorghe Rădulescu, sub conducerea acad. prof. Andrei Otetea. Buc., Editura enciclopedică română, 1969. XVI + 615 p.

Constantinescu, Miron s.a. *Istoria României*. Compendiu. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1970. 728 p. + 15 h.

6.1 Ciachir, N. și Gălățeanu, P. *Republica Socialistă Federativă Iugoslavă*. Buc., Editura enciclopedică română, 1969. 312 p. + 24 f. pl. + 1 h. (Pe harta lumii).

Zotta, Benone și Nedelcu, Constantin. *Kenya*. Buc., Editura enciclopedică română, 1970. 176 p. + 12 f. pl. (Pe harta lumii).

Cristescu, Aureliu Al. *Mexic*. Buc., Editura enciclopedică, 1970. 376 p. + 28 f. pl. + 1 h. (Pe harta lumii).

6.3 Löffler, Hedy. *Budapesta*. [Album]. Text de Mihai Beniuc. Buc., Meridiane, 1970. 100 p.

Miclea, Ion. *Leningrad*. [Album]. Texte introductive de: Geo Bogza și G. Călinescu. Buc., Meridiane, 1970. 100 p.

Miclea, Ion. *Paris*. [Album]. Text de Ion Stăvruș. Buc., Meridiane, 1970. 132 p.

Miclea, Ion. *Roma*. [Album]. Prefață de Al. Balac. Buc., Meridiane, 1970. 120 p.

Activitatea Serviciului de informare științifică din Biblioteca Centrală de Stat

Fluxul enorm de informații pe care știința contemporană îl oferă cunoașterii umane a creat fără îndoială astăzi terenul prielnic pentru formarea celor două concepții contrare asupra rolului bibliotecii și centrelor specializate de informare. Indiferent însă că se situează pe poziția de a pune semnul egalității între informatica documentară și teoria modernă a biblioteconomiei sau că, dimpotrivă, consideră că cele două domenii de activitate trebuie să-și păstreze autonomia, adepții celor două concepții sînt de acord asupra faptului că „biblioteconomia și informatica documentară sînt din ce în ce mai legate de noul complex științific în plină dezvoltare, al științei comunicațiilor (communication sciences), care include evident logica matematică, statistica matematică, teoria probabilităților, teoria informației, cibernetica, semiotica, psihologia, lingvistica și încă o serie de discipline” *).

Este grăitor faptul că, în schemele pe care le găsim la capitolul respectiv din lucrarea citată, serviciile de informare sînt incluse în toate cercurile care se întretaie, ele făcînd parte, concomitent, din cercul documentării, al științei comunicațiilor și al biblioteconomiei.

În lumina concepției moderne cu privire la funcția de informare a bibliotecii și la rolul activ al bibliotecarului, vom încerca o scurtă prezentare a activității de informare în Biblioteca Centrală de Stat și nu ne vom opri la alcătuirea instrumentelor principale de informare — cataloagele alfabactice de autori și de lucrări anonime și cataloagele pe materii, respectiv catalogul sistematic. Nu ne vom opri, de asemenea, nici la alte instrumente de informare, publicații secundare, cum sînt bibliografiile naționale, cataloagele colective, diversele repertorii de bibliografii. Vom arăta activitatea Serviciului de informare al bibliotecii, care, in-

*) Mihailov, A. I., Ceornii, A. I. și Ghilearevski, R. S. *Informatica documentară*. Traducere din limba rusă. Buc., Editura științifică, 1970, p. 58.

ființat în anul 1958 cu trei bibliografi, a realizat în toată această perioadă o interesantă evoluție pe linia specializării și a eficienței sporite.

Prima sarcină și cea mai importantă a serviciului a fost aceea de a răspunde solicitărilor de bibliografii pe teme date, precum și de informații orale, din partea cititorilor bibliotecii sau din partea unor persoane din afară.

Bibliografiile solicitate trebuie de la început împărțite pe două tipuri de beneficiari, și anume, din țară și din străinătate. Urmează apoi, în cadrul ambelor categorii de beneficiari, alte delimitări de tipuri de bibliografii, de data aceasta după conținut și după formă. În privința formei, lucrările cunosc o varietate destul de mare, începând cu simpla listă bibliografică de cărți, consacrată operei unui autor, pînă la cercetarea bibliografică în adîncime, care implică parcurgerea unui mare număr de publicații (uneori în mai multe limbi europene și chiar în limbile clasice). În vederea constituirii materialului pentru elaborarea unei lucrări de înalt nivel științific, a depistării unui text, a unei noțiuni, a unui nume sau date etc.

Comparînd sistemul și metoda noastră de organizare a materialelor bibliografice cu cele aplicate în străinătate, se poate constata că atît concepția cît și operațiile de întocmire a unei bibliografii sînt în linii generale asemănătoare*). Împreună cu investigarea literaturii de specialitate, cu depistarea și selecționarea surselor, cu valorificarea materialelor de referință, operația de structurare a cercetării bibliografice se face după aceleași criterii: așezarea alfabetică, pe nume de autor, pe titlu de publicație, pe subiect, pe instituție emițătoare, pe clasificări, în ordine cronologică, pe regiune, pe tip de materiale**).

În această direcție, serviciul a elaborat lucrări care, atît prin conținutul lor (uneori exhaustiv, depășind ca volum 700 de fișe), cît și prin criteriile de ordonare a materialului, au fost bine apreciate de solicitanții din țară și de peste hotare.

Dintre cererile la care s-a răspuns în anii 1967—1969 relevăm următoarele: *America Latină* (764 de titluri de cărți și de articole apărute în perioada 1956—1967). Bibliografia a fost cerută de University of California, Berkeley Campus, și a fost trimisă în traducere engleză; *Grigore din Nazianz, teologul*, pentru care s-au cercetat 28 de titluri de reviste, apărute în perioada 1925—1968. Această laborioasă cercetare bibliografică a dus la depistarea a 76 de titluri și s-a efectuat pentru o revistă de specialitate editată de Universitatea din Turin, care a pregătit un buletin bibliografic cu studiile, apărute între 925 și 1965, despre Grigore din Nazianz; bibliografia operei scriitorului Mircea Eliade, întrunind 790 de titluri de cărți și de articole apărute în țară între 1926 și 1942, pentru care s-au parcurs 50 de colecții de reviste din perioada respectivă, s-a cerut și s-a întocmit în vederea publicării peste hotare a unei bibliografii omagiale exhaustive a operei sale; de la Biblioteca Națională a Republicii Democratice Vietnam a venit o cerere pentru întocmirea unei bibliografii exhaustive asupra scrierilor despre Vietnam apărute în țara noastră. S-a răspuns trimițîndu-se o bibliografie de aproape 400 de titluri, care va servi întocmirii lucrărilor festive destinate sărbătoririi celei de-a 25-a aniversări a Republicii Democratice Vietnam; în sfîrșit, mai menționăm, pentru interesul temei, *Mitul atrizilor în literatura universală* (221 de titluri), solicitată de un cadru didactic din învățămîntul superior, în vederea întocmirii unei lucrări științifice.

Începînd din anul 1964, în mod curent au fost alcătuite 200—250 de bibliografii anuale, numărul total al bibliografiilor efectuate pînă astăzi fiind de 1749, dintre care foarte multe au fost solicitate ulterior de alți beneficiari, din capitală sau din provincie, decît de cei pentru care au fost întocmite inițial.

Ca exemplu, pentru a-i ilustra volumul activității, vom aminti în treacăt că, numai în cursul anului 1969, serviciul a depistat circa 14 000 de titluri de cărți și de articole din periodice în limbile europene (moderne și clasice), în cadrul celor 260 de bibliografii întocmite la cerere.

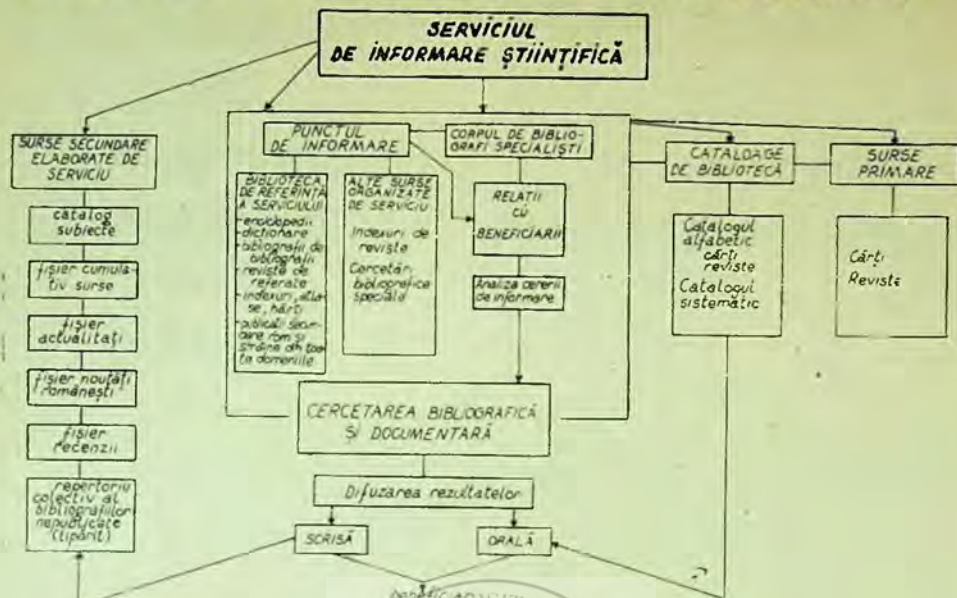
Tot cifric, tabelul de mai jos redă activitatea serviciului nostru în ultimii doi ani:

Bibliografii efectuate	Nr. realizat în 1968	%	Nr. realizat în 1969	%
Total	250	100	261	100
din care pentru:				
instituții	180	70,2	172	65,9
străinătate	15	6,0	25	9
persoane particulare	58	23,8	64	24,6

*) Vezi, de exemplu, pentru Biblioteca Congresului: Prichard McCrum, Blanche and Dudenbostel Jones, Helen. *Bibliographical Procedures & Style. A manual for Bibliographers in the Library of Congress*. Washington, 1954. 133 p. Reprinted 1966. (The Library of Congress).

**) *Idem*, p. 15—16.

SCHEMA ORGANIZĂRII SURSELOR DE INFORMARE BIBLIOGRAFICĂ

Printre instituțiile beneficiare menționăm: organele de partid și de stat, organizațiile obștești, presa și radio-televiziunea, ministerele, muzeele, bibliotecile din provincie; iar dintre particulari, cadre didactice din învățământul superior, scriitori, regizori, medici, ingineri, tehnicieni etc.

Eficiența crescândă a serviciului este reflectată, pe de o parte, de numărul sporit de solicitări, iar pe de altă parte, de nivelul la care sînt întocmite astăzi cercetările bibliografice. Profunzimea și caracterul din ce în ce mai special al lucrării în mai multe limbi străine, au dus cu timpul, în limita posibilităților, și la o oarecare specializare a cadrelor de bibliografi în domeniul științelor sociale, care acoperă circa 70 la sută din întregul volum de solicitări.

Deservirea beneficiarilor, cititori ai bibliotecii sau din afară, este soluționată de multe ori prin informații orale, sub forma îndrumărilor spre surse bibliografice sau direct spre carte sau revistă. Anual, serviciul acordă circa 600—700 de informații de acest fel.

Schimbul de cercetări bibliografice dintre Biblioteca Centrală de Stat și beneficiarii din țară, precum și legătura cu bibliotecile, muzeele, centrele de documen-

tare, instituțiile de învățămînt etc., se face în principal prin Repertoriul colectiv al bibliografiilor nepublicate, care este elaborat anual de către serviciul de informare. Acest instrument asigură, prin semnalarea bibliografiilor nepublicate ce se alcătuiesc în instituțiile mai sus-menționate și în Biblioteca Centrală de Stat, evitarea paratelmului în operația de stringere a materialului în vederea elaborării unei lucrări pe o temă dată. Publicația conține aproximativ 1200 de semnalări de bibliografii nepublicate (din domeniul științelor sociale și umanistice, al științelor naturii, medicinei, tehnicii, agriculturii etc.). Materialul fiind organizat după Clasificarea zecimală universală și semnalările fiind prevăzute cu descriptori, la sfîrșitul publicației se găsește un index care înlesnește și mai mult regăsirea necărei noțiuni.

Eficiența acestei publicații aflate în al zecelea an de apariție, precum și popularitatea din ce în ce mai mare de care se bucură, se concretizează pe de o parte în faptul că pe anul ce trece crește aproape de la sine numărul instituțiilor care trimit contribuțiile lor bibliografice pentru a fi semnalate, iar pe de altă parte, prin schimbul susținut de cercet-

tări bibliografice între beneficiarii *Reper-toriului...* și Biblioteca Centrală de Stat.

Constituirea și dezvoltarea surselor noastre presupune două operațiuni permanente, într-o interacțiune continuă: elaborarea de către serviciu a unor surse secundare, care să înlesnească răspunsurile la solicitările de informații, să faciliteze regăsirea informației, și organizarea surselor de informare existente.

Pentru aceasta, avem în vedere și organizarea unor mijloace de informare cât mai directe, create în intenția beneficiarului. Legătura cu beneficiarii se face prin punctul de informare, deservit în permanență de bibliografi specialiști, membri ai colectivului de informare, care au la dispoziție biblioteca uzuală de referință.

Revenind la instrumentele de lucru propriu-zise, le menționăm pe cele mai frecvent utilizate, și anume: *fișierul pe subiecte*, organizat prin indexare, în care pot fi regăsite toate titlurile cercetărilor bibliografice efectuate în serviciu; *fișierele de surse bibliografice*, organizate după o schemă convențională, proprie fiecărei discipline din domeniul științelor sociale, incluzând pentru fiecare specialitate lucrările de referință depistate.

În momentul de față, în Biblioteca Centrală de Stat se organizează accesul liber al publicului ei la toate publicațiile secundare de informare românești și străine de care dispune, nu numai pentru a lărgi sfera informațională dată, ci și pentru a oferi cercetătorilor posibilitatea de a-și culege direct informațiile.

Tot printre instrumentele de lucru ale serviciului mai menționăm un fișier de recenzii, pe care îl întocmim după semnalările din *Bibliografia Republicii Socialiste România. Articole din perioade și seriale*, fișier care, datorită unui index alfabetic anexă ce trimite la titlul lucrării recenzate, oferă beneficiarului posibilitatea de a depista o astfel de carte și atunci când nu cunoaște numele autorului ei.

În sfârșit, există în serviciu un fișier al celor mai recente publicații românești, întocmit pe baza exemplarelor trimise prompt de edituri, și un fișier al articolelor din actualitatea social-politică, ce se completează în fiecare zi cu semnalări din presă.

Încheiem această succintă prezentare a activității Serviciului de informare din Biblioteca Centrală de Stat cu mențiunea că întotdeauna el s-a călăuzit după principiul de a oferi beneficiarilor lui informații bibliografice și factologice cât mai complete, acumulate numai printr-o muncă plină de abnegație, atentă și devotată, cu cartea.

Cristina PETRESCU

șef al Serviciului de Informare științifică din Biblioteca Centrală de Stat

Bibliografia locală în bibliotecile municipale și orășenești

Dacă acum zece ani, bibliografia locală se contura ca o activitate secundară a bibliotecilor regionale, în prezent ea se manifestă drept una din direcțiile principale spre care se îndreaptă atenția marilor biblioteci municipale în domeniul muncii bibliografice. La precizarea sarcinilor ce revin bibliotecilor publice din mediul urban în acest domeniu au contribuit și o serie de articole publicate în presa de specialitate¹⁾.

După unele încercări timide și dispartate, concretizate în fișiere organizate empiric, au urmat câteva realizări meritorii, din rîndul cărora s-a detașat corpul de lucrări: *Contribuții la bibliografia județului și orașului Iași* (6 volume)²⁾.

Grație acestor realizări de pionierat, bibliografia locală s-a mutat din planul bunelor intenții și al dezideratelor în cîmpul activității zilnice a unei părți însemnate a bibliotecilor municipale și orășenești din localitățile reședință de județ, ajungînd să fie prezentă chiar în

planurile bibliotecilor din localitățile ne-reședință de județ (spre exemplu Dej, Turda, Tecuci, Fetești, Beclean).

În același timp, au apărut forme noi: anuarul bibliografiei locale curente³⁾, studiul bibliografic al circulației unor scriitori clasici în diferite provincii ale țării⁴⁾, s-au realizat indici al periodiceilor de interes local⁵⁾, s-au întreprins acțiuni pentru reconstituirea bibliografică a fondului local de publicații, în special de periodice⁶⁾.

Reorganizarea administrativ-teritorială efectuată în primăvara anului 1968 a multiplicat solicitările de informări bibliografice cu caracter local, din partea organelor locale de partid și de stat, a unor cercetători și a cititorilor bibliotecii.

Totodată, prin profunzimea cercetărilor întreprinse, prin amploarea informațiilor depistate, bibliografia locală a devenit și o formă a activității științifice desfășurate de bibliotecile municipale și — parțial — de cele orașenești.

Consultând planurile activității bibliografice prevăzute de bibliotecile publice din mediul urban pentru anul trecut și pentru 1970, se observă o multitudine a formelor lucrărilor bibliografice locale, curente și retrospective. Toată această efervescență bibliografică impune constatarea că astăzi bibliografia locală trebuie să beneficieze de un cadru organizat, că este necesar să i se precizeze liniile majore către care trebuie să tindă, posibilitățile reale pe care se poate baza și — implicit — sectoarele a căror acoperire bibliografică mai poate întârzia. Eficiența acestui gen bibliografic este condiționată de stabilirea sistemului de lucrări bibliografice de diferite tipuri și forme care să corespundă în mod curent, dar și în perspectivă, necesităților de informare cu caracter local.

Pe baza activității desfășurate pînă în prezent de bibliotecile municipale pentru fixarea parametrilor optimi ai sistemului bibliografiei locale considerăm oportun să se țină seama și de acțiunile întreprinse de alte biblioteci, de filialele societăților de studii istorice și de studii

filologice, de muzee și case memoriale sau de cercetători individuali și să se aibă în vedere și unele posibilități de colaborare interjudețeană între biblioteci.

La stabilirea sistemului de bibliografie locală, biblioteca publică trebuie să privească în perspectivă, eșalonînd în timp realizarea diferitelor tipuri și categorii de lucrări în funcție de actualitatea temelor alese, de cercurile de beneficiari interesați și, mai ales, de posibilitățile proprii: numărul și calificarea profesională și de specialitate a bibliografilor, componența fondurilor, prevederile bugetare pentru folosirea colaboratorilor externi etc.

Un alt element care asigură creșterea eficienței activității bibliografice de interes local îl constituie stabilirea unor criterii de selectare, în vederea orientării bibliografului în noianul de materiale curente sau retrospective pe care-l va întâlni, precizarea tipurilor frecvente de informații care trebuie înregistrate exhaustiv sau selectiv, și a celor care pot fi neglijate. Mai ales în cazul depistării informațiilor curente, bibliograful este tentat să oscileze în selectarea lor, dovădindu-se prea sever ori prea indulgent, sau, mai ales, inconstant.

În ultimii 2—3 ani, multe din bibliotecile publice din mediul urban care au început să desfășoare o activitate bibliografică de interes local s-au orientat spre bibliografia locală curentă, realizată în general la nivel județean, uneori preocupările avînd un cerc mai restrîns (municipiul sau orașul respectiv, spre exemplu: Tecuci, Dej, Fetești).

Cea mai întîlnită — și după părerea noastră — și cea mai indicată formă de lucrare în bibliografia locală curentă o constituie anuarul bibliografiei județene, în care se consemnează materialele apărute în decursul unui an, în presa locală și centrală, precum și lucrările monografice sau studiile apărute în culegeri referitoare la județul sau — eventual — localitatea respectivă. Modalitățile de realizare a acestui anuar sînt diferite, atît în ceea ce privește colectarea informațiilor cît și în organizarea lucrării. Unele

biblioteci se preocupă numai de informațiile din presa locală, altele depistează materialul în mod direct, *de visu*, consultând un număr restrâns de periodice centrale precum și periodicele locale. În unele cazuri, elaborarea bibliografiei locale curente se realizează prin consultarea *Bibliografiei R. S. România*, seria *Articole din publicații periodice și seriale*, transcriindu-se sau decupându-se articolele corespunzătoare.

Materialul depistat este organizat pe baza C.Z.U. (la bibliotecile municipale Galați și Oradea), prin adecvarea indicilor C.Z.U. la o structură tematică (biblioteca municipală Ploiești) sau printr-o clasare tematică proprie (pentru județele Tulcea, Ialomița, Biblioteca municipală București). În general, în structura tematică a anuarului apar rubrici referitoare la viața de partid, la activitatea consiliilor populare și la activitatea organizațiilor de masă și obștești, la dezvoltarea vieții economice (industrie, agricultură, alte ramuri ale economiei locale), la istoria, geografia și etnografia locală, la dezvoltarea învățămîntului, științei, artei și culturii, pentru fiecare temă folosindu-se subdiviziunile corespunzătoare.

Anuarele bibliografice au devenit mai frecvente începînd din anul 1969 și numărul lor este în creștere. Se remarcă faptul că multe din bibliotecile elaborează și-au propus să realizeze și retrospectiv anuarul pentru 1968, pentru a cuprinde întreaga perioadă scursă de la reorganizarea administrativ-teritorială a țării. De asemenea, merită semnalată intenția unor biblioteci de a realiza bibliografia județeană pe perioade mai îndelungate, cuprinzînd toate domeniile (spre exemplu: Bacău, Craiova, Oradea), sau numai anumite activități (spre exemplu, la Biblioteca municipală Cluj: viața literară).

Elaborarea regulată a buletinelor de bibliografie locală curentă poate servi ca material de bază pentru întocmirea de bibliografii locale cu caracter retrospectiv, pe anumite teme sau în cadrul unui corp unitar, ca în exemplul oferit de Biblioteca municipală Iași. De asemenea, permite redactarea de bibliografii de re-

comandare legate de anumite evenimente, care să reliefeze succesele obținute într-o anumită perioadă în județul respectiv.

Trecerea la o treaptă superioară în elaborarea bibliografiei curente locale o va constitui schimbul reciproc de informații bibliografice dintre două sau mai multe biblioteci municipale și orașenești din aceleași provincii istorice, care să-și comunice periodic (trimestrial, semestrial sau anual) materialele apărute în presa locală proprie despre județul (județele) cu care se face schimbul de informații. Privind în timp, apare și necesitatea ca în acest cerc de schimburi reciproce de informări bibliografice locale să fie incluse toate județele, pentru a asigura astfel un grad cât mai cuprinzător al informațiilor oferite de anuarul bibliografiei locale.

Preocupările pentru întocmirea judicioasă a bibliografiei locale trebuie conjugate cu grija pentru achiziționarea și organizarea materialului de interes local, cu o valoare informativă certă, în special a celui apărut pe teritoriul județului. Este oportun să se organizeze o colecție de articole decupate din exemplarele dublet ale presei locale și ale unor periodice centrale, a materialelor cu informații bogate referitoare la județul respectiv.

Una din categoriile de lucrări bibliografice mai spinoase o reprezintă bibliografia locală retrospectivă. În dorința de a realiza lucrări ample retrospective, bibliotecile se găsesc în fața tentației de a neglija elaborarea formelor corespunzătoare de bibliografie curentă și mai ales de a ignora întocmirea lucrărilor solicitate, de informare generală a maselor de cititori. Avalanșa de teme pe care o oferă trecutul conduce bibliotecile la cercetări bibliografice mai puțin corelate cu interesele stringente de cercetare locală, riscînd astfel să se piardă din vedere că bibliotecile publice trebuie să acorde o deosebită importanță lucrărilor de informare asupra problemelor curente cu caracter economic și cultural-științific.

Pentru a evita aceste neajunsuri, unele biblioteci municipale (Oradea, Ploiești, Constanța, bibliotecile din județul Ial-

mița ș.a.) au fixat un echilibru cores-punzător între diferitele preocupări, au trecut la schițarea unui complex de teme și de forme de lucrări a cărui eșalonare în timp (3—4 ani) permite stabilirea ordi-nii de prioritate precum și a unei propor-ții juste între preocupările curente și cele retrospective în abordarea temelor propuse, fixînd și utilizarea unor anumite forme și tipuri de lucrări bibliografice.

Un element cheie în activitatea de bi-bliografie locală îl constituie elaborarea dicționarului bibliografic al personalităților locale care s-au evidențiat în diferite sectoare ale științei, tehnicii și artei. Fără a stabili care sînt personalitățile de in-teres local cu realizări remarcabile în diferite domenii, bibliografia retrospectivă locală prezintă lacune în informațiile oferite, poartă amprenta improvizației și nu are girul selectării deliberate în consul-tarea publicațiilor, bibliograful omițînd depistarea unor referințe deoarece nu cu-noaște numele personalităților de care tre-buie să se preocupe.

Nivelul diferit al posibilităților biblio-tecilor de a realiza această înregistrare a personalităților legate de județul, zona sau localitatea respectivă, precum și ca-drul mai extins sau mai restrîns al ac-tivității bibliografice locale impun și în acest caz folosirea unor procedee dife-rențiate. Astfel, Biblioteca municipală Constanța a publicat prezentări biografice urmate de contribuții bibliografice⁷⁾, în preocupările Bibliotecii „V. A. Urechia” — problema s-a concretizat prin elabora-re a unui dicționar biobibliografic cu scurte caracterizări biografice și semnalarea principalelor lucrări de sau despre per-sonalitatea inclusă în dicționar; pe un drum intermediar se află Biblioteca mu-nicipală Brașov, care pregătește un dic-ționar cu prezentări relativ ample, dar cu indicații bibliografice selective. În alte județe (Bihor, Prahova, Ialomița) s-a optat pentru elaborarea urgentă a listei per-sonalităților, cu indicații biografice mi-nime, și pentru întocmirea ulterioară de biobibliografiilor ale principalelor personali-tăți, soluție care se pare că ar cores-punde posibilităților unui număr mai mare de județe.

Indiferent de modul de realizare — fie-care avînd de altfel avantaje și dezavan-taje — este necesar ca bibliotecile să planifice, în timp, realizarea unui instru-ment de informare locală care să cu-prindă personalitățile de interes local și care să stabilească, cu precizia posibilă, gradul de „indigenat” al acestor perso-nalități, contribuția mai amplă sau mai sumară a lor la dezvoltarea vieții cul-tural-artistice și științifico-tehnice din ju-dețul sau localitatea respectivă.

O altă lucrare bibliografică indispen-sabilă tuturor județelor, aflată, din pă-cate, în preocupările a puține biblioteci municipale, o constituie ghidul bibliogra-fic local, menit să includă principalele lucrări de referință și informare privi-toare la județul pentru care se elabo-rează. Biblioteca municipală „Astra”-Sibiu intenționează redactarea unui asemenea ghid, organizat după diviziunile C.Z.U., în care să însereze monografiile sau frag-mentele corespunzătoare din acestea, dic-ționarele geografice, atlasele lingvistice, ghidurile turistice, bibliografiile, anuarele și alte categorii de lucrări precum și — eventual — articolele publicate în peri-odice, cu o valoare informativă ridicată, care să reprezinte baza de plecare pen-tru acordarea informațiilor de interes local.

Destul de frecvent se întilnește în pla-nurile bibliotecilor municipale întocmirea de indici bibliografici pentru periodicele locale⁸⁾ apărute în trecut sau, mai rar, pentru cele ce apar în prezent. Această categorie de lucrări prezintă un interes deosebit pentru cercetările istorico-etnogra-fice cu caracter local, dar bibliotecile tre-buie să stabilească ordinea de prioritate a periodicelor care vor fi indexate, pre-cum și modalitatea indexării, pentru unele ziare și chiar reviste urmînd să întoc-mească indici selectivi, în care să in-cludă numai materialul ce corespunde unor preocupări actuale de studiu și de cercetare.

În cadrul bibliografiilor tematice lo-cale cu caracter retrospectiv aflate în-lucru, pe prim plan se situează temele referitoare la dezvoltarea mișcării mun-citorești și democratice, la istoria învăța-

mintului și a artei; din păcate, lipsesc însă lucrările bibliografice — chiar sub forma contribuțiilor — referitoare la istoria bibliotecilor dintr-un județ sau, eventual, dintr-o localitate sau provincie istorică.

Este firesc ca bibliotecile din localitățile reședință de județ să se preocupe mai intens de astfel de bibliografii tematice, eșalonând realizarea lor în mai mulți ani, și să acorde prioritate referințelor privitoare la istoricul mișcării muncitorești, pentru a avea posibilitatea de a răspunde solicitărilor care vor surveni anul viitor, când se vor sărbători 50 de ani de la crearea Partidului Comunist Român. Considerăm oportună traducerea în viață a unui deziderat manifestat de multe biblioteci municipale, provenite din foste biblioteci raionale, ca aceste lucrări să se facă în colaborare cu toate bibliotecile municipale pe anumite zone sau provincii istorice și ca unele din fostele biblioteci regionale, care au strâns un bogat material retrospectiv — dacă nu pot să-l finalizeze sub forma unor lucrări —, să cedeze altor biblioteci referințele despre evenimente și personalități ce depășesc — ca interes — aria teritorială deservită în prezent. Planificarea în perspectivă a unor teme identice sau apropiate de către bibliotecile din aceeași zonă sau din zone apropiate, urmată de schimbul reciproc de informații bibliografice, poate conduce la o mai mare eficiență a investigațiilor și la reducerea timpului de elaborare a bibliografiilor.

Ultima problemă — dar nu și cea mai puțin importantă — care stă în fața bibliotecilor publice din localitățile reședință de județ o constituie întocmirea bibliografiei retrospective a publicațiilor apărute pe teritoriul unui județ. În prezent, o treime din aceste biblioteci au astfel de preocupări, urmărind, în primul rând, stabilirea fondului local de publicații periodice. Departele de a restringe aceste inițiative stîrnite de interesele de cercetare locală, considerăm că ele mai pot fi aminate, sau, cel puțin, eșalonate pe un interval mai mare de

ani. Și într-un caz și în altul, este indicat ca bibliotecile ce-și propun reconstruirea fondului de tipărituri locale să-și echilibreze prevederile, căutînd ca această operație amplă să nu stînjenească elaborarea lucrărilor cu un caracter mai pronunțat de actualitate. În același timp, trebuie să ținem seama că apariția celui de-al doilea volum al *Publicațiilor periodice românești (1906—1918)²* modifică radical structura repertoriilor de periodice locale, accentul căzînd de data aceasta și mai mult pe sublinierea conținutului lor (programul și aria de probleme urmărite, cercul de colaboratori, circulația operelor scriitorilor români și străini în paginile lor etc.) și mai puțin pe descrierea detaliată a evoluției periodicelor.

Este demnă de remarcat încercarea unor biblioteci de a realiza, în primă formă, ediția provizorie a acestei bibliografii, dactilografiată sau multigrafată, ulterior urmînd să treacă la definitivarea lucrării, sub formă tipărită. Ținînd seama de stadiul înaintat în care se

Bibliografie

1) Lupu, A. *O cale spre rezultate practice mai însemnate: bibliografia locală*. I—II. În: Călușu bibliotecarului 14, nr. 4, apr 1961, p. 36—41 și 14, nr. 6, iun 1961, p. 41—44; Dima-Drăgan, Corneliu. *Bibliografia regională — oglindă a dezvoltării economice și social-culturale a regiunii*. În: Călușu bibliotecarului, 17, nr. 7, iul 1964, p. 397—401; Stoica, Ion. *Realizări și cerințe în activitatea bibliografică*. În: Călușu bibliotecarului, 18, nr. 4, apr 1965, p. 204—207; Gilea, Constantin și Moscovici, Liviu. *Anii construcției socialiste oglinziți în bibliografia regională*. În: Revista bibliotecilor, 19, nr. 6, iun 1966, p. 330—333; Băncilă, Ileana. *Bibliografiile speciale și bibliotecile*. În: Revista bibliotecilor, 19, nr. 7, iul 1966, p. 408—410; Băncilă, Ileana. *Metodele de întocmire a bibliografiilor*. [I—V]. În: Revista bibliotecilor, 20, nr. 1, ian 1967, p. 27—31; nr. 2, feb 1967, p. 78—80; nr. 5, mai 1967, p. 283—287; nr. 10, oct 1967, p. 604—608; nr. 12, dec 1967, p. 725—728; Bădic, Constanța. *Bibliografia locală în activitatea de informare la Biblioteca municipală din Galați*. În: Revista bibliotecilor, 23, nr. 4, apr 1970, p. 210—212.

2) *Viața literară în regiune, 1944—1964*. Iași, 1966. 192 p.; *Dezvoltarea agriculturii, 1959—1965*. Iași 1966. 335 p.; *Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași, 1945—1966*. Iași, 1966. 75 p.; *Viața culturală și artistică în regiunea Iași, 1944—1967*. Iași, 1967. 330 p.; *Dezvoltarea științei și a învățămîntului, 1944—1968*. Iași, 1969. 263 p.; *Monumente din municipiul și județul Iași. Ghid bibliografic*. Iași, 1969. 143 p. + 16 f. pl.

3) *Bibliografia ralonului Tulcea*. Articole din publicații periodice. 1965. (1—325). Tulcea, 1966. 27 p.; 1966 (1—396). Tulcea, 1967. 41 p.

4) Ilescu, Ion. *Vasile Alecsandri*. Pagini bănățene la a 75-a comemorare. Timișoara, 1965. 80 p. cu portr. și facs.: *Eminescu în Banat*. Bibliografia: F. Moldovan. Timișoara, 1964. 168 p. + 28 f. pl. (Biblioteca centrală a regiunii Banat).

afilă redactarea *Bibliografiei cărților moderne românești (1831—1918)* de către Biblioteca Academiei R. S. România și pentru a contribui la completarea acestui foarte important instrument de informare, este oportun ca bibliotecile ce întreprind cercetări retrospective să acorde prioritate depistării categoriilor de tipărituri ce fac obiectul acestei lucrări⁹⁾.

Încercînd să înfățișăm problematica actuală a bibliografiei de interes local am subliniat și varietatea modalităților de rezolvare a acestor probleme. Aria largă de teme acoperite sau de tipuri de lucrări folosite impune organizarea unui schimb de experiență sau chiar a unei consfătuiri republicane care să conducă la găsirea procedeelelor optime de lucru, la stabilirea unor directive și — unde este cazul — a variantelor de realizare, precum și la dezvoltarea cooperării între bibliotecile publice angajate în elaborarea de lucrări bibliografice de interes local.

Mircea IONESCU

⁹⁾ Căndea, Sanda. *Indici de perioadă*. Lista publicațiilor românești indexate sau în curs de indexare pînă în anul 1970. București, 1969. 23 p. (Biblioteca centrală universitară. Centrul de documentare universitară). Indici de perioadă au elaborat bibliotecile municipale Arad (*Pagini literare*, 1916, *Salonul literar*), Craiova (*Revista olteană*), Galați (*Aciuncea*, *Orizonturi*, *Poșta*, *Vocea Covurului*), Sibiu (*Provincia literară*, *Revista cercului literar*, *Sibiul literar*) și Turda (*Abecedar*, *Pagini literare*, 1934—1943).

⁶⁾ Pătrar, Gheorghe. *Publicațiile periodice băcăuane*. 1867—1967. Bacău, Biblioteca municipală, 1969. 253 p. cu facs.; Dunăreanu, Elena. *Presă românească sibiuană*. (1851—1968). Sibiu, 1963. 103 p. + 8 f. pl. (Biblioteca „Astra” Sibiu).

⁷⁾ Călinescu, Constanța. *Reprezentanți ai Dobrogei în știința și cultura românească*. Bibliografie de recomandare. Constanța, 1969. 321 p. cu portr. (Biblioteca municipală Constanța).

⁸⁾ cf. Căndea, Sanda, *Op. cit.* Indici de perioadă se află în lucru la bibliotecile municipale Arad (*Hotarul*, *Speranța*), Bacău (*Ateneul cultural*, *Gîndirea*). Birlad (*Făt-Frumos*), Brașov (*Brașovul literar și artistic*, *Clavaturi*, *Klingsor*, *Platurî săcelene*, *Prometeu*, *Sămănătorul*, 1921—1924, *Țara Birsel*), Constanța (*Analele Dobrogei*, *Arhiva Dobrogei*, *Ovidiu*, *Tomis*), Craiova (*Arhivele Otteniei*, *Năzuința*), Focșani (*Milcovul*), Pitești (*Arges*, *Gazeta țărănilor*, *Secera și ciocanul*), Sibiu (*România viitoare*, *Tribuna Sibiului*), Timișoara (*Aurora română*, *Romanische Revue*) și Turnu-Severin (*Datina*, *Isvorașul*).

²⁾ Balculescu, George, Răduică, Georgeta și Onofrei, Neonila. *Publicațiile periodice românești*. (Ziare, gazete, reviste). Tom. II. Catalog alfabetic: 1907—1918. Supliment: 1790—1906. Buc., Editura Academiei, 1969. XXIII + 871 p. (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România).

¹⁰⁾ Balculescu, George. *Despre problemele organizării bibliografiei naționale retrospective*. In: *Studii și cercetări de bibliologie*, 2, 1957, p. 29—49.

Perspectivile literaturii enciclopedice și de informare

Înființarea Editurii enciclopedice române în 1968 are nu numai semnificația unei importante măsuri organizatorice pe plan cultural, ci și însemnătatea mult mai adîncă a reconsiderării unui gen de carte specific, cu un rol considerabil între mijloacele moderne de informare și de formare culturală a maselor de cititori. Acest gen de literatură se dovedește a fi în societatea modernă de o necesitate și o utilitate incontestabile, verificate și în țara noastră de aproape un secol. Dar în condițiile actuale ale societății socialiste românești multilateral dezvoltate editarea literaturii enciclopedice dobîndește implicații de importanță națională.

O astfel de literatură, prin caracterul ei specific, cere de la bun început o concepție unitară, un program de perspectivă, o ordine și o organizare riguroasă, o eșalonare a nevoilor, a tipurilor de lucrări, o considerare a mijloacelor intelectuale și materiale necesare realizării progresului, o consultare largă și la un nivel de competență ridicat.

În țara noastră, literatura enciclopedică și de informare este concepută nu numai să furnizeze informații sintetice, riguroși științifice și la zi, ci și să exprime un punct de vedere, o poziție față de fapte, evenimente, concepții, personalități etc. Lucrările acestui gen trebuie să fie totodată instrumente de propagare a concepției marxist-leniniste despre lume și societate, a poziției partidului și statului nostru. Literatura enciclopedică ce urmează să fie realizată are menirea de

a constitui totodată o sursă de informare actuală asupra României pentru enciclopediile străine, o bază de documentare științifică și pentru cititorii din alte țări.

În cadrul acestor principii generale, izvorâte din indicații de partid și de stat, Editura enciclopedică română a întocmit un program de activitate care vizează o perspectivă de circa 10 ani.

Două mari lucrări de importanță națională vor domina acest program: *Enciclopedia României* (4 volume), rezervată exclusiv prezentării tuturor datelor despre țara noastră de la origini pînă în prezent, și *Marea enciclopedie română* (10—12 volume), care va furniza date despre întreaga civilizație și cultură umană, un loc corespunzător fiind rezervat informațiilor despre țara noastră. Elaborarea ambelor lucrări va fi făcută sub conducerea unor comisii naționale, prima avînd în fruntea ei pe acad. Remus Răduleț, cea de-a doua, pe acad. Miron Nicolescu. În prezent se desfășoară lucrări privind organizarea și stabilirea concepției de elaborare.

O colecție de mici enciclopedii și dicționare enciclopedice va cuprinde: *Dicționarul creației populare românești*, *Dicționarul literaturii române*, *Dicționar de istorie universală*, *Enciclopedia geografică*, *Dicționarul de artă a României* (în 3 volume), *Dicționar al artei universale*, *Mică enciclopedie a sporturilor*, *Enciclopedia științelor naturii* etc.

Actuala colecție *Enciclopedia de buzunar* va fi organizată în două serii: *Sinteze*, care va continua suita de lucrări publicate pînă acum, va fi lărgită cu teme de civilizație și cultură, de istorie, de literatură, de artă etc., în intenția de a deveni la un moment dat, prin însușirea, o enciclopedie generală tematică; cealaltă serie, *Mici dicționare*, va cuprinde: *Dicționarul prozatorilor și dramaturgilor români*, *Dicționarul poezilor români*, *Dicționarul criticilor și istoricilor literari români*, *Dicționar de ateism și istoria cultelor*, *Dicționar de arte decorative*, *Dicționar de astronomie și astronautică*, *Dicționar de sociologie*, *Dicționar de filatelie*, *Dicționar de chimie*, *Dicționar de*

fizică, *Dicționar de matematică*, *Dicționar de biologie* etc. Aceste dicționare, de un volum mai redus (circa 500 de pagini), vor avea menirea să furnizeze — firește, foarte sintetic și într-un termen mai scurt — informații despre numeroase domenii în care se simte nevoia unei sistematizări a informației.

Colecția *Pe harta lumii*, îmbunătățită ca sistematizare a materialului informativ și ca mod de expunere, va oferi la sfîrșitul perioadei o adevărată enciclopedie organizată pe țări, cuprinzînd aproape toate țările lumii. În acest sens, 60 de volume se vor adăuga la cele apărute pînă acum.

Cunoscuta colecție *Orizonturi* își va continua apariția într-o formulă editorială îmbunătățită, adaptată noilor cerințe ale cititorilor ei, lărgindu-și aria tematică și sfera de actualitate.

Începînd din 1971, două noi colecții își vor face apariția în peisajul editorial românesc: *Lamura și Instrumente de lucru*. Colecția *Lamura*, al cărei nume prefigurează concepția care stă la baza ei, va fi în ultimă instanță o enciclopedie selectivă de texte, o antologie enciclopedică sau o enciclopedie antologică, propunîndu-și să realizeze, în formula unui număr fix de autori și de opere (350), însumarea capodoperelor gândirii umane (nu în toate cazurile în extenso), de la cele mai vechi texte pînă la epoca modernă. Nu vor fi cuprinși autori în viață, care vor putea fi găsiți în numeroase alte colecții românești, și vor fi cuprinși nu numai literați, ci și filozofi, sociologi, istorici, matematicieni, fizicieni, biologi etc., cu o singură lucrare sau cu selecții din mai multe, dar într-un singur volum. Alteori vor fi grupați mai mulți autori de aceeași tendință, școală, curent sau care s-au ocupat de o anume și aceeași problemă majoră a civilizației sau a culturii. Fiecare lucrare va avea un temeinic aparat critic, care să precizeze punctul de vedere marxist asupra operei în cauză, tablele sinoptice, cronologii, bibliografii. În intenția editurii această colecție trebuie să reprezinte un sumum, o chintesență a realizărilor spiritului omenesc de-a lungul existenței lui

conștiințe de sine. Ea va fi o bază solidă de pornire pentru formarea unei culturi necesare omului contemporan, de la care să se poată dezvolta în direcțiile dorite.

Colecția *Instrumente de lucru* este concepută să sistematizeze o gamă variată de tipuri de lucrări absolut indispensabile muncii de cercetare. Ea va fi organizată pe câteva serii: *bibliografii*, în care vor fi editate anuarele cărții din Republica Socialistă România și diferite bibliografii generale; *indici bibliografici de reviste literare, culturale, științifice*, dintre care cităm: *Familia, Contemporanul, Viața românească, Natura, Dacoromania, Revista de filozofie, Revista istorică română, Calendare și almanahuri românești (1830—1918), Albina românească, Curierul de ambe sexe, Sburătorul, Bilete de papagal, Revue historique du Sud-Est européen, Universul literar* etc.; *biobibliografii*, din care menționăm: M. Kogălniceanu, D. Cantemir, N. Bălcescu, B. P. Hasdeu, V. Conta, T. Maiorescu, V. Babeș, I. Cantacuzino, Gh. Marinescu, C. D. Gherea, G. Călinescu, L. Blaga, N. Titulescu, O. Densușianu etc.; seria *bibliotecii din R. S. România*, în care vor fi cuprinse și prezentate câteva biblioteci renumite prin vechimea lor și prin bogăția fondurilor: *Astra, Batthyaneum, Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală de Stat, Bethlen, Brukenthal* etc.; seria *cronologii și tabele sinoptice*, în care vor fi tratate, potrivit specificului genului, arta, literatura, știin-

țele și civilizația românească; în sfârșit, seria *atlase-hărți*.

Firește că, atunci când va fi cazul, vor putea să apară și lucrări în afara colecțiilor sau seriilor, în funcție de valoarea lor și de profilul editurii.

Avînd sarcina de a publica și în limbi străine lucrări cu caracter enciclopedic și de informare privind țara noastră, Editura enciclopedică română și-a programat pentru viitorul apropiat să editeze: un ghid al personalităților românești (de tip *Who's Who*), o mică enciclopedie *România*, un mic anuar *România și Istoria României în date*, în diferite versiuni. Aceste lucrări sînt destinate exportului și schimbului cu lucrări similare din alte țări.

Programul acesta vast are nevoie, spre a fi completat și definitivat, de o largă consultare atît cu specialiști din diferite domenii, cît și cu masele de cititori. De aceea, el a fost supus de curînd unei ample dezbateri în colegiul editurii, urmînd să fie făcut public. Coroborat cu posibilitățile reale de elaborare și de tipărire, el va fi defalcat pe ani și realizat, să sperăm, în totalitatea lui. La capătul perioadei de circa 10 ani pentru care l-am conceput, împreună cu alte lucrări similare ce vor apărea în celelalte edituri, acest corp vast de lucrări enciclopedice și de informare va umple cu folos un gol de mult resimțit în cultura noastră scrisă.

D. TRANCA

Cum se poate informa un bibliotecar?

E vorba de căile pe care se poate informa despre cărți.

Subiectul, dintr-o simplă privire, se dovedește practic infinit. Citeam deunăzi un articol care comenta diferite teorii despre bibliotecă și lectură. Unii spuneau că cititul ar fi în primul rînd un act estetic. Alții, că ar fi o activitate gno-seologică, de cunoaștere și informare. Pe urmă, evaziune, comunicare ș.a.m.d.

Teoriile, care încearcă să îmbrățișeze întregul într-o idee totală și unitară, sînt utile doar ca unghiuri parțiale de studiu, concepții clar parcelate, la spatele cărora se înalță un labirint infinit: bibliotecă.

Într-o schiță tradusă în **Secolul 20**, Jorge Luis Borges descrie imensitatea universului sub forma unei biblioteci. Nimic mai adevărat. Toate domeniile de cunoaștere și activitate omenească se oglindesc în cărți. Biblioteca poate apărea ca o esență, o părțică, o abstractizare a universului. Dar să ne amintim că despre unul și același subiect — să zicem **Luna** — se string de-a lungul secolelor mii și mii de cărți. Dacă mai adăugăm lumea ficțiunii, lumea ideilor și lumea sentimentelor care viețuiesc în noi, nu e o exagerare să spunem că biblioteca este o rivală senioasă a universului (înțele-

gînd prin univers halca de infinit asimilată sau intuită pînă acum de cunoașterea omenească). Un scriitor fantastic a redat cîndva plastic senzația de înăbușeală trăită de documentariștii viitorului: planeta aparte pe care au îngrămădit toate microfilmele cunoștințelor umane nu mai dispune de spațiu și este amenințată de o catastrofă.

Cuprinzînd toate domeniile, biblioteca și lectura suportă toate teoriile și nu elimină nici una: cititul este și un act de cunoaștere, și o îndeletnicire estetică, și un prilej de comunicare între oamenii care iubesc aceleași cărți sau fac schimb de idei, și o ocazie de izolare; cititul este un drog liniștitor, evaziune într-un univers imaginar, dar este și participare intensă la viața socială și ideologică. Depinde ce citești, cu ce scop, cine este cel ce citește, iar fiecare din aceste coordonate ascunde la rîndul ei un cîmp imens de posibilități. Cu ce scop citești — de pildă — ascunde un amestec de scopuri: cel pe care-l declari în cazul unei anchete, cel pe care-l crezi și, uneori, cel subconștient; iar scopurile acestea — de la simpla „trecere de vreme” pînă la luarea unui examen — sînt și ele greu numărabile.

Într-un cuvînt, fiecare om este o infinitate, iar problema „teoriei unice” de definire a lecturii a fost cel mai plastic exprimată de medici, atunci cînd au spus că nu există boli, ci numai bolnavi. Totuși medicii, în timpul studenției, studiază mai întii bolile. La fel putem spune că teoria lui „reading types” — împărțirea cititorilor în tipuri — ca orice categorisire, reprezintă un **instrument de lucru**, un pol ideal, pe care nu-l vom întâlni niciodată în realitate, dar care ne ajută să înțelegem mai profund indivizii-oameni și cărțile individuale cu care venim în contact.

De această relativitate a încadrării abstracte își dă seama orice bibliotecar atunci cînd își propune să clasifice corect o carte. Cartea cea mai aridă de știință cuprinde metafore împrumutate, dacă nu literaturii, măcar vorbirii; pînă și un catalog are infiltrații literare, prin titlurile ce le cuprinde; dacă ne închi-

pulm o carte compusă numai din ecuații — fără nici un cuvînt scris, ceea ce se întîmplă extrem de rar — un matematician avizat ar putea detecta în ea o anumită personalitate umană, o anumită logică, eleganță a demonstrației, dacă nu și muzicalitate. Dar 99 la sută din cărțile cu care ne întîlnim zilnic sînt de parte de asemenea puritate. Efortul editorial care se traduce în publicarea unor colecții ne arată clar cum sub o categorie comună — lecturi școlare, clasici, poezie, roman polițist — se ascund lucrări foarte diferite; chiar și romanele de aventuri, puse după copertă în aceeași oală, se împart între literatura de valoare reală și maculatura imitativă.

PÎNĂ ACUM am înfățișat un univers oarecum static — infinitatea cititorilor și a cărților — dar trebuie adăugat că aceste infinituri se măresc și se diversifică.

Nu vi se pare ciudat că tocmai în veacul „exploziei informaționale“ s-au ivit în literatură, mai ales în dramaturgie, teorii despre non-comunicarea dintre oameni? Mie mi se pare că trăim un șoc logic, explicabil. Înainte, omul nu era silit să constate cu atita *contondență* diferența de limbă, moravuri și mentalitate dintre el și alții. Un european dintre nu știu cîte sute de mii pornea cu corabia, să zicem, spre India. Drumul dura mult, omul se obișnuia treptat cu schimbarea. Azi, radioul, cinematograful, televiziunea, distanțele scurtate, abundența de cărți și ziare — totul exercită o presiune colosală asupra creierului nostru; chiar față de oameni din același oraș sau aceeași întreprindere — din cauza ritmului intensificat al vieții moderne — înregistrăm deosebiri de mentalitate pe care altădată, într-un trai dacă nu patriarhal, măcar mai statornic, le-am fi constatat mai cu încetșorul, mai treptat.

Într-un cuvînt, comunicăm *mai mult* ca înainte, adesea mai bine, dar există gînditori pe care această avalanșă comunicațională li derutează, li pune „concret“ în fața unor contraste pe care altminteri nu le-ar fi constatat aîit de brusc și ii face să conchidă, greșit, invers, că oa-

menii nu pot comunica, sînt și vor fi închiși între ziduri absurde, care izgonesc logica și comprehensiunea reciprocă. M-am referit aici la o cauză gnoseologică, de cunoaștere, dar analiza făcută de Lenin asupra cauzelor erorii arată cum, pe lîngă planul cunoașterii umane, intervine în luptă criteriul social.

Pe scurt, sîntem confrunțați cu o avalanșă informațională care, pentru bibliotecar, se traduce într-o avalanșă de cărți.

CUM SĂ TE INFORMEZI asupra lor? Ținînd minte cele spuse la început — că orice teorie și „rețetă“ nu pot fi în acest caz decît parțiale — propunem bibliotecarului cîteva soluții. Aceste „soluții“ au valoare însă, după mine, numai în măsura în care trezesc un sentiment. Pare o banalitate, dar trebuie să amintim că — atîta vreme cît bibliotecarul nu va putea fi înlocuit de un robot — nu există sistem de informare care să poată acționa în lipsa sentimentului. Ființa omească e astfel construită, încît nici o informație nu se lipește de ea, dacă nu corespunde unui anumit grad de auto-activitate și interes. Am stat de vorbă o dată cu mai mulți studenți frunțași de la Politehnică și i-am întrebat cum procedează în cazul materiilor pe care nu le iubesc, și la care țin totuși să ia note bune. Un student, care avea notele cele mai mari pe toată linia, mi-a mărturisit că aproape o treime dintre materiile de studiu îi sînt antipatice.

— Cum faci atunci să le memorizezi, să le cunoști?

S-a gîndit mult. Știa cum face, dar căuta cuvintele cele mai potrivite pentru a explica.

— Sînt zile întregi, mi-a spus el, cînd dibui într-o materie opacă, afurisită. Am în funcție un fel de radar: caut să depistez un centru de interes afectiv. Materia cea mai ingrată, cea mai îndepărtată de preocupările mele viitoare, are măcar cîteva laturi sau puncte de inrudire cu ceea ce mă interesează. Aceste puncte devin pentru mine un centru de cristalizare. În cazurile cele mai rele, privesc reținerea unor capitole drept o provocare sportivă, o sfidare adresată capacităților

mele. Nu există domeniu în care să nu răzbesc, dacă am investit acolo o doză de sentiment.

Un autor francez specializat în sociologia lecturii afirma că epoca modernă — datorită masei uriașe a cititorilor necunoscuți, intermediari de publicitate, de edituri, de critici — ar avea un *feed-back* slab, o retroacțiune mai puțin puternică decât în epocile îndepărtate, când bardul popular studia direct pe fețele ascultătorilor efectul versurilor sale. Azi, cartea pe care o scrii ar fi o sticlă aruncată în mare.

Cred că retroacțiunea nu e mai slabă, ci mai diversificată, așa cum și societatea, din cauza diviziunii mai accentuate a muncii, e mai complexă. Autorul, librarul, bibliotecarul, cititorul simt într-adevăr presiunea unei mari diversificări. Un autor tradus în câteva zeci de limbi, săltat de premii literare și „cluburi ale cărții”, dacă vrea să-și cunoască într-adevăr publicul, trebuie să fie un statistician de mare forță — și tot n-o scoate la capăt.

Dar, îndrăznesc să obiectez, contemplația imensității și a aproximațiilor statistice care ne înconjoară nu înseamnă lipsa de *feed-back* și nici paralizarea acțiunii. Orice scriitor, chiar dacă nu cunoaște personal zecile sau sutele de mii de cititori ai săi, are un microcosmos. Chiar și cel mai izolat are un număr de prieteni, literați sau nu, la a căror părere ține. Fiecare, la masa de scris, este ghidat de un „cititor-robot”, mai bine zis portretul robot, portretul imaginat tipizat al unui cititor mediu ideal. Scriitorul nu-și imaginează doar acțiunea și personajele cărții, ci și un om sau o serie de oameni care îi citesc cartea, chiar în timp ce o scrie singur. Autorul se dedublează în producător și consumator, creația devine o luptă acerbă între scris și ștergere, între frână și motor.

Dar ce legătură are asta cu bibliotecarii? Cred că ei sînt în aceeași situație. Nici ei nu pot avea un *feed-back* atotcuprinzător și, cred, nici ei nu pot citi toate cărțile din biblioteca lor. Mai mult, există o mare deosebire între cercetă-

torul științific care face studii asupra lecturii, și bibliotecarul practicant.

Mi se pare deci că prima îndatorire a bibliotecarului este de a avea sentimente și a acționa imediat, chiar dacă nu a terminat explorarea întregii sale biblioteci. El trebuie, înainte de toate, să fie un cititor individual, cu preferințele sale. Să zicem, prin extraordinar, că ar citi numai cărți de chimie. Dacă are pasiune pentru chimie se va înțelege mai lesne cu un amator de astronomie sau poezie, mult mai lesne decât un bibliotecar care dispune de o documentare excelentă, dar e „imparțial”, lipsit de fluidul uman al interesului pentru lectură.

Ca și scriitorul care nu-și cunoaște pînă la capăt auditoriul, dar posedă un microcosmos de „cobai”, prieteni și rude la a căror părere ține, bibliotecarul — după părerea mea — înainte de orice sursă de informație, trebuie să-și „exploateze” cititorii. Ca să nu pară o teorie cine știe ce năstrușnică, o voi traduce în limbaj de ședință: să-și formeze un activ de cititori și consultanți. Asta însă — atenție! — nu înseamnă împărțirea cititorilor pe categorii, convocarea unora la nu știu ce adunări etc. Înseamnă — mult mai simplu — ca atunci cînd un om îți cere o carte, să i-o dai și să adaugi:

— Ia-o, te rog, și pe asta. Uită-te prin ea și, dacă nu-ți place, n-o citi. Mi-a venit de curînd în bibliotecă și nu mai prididesc să le citesc pe toate. Îmi dai un mare ajutor dacă îmi spui o părere. Dacă însă te plictisești, las-o baltă și mi-o aduci o dată cu celelalte.

Pornirea firească a unui om este de a nu refuza ajutorul său, a se simți măgulit că i se cere părerea. Singura condiție este să adaugi cartea la cele pe care ți le-a cerut el, nu să-i dai cartea ÎN LOCUL alteia.

Părerea mea este că un bibliotecar poate fi un foarte bun „dispecer” de cărți, nu numai fără a le fi citit pe toate — e imposibil să citești cîte cărți apar —, dar chiar și fără a avea la îndemînă o documentare exhaustivă, lucrînd „după ureche”, expresia sună neștiințific și putem s-o înlocuim cu „buzuindu-se pe opi-

niile masei, ale unor cititori de bază”.

Mi s-a întâmplat de câteva ori să ies dintr-un cinematograful și să fiu acostat de oameni necunoscuți — nu mă cunoșteau nici ei pe mine — oameni a căror înfățișare nu mă îndreptăța să presupun că n-ar citi jurnale și reviste. Mă acostau cu o simplă întrebare :

— Spuneți-mi, vă rog : cum e filmul ? bun ?

Simțeau, instinctiv, că eu, necunoscutul, împreună cu alți doi-trei cetățeni sondați la întâmplare, reprezintă — cel puțin pentru gusturile lor — un ghid mai sigur decât o cronică savantă. Criticul a auzit ceva și despre o producție de la Cannes, a citit ceva și într-o revistă, mai are el o teorie și niște socoteli — iar dacă scrie despre cărți românești socotelile se înțimplă uneori să fie foarte complicate, cu coeficiente de amicitie, răfuieli și tot felul de alte considerente.

— N-am apucat s-o citesc — îmi spune bibliotecarul — dar a citit-o tovarășul cutare (sau au citit-o alți etc. etc.).

Frunzărirea — odios cuvânt ! — e ura dintre armele de la care nu m-aș da îndărăt, dacă aș fi bibliotecar. De altminteri, nu e un secret pentru nimeni că scriitorii de meserie obișnuiesc adesea să citească prin sondaj — pentru stil — câteva pagini ale unui confrate, apoi să determine subiectul prin citire „diagonală” și să-și formeze o primă părere, stăruiind la lectură doar în cazul unei cărți care li se pare de valoare deosebită. „Metoda” aceasta, din păcate, e uneori practică și de critică care scriu despre o carte, dar în cazul unui cititor obișnuit, al unui bibliotecar sau scriitor care nu emite asupra cărții opinii publice, mi se pare inevitabilă. Arghezi, de altminteri, avea o vorbă, culeasă din bătrâni : Dacă s-a stricat brânza din puțină, nu-i nevoie s-o măninci pe toată ca să-ți dai seama.

GREUTAȚILE INFORMĂRII se ivesc, mai ales, la cărțile literare românești. Cartea de știință ți-e cerută în scopuri precise ; omul care-ți cere o carte tehnică, sau o lucrare ideologică pentru seminarul viitor, știe de obicei precis ce îi trebuie. Cartea literară străină sosește

însoțită de un aparat informativ sau aparține unui autor mai cunoscut ; se traduce unul la sută sau unu la mie, e vorba de o carte care și-a făcut un drum, acolo, la Paris, Moscova, Bombay sau New York, pînă să vină aici. Problemele cele mai gingașe se pun deci la cartea românească literară, cartea „în premieră”, a cărei soartă urmează să se decidă abia de aci încolo.

Cartea de poezie mi se pare, într-un sens, mai lesne de examinat. Eu unul — poate pe nedrept — acord unui poet drept de lectură după ce a trecut examenul cu câteva poezii luate la întâmplare. Procedul este nedrept în cazul unor poeți inegali, care amestecă într-un volum versuri excelente între altele de duzină, dar cel mai adesea calitatea (înaltă sau dimpotrivă) este egal repartizată, „gheara” maestrului real se recunoaște imediat.

Majoritatea cititorilor, dacă nu mă înșel, au o pretenție foarte simplă :

— Despre ce e vorba ?

Ei preferă o carte „de lectură” — de obicei, un roman — și pretenția lor de a ști despre ce e vorba ar trebui mai des satisfăcută. Editorii noștri sînt adesea încă prea „rușinoși”, se tem de bănuiala că ar vrea să facă „reclamă”. Dar, ciudat, fac reclamă, preferînd să insere un citat „prestigios” pe coperta din spate, în locul unei informări succinte despre cuprinsul cărții și autor. E drept că pentru unele cărți, poți să-ți smulgi părul din cap ca să afli despre ce e vorba. Există — s-o recunoaștem — cărți de înaltă valoare, care se refuză unui rezumat meșteșugăresc, unui „subiect”, ca acelea povestite altădată în programele de cinema. Cu ceva bunăvoință însă, s-ar putea mări foarte mult cantitatea de informație cuprinsă pe copertile unei cărți.

Bibliotecarul mai are, în cazul anumitor colecții, un ajutor discret, de obicei pe dosul foii de titlu sau pe ultima copertă, unde se află lista cărților scrise de același autor.

Presă cotidiană și revistele pot fi de ajutor mai ales procurînd informație concretă. În privința aprecierilor critice, situația e mai complexă. Punîndu-mă în

situația unui bibliotecar, îmi dau seama că mi-ar fi greu să mă folosesc în munca practică de unele aprecieri estetice cu un rol foarte diversificat, de la cel mai nobil — a îndruma optim creația sau a încuraja tinere talente — pînă la ipotezele, mai puțin fericite, de cronici scrise pentru straturi restrînse de inițiați, cunosători ai „dedesubturilor“.

Oricum o întorcem, nimic nu poate ține locul unei reviste sau al unor cataloage editoriale, nu literare și nici „comerciale“, ci, le-aș numi, utile, informative. Spațiul ar urma să fie același, restrîns, pentru fiecare carte — note „egalitariste“, cu scop de informare: tematică, subiect, autor, modalitate —, iar dacă autorii cataloagelor sau revistelor vor să releve în mod deosebit o carte, n-au decît să-i acorde un spațiu separat, dar fără a lipsi și bibliotecarul de un *ansamblu*, de o culegere de cărți de vizită ale fiecărui titlu apărut.

Dar, cum spuneam, nici un catalog, fie el ideal, nu poate ajuta bibliotecarul (e drept că poate ajuta direct cititorul) în lipsa unui interes propriu.

Busola labirintului numit bibliotecă mi se pare a fi autoactivitatea. Fiecare cititor e atras cu adevărat cînd e atras la activitate proprie, cînd simte că *el* cere o carte, *el* o apreciază, *el* investighează ce mai e de citit. La fel, autoactivitatea, „motorul propriu“ al bibliotecarului, conțeaază enorm — dar numai dacă potențeaază motoarele din jur, ajutîndu-i pe cititori să-și descopere preferințele, înclinațiile, personalitatea. Un om care n-a fost niciodată într-un muzeu se oprește cu egal respect în fața fiecărei pînze, cheltuiește pentru fiecare un număr egal de minute. După un timp, își dă seama că nu le poate cuprinde pe toate. Începe să selecteze: la unele se oprește mai mult, pe lîngă altele trece în grabă. Așa începe cultura, opusul a ceea ce cunoaștem la animale sub formă de dresură. Dresura este un număr de „cunoștințe“, de figuri bine învățate, cultura este un act de inițiativă, un exercițiu spiritual care nu poate avea loc în lipsa creierului omenesc gînditor.

Sergiu FĂRCAȘAN

Insemnări pe marginea elevilor de la oraș

Literatură curentă —

În prima parte a anchetei noastre, am expus, în două tabele *) rezultatele despuierii celor aproape 400 de fișe complete de elevi cu privire la ultimele trei cărți citite și la cărțile preferate. Am cuprins în tabele doar autorii citați mai mult de trei ori.

Iată acum și situația generală, numerică, a autorilor menționați de două ori sau o singură dată:

PENTRU ÎNTREBAREA 1 — ultimele trei cărți citite: au fost citați de două ori 24 de autori, din care: *în mediul rural* — 10 autori și *în mediul urban* — 22 de autori; au fost citați o singură dată un număr de 93 de autori, din care: *în mediul rural* — 15 autori și *în mediul urban* — 78 de autori.

PENTRU ÎNTREBAREA A 2-A — cărțile preferate: au fost citați de două ori 24 de autori, din care: *în mediul rural* — 9 autori și *în mediul urban* — 20 de autori; au fost citați o singură dată 82 de autori, din care: *în mediul rural* — 23 de autori și *în mediul urban* — 59 de autori.

Printre titlurile menționate, mulți, prea mulți asasinii — la parter sau la etaj, arestați sau scăpînd justiției umane —, multe, prea multe enigme — în peșteri, munți sau în alte diferite forme de relief —, prea multe, mult prea multe umbre, schelete, acțiuni, mistere, lovituri, crime, comori.

Din întimplare, avem oroare de cifre.

În tot cursul analizei pe care o vom face mai jos, va trebui însă să recurgem

*) Tînem să atragem atenția cititorilor că cifrele cuprinse în tabelele 2 și 3 din numărul precedent al revistei se pot urmări numai cu ajutorul unei rigle — și să nu ne fie adresate prea multe „exclamații“ „admirații“ pentru această cînstită trebușoară, noi înșine luîndu-ne cuvenita răsplată în cursul colaționărilor și a diferitelor corecturi!

unei anchete în rîndul și sat (II)

preferințe (urmare)

la ele, pentru că, prin caracterul lor sintetic, vorbesc mai clar decît orice comentarii.

Să luăm în considerație, mai întii, frecvența cu care sînt citați autorii menționați în tabele. Să răsturnăm deci ordinea alfabetică și să așezăm numele autorilor pe scara descrescîndă a numărului de citări. Pentru întrebarea 1 — ultimele trei cărți citite — vom stabili următoarea ierarhie: I.L. Caragiale (94), J. Verne (85), I. Creangă (64), M. Sadoveanu (61), A. Dumas-père (56), M. Eminescu (48), L. Rebreanu (44), G. Coșbuc și M. Twain (35), V. Alecsandri, C. Chiriță și Ch. Dickens (25), D. Defoe (22), H. Malot (18), P. Ispirescu (17), Al. Mîtru (16), A. Vlahuță (14), T. Arghezi și H. Zincă (13), H.B. Stowe (11), E. Grleanu și K. May (10). Ceilalți autori incluși în tabelul 1 au sub 10 citări și, pentru scopurile propuse de noi, ne este suficient acest prag.

Ierarhia scriitorilor menționați la întrebarea a 2-a — cărți preferate — este următoarea: J. Verne (109), I. Creangă (88), I.L. Caragiale (71), M. Sadoveanu (64), A. Dumas-père (59), L. Rebreanu (45), M. Twain (42), M. Eminescu (41), C. Chiriță (37), Ch. Dickens (34), H. Malot (31), D. Defoe (30), P. Ispirescu (23), V. Alecsandri (20), G. Coșbuc (18), K. May (18), W. Scott (16), H.B. Stowe și H. Zincă (15), R. Giovagnoli și A. Vlahuță (12), Al. Mîtru (11), F. Cooper și F. Molnar (10). Ceilalți autori intrunesc mai puțin de 10 menționări.

Primii cinci autori menționați în ambele ierarhii sînt identici, iar dintre primii 10 clasați la întrebarea 1, doar V. Alecsandri și G. Coșbuc — poeți clasici, impuși oarecum de manuale — trec, în cadrul celei de-a doua întrebări, sub primele 10 califi-

cări, în locul lor impunîndu-se C. Chiriță — cu ai săi veșnic înfloriți *Cireșari* — și Ch. Dickens.

Din compararea cifrelor, vedem că nu există prea mari diferențe între prima ierarhie și cea de-a doua. Semn că, adesea, la copii există tendința de a socoti ultimele cărți citite ca pe cele mai frumoase; semn că, la această vîrstă, gustul literar nu este susținut cu prea mare tărie de lecturile anterioare; semn, de asemenea, că nu putem vorbi, net, la anii lor, de formarea unor „preferințe literare“.

Datori sîntem să facem o precizare: nu toate cifrele trecute în dreptul numelui autorilor au aceeași valoare „calitativă“, ca să-i spunem așa: sînt autori care se citesc integral la o anumită vîrstă și apoi revii asupra lor numai cînd vrei să retrăiești farmecul copilăriei; sînt scriitori pe care-i citești toată viața și asupra cărora te apleci mereu, pentru că fiecare vîrstă își găsește în opera lor o reflectare adecvată. Desigur, romanele julferviene se citesc pe nerăsuflete, de la un capăt la altul; așisderea și cărțile lui Sadoveanu, Dumas-père sau Mark Twain. Dar cînd elevul a trecut pe fișa noastră merțiunea: *Poezii* de M. Eminescu sau *Schițe* de I.L. Caragiale, *Versuri* de V. Alecsandri sau *Fabule* de G. Alexandrescu, ne permitem să avem siguranța că școlarul se gîndește — în cazul lui Eminescu — la *Scrisoarea III* sau *Freamăt de codru*, ori *Călin* sau *Somnoroase păsărele*, poezii incluse în manuale; la fel și în cazul lui Caragiale: schițele citite de copii, în general, sînt cele cu univers infantil: *D-l Goe*, *Viziia*, *Un pedagog de școală nouă* sau cu caracter social: *Arendașul român*. Desigur, celelalte schițe, ca și nuvelele, ca și teatrul, vor fi gustate la alte vîrste, răspunzînd altor cerințe literare.

Ciudat destin și cel al operei lui Jules Verne! Modestul agent de schimbo care a trăit între anii 1828 și 1905 și care a publicat acum 105 ani *De la Pămînt la Lună*, scriitorul care, străbătînd cu gîndul doar Pămînt și Cosmos, și-a scris călătoriile extraordinare în mica sa locuință din Paris, este astăzi — în epoca cuceririi reale a Cosmosului, a explorării *de facto* a mărilor și a pămîntului — autorul preferat al copiilor. Asistînd, prin intermediul mijloacelor moderne de comunicație, la victoriile științei umane asupra Universului, la disecarea atomului, copilul se întoarce totuși la ficțiunea plămînită acum o sută de ani și o crede. O crede, pentru că imaginația lui Jules Verne a creat — atunci — realitatea de astăzi. De altfel, frecvența cu care este citită opera lui Jules Verne nu este una specifică localităților cercetate de noi. Permițîndu-ne o timidă generalizare, credem oportun să semnalăm că,

și pe plan internațional, romanele marelui plămădit de lumi imaginare sînt foarte citite: Unesco ne indică, prin intermediul volumului anual *Index translationum*, că, în anul 1968, Jules Verne a cunoscut 112 traduceri, față de 90 cite sînt semnlate pentru Agatha Christie, de exemplu, sau 63 pentru A. Dumas-père, 43 pentru M. Twain.

Paradoxală este și situația lui L. Rebreanu, scriitor care se adresează net unei vîrste mai înaintate decît cea inclusă în ancheta noastră, pentru că cere o înțelegere mai profundă a fenomenului social înconjurător (de altfel, scriitorul nici nu este menționat în recomandările de lectură pentru clasele V-VIII). Opera lui se bucură, totuși, de o circulație intensă, mai ales în mediul rural. În fișele noastre, menționările se referă la romanele *Răscoala*, *Ion*, *Pădurea spinzuraților*, *Ciuleandra*, romane cu o factură complicată, de o mare întindere. Să ne fie iertată îndoiala, dar nu credem că romanele au fost în întregime citite și, cu atât mai puțin, înțelese. Probabil, lectura s-a făcut pe fragmente — pe anumite fragmente —, și tocmai aceste fragmente sînt cauza răspîndirii atât de accentuate a unui scriitor, socotit de pedagogie inabordabil la această vîrstă. Dar cultura nu se formează prin ingerarea de fragmente din opere literare — și cu atât mai mult a unor fragmente nepotrivite la anii respectivi. Sau poate că citirea asiduă a lui Rebreanu denotă aspirația către o literatură care se adresează unei vîrste superioare celei a lor?

Lectură recomandată — lectură reală

Dintre autorii incluși în manualele de clasă cu „texte alese” — care, primii, ar fi trebuit să fie citați și în fragmente mai ample, în afara „buchii cărții” —, nu au fost menționați de loc sau au fost specificați în proporții neglijabile — atât la țară, cit și la oraș, atât în lecturi curente, cit și în preferințe — următorii scriitorii: D. Almaș (cu două citări la întrebarea 1, dar de loc cu *Trandafirul roșu*, apărut în 1963 și recomandat de programă); Jean Bart (citat o dată la fiecare întrebare — *Jurnalul de bord* recomandat a apărut, într-adevăr, în 1965, dar în 1969 a fost editat volumul *După furtună*); Geo Bogza (*Țara de piatră* a apărut în 1964 în Biblioteca școlarului, iar autorul figurează în mod consecutiv și în manualul de clasa a V-a, și în cel de-a VI-a, și în cel de-a VII-a); I. Brad (volumul *Mă uit în ochii copiilor* a apărut în 1962); Otilia Cazimir (*A murit Luchi* — 1966 — citat doar de

două ori la întrebarea 1; a murit, într-adevăr, Luchi! Ce păcat!); Tr. Coșovei; D. Deșliu; M. Dragomir (menționat în recomandări cu un vag volum de *Poezii* — apărut ca atare doar în 1963 —, dar ale cărui *Povestiri decamdată fantastice*, reapărute în 1968, ar putea să ridice mult nivelul calitativ al lecturii științifico-fantastice a elevilor); A. Gaidar (citat o singură dată la întrebarea 1); A.I. Ghilia; M. Gorki (citat o dată la fiecare întrebare, nu însă cu volumul recomandat *Copilăria mea* — 1960); Dan Grigorescu (*Trei pictori de la 1848*, volum apărut în 1967); C. Ignătescu (*Agurida*, recomandat în lista de lecturi, a apărut în 1962!); G. Lesnea (prezent cu poezii și în manualul de clasa a V-a, și în cel de-a VII-a); Božena Nemčová (*Virtelnița de aur* a apărut totuși în 1967!); *Noi la '77* (Antologie de versuri patriotice, apărută în 1967); Ion Pas (nota bene: *Intîmplări cu Bălcescu* a văzut lumina tiparului în 1963!); T. Popovici (citat o singură dată la prima întrebare; *Strănuț* a apărut, în ultimă ediție, în 1957!); Fr. Rabelais (reeditat, totuși, în ediție accesibilă copiilor, în 1968!); Al. Sahia (citat o singură dată la întrebarea a 2-a. Dar *Uzina vie* a cunoscut o ultimă ediție în 1964!); M. Sintimbreanu (citat de cite 2 ori la fiecare întrebare cu *Recreația mare* — 1965); H. Stahl (*Un român în lună* — 1966!); M. Șolohov (*Obrăznicătura*, apărută în 1965, nu a fost menționată decît o singură dată, la întrebarea 1); Gh. Tomozei (*Dacă treci riul Seleniei* — 1967 — are doar două citări la întrebarea 1).

Și ne punem întrebarea: dacă editurile nu au mai publicat un titlu de multă vreme, probabil că au motive bine întemeiate s-o facă; dar atunci de ce programele școlare mai conțin recomandări de cărți care, din punct de vedere fizic, sînt inaccesibile copiilor?

Sau: dacă învățămîntul include anumite titluri din beletristica pentru copii în programele școlare, probabil că are motive bine întemeiate s-o facă; dar atunci de ce editurile specializate nu publică sus-menționatele titluri, pentru a le face, din punct de vedere fizic, accesibile elevilor?

Vorba lui Farfuridi: „Din această dilemă nu puteți ieși. Am zis”.

Literatura pentru copii este singura parte din producția editorială, alături de publicațiile destinate învățămîntului, în care numărul titlurilor reeditate trebuie să depășească, în mod normal, numărul rătărilor apărute.

Relația apariții noi, reeditări — programă școlară este o veche și foarte fixă idee a noastră. Și pentru că sînt abia cîțiva ani de cînd re-am ocupat, în

extenso, de ea*), ajungând la aceleași rezultate — constatarea unor goluri nepermise în lectura elevilor, față de programele școlare — credem că nu mai avem de adăugat la acestea decât că, probabil, în lumea aceasta există încă probleme imposibile de rezolvat.

Sau poate că editurile, schimbându-și denumirile, își vor schimba și optica și, mai ales, planurile de reeditări?

Există indicii sigure că, în scurt timp, situația asigurării cărților necesare procesului de învățămînt și lecturii celor mici se va ameliora.

Pînă atunci, așteptăm. Și sperăm. Apariția primelor numere din colecțiile „Biblioteca pentru toți copiii” și „Prima mea bibliotecă” ne îndreptățește, concret, s-o facem.

Opere și autori lipsă la apel

Avem în față două bibliografii: o listă a celor mai reușite apariții de cărți pentru copii, scrise de autori români și publicate în ultimii ani, listă elaborată de Editura „Ion Creangă”, și valoroasa *Cărți pentru copii și tineret traduse din literatură universală*, semnată de E. Fonea și G. Bondoc, apărută în 1967.

Să comparăm autorii menționați în fișele noastre cu autorii — români și străini — incluși în cele două bibliografii sus-pomenite și să depistăm *ce opere*, indicate ca cele mai valoroase din întreaga literatură destinată celor mici, *nu au fost menționate de loc sau au fost citate într-o proporție foarte redusă de școlarii anchețați*.

Să începem cu operele autorilor români: *Un om în furtună* de D. Almaș (1965), *La izvorul cu pietre albastre* (1967) de Eugenia Adam-Roșca (apare o singură dată), *Caseta cu bucurii* (1969) de T. Arghezi, *Povești de aur* (1963) de N. Băzaria, *Talismanul de safir* (1968) de Elvira Bogdan, *Numiți-mă Varahil* (1969) de C. Buzinschi, *Povestiri eroice* (1968) de E. Camilar, *Omul de piatră* (1966) de V. Eftimiu, *Faima detașamentului* de Gica Iuteș, *Catargul cu două corăbii* (1969) de G. Melinescu, *Iorgovan* de C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Sfirlează cu fosează* (1967) de V. I. Popa, *Cei 13 și misterul* (Premiul de Stat 1968 !) de Monica Pillat, *Tartine cu vară și vînt* (1968) de O. Pancu-Iași, *Clasa în care nu se întîmplă nimic* (1968) de I. Rațiu, *Akho și Tao* (1963 !) de I. M. Sadoveanu, *Coiful de aur* (1962 !) de Al. Șahighian, *Camelele cu piper* (1966) de M. Sîntimbreanu, *O lume întreagă* (ed. II — 1969) de R. Tudoran, *Ulița copilă-*

riei (1966) de I. Teodoreanu. Dintre operele și autorii străini, care nu figurează de loc sau prea puțin în listele noastre, cităm: H. Chr. Andersen cu *Povestea vieții mele* (1969); *Vrăjitorul din Oz* (1965) de L. Frank Baum, G. A. Bürger cu al său minunat *Münchhausen* (1967 — citat o singură dată), *Peripețiile Alisei în Țara Minunilor* (1965 — citat o singură dată) de L. Carroll, E. De Amicis, A. C. Doyle (o singură citare), I. A. Efremov (o singură citare); A. A. Fadeev, A. France; *Jurnalul Annei Frank* (1959), M. Gorki (o singură citare); J. Hašek; E. T. A. Hoffman; V. Hugo (3—4 citări anemice); V. Kataev; R. Kipling (citat o singură dată); I. A. Krilov; S. Lagerlöf (citată o singură dată); V. V. Maiakovski; H. Melville cu a sa *Moby Dick* (1962); Moricz Zsigmond (citat o singură dată, deși *Fii bun pînă la moarte* s-a reeditat în 1969); N. A. Ostrovski; A. S. Pușkin; *Micul Prinț* (1962 !) de A. de Saint-Exupéry (oare mesajul lui, de o neasemuită frumusețe umană, scapă înțelegerii copiilor?); E. T. Seton; *Hiperboloidul inginerului Garin* (1968) de A. N. Tolstoi; *Puterea copilăriei* (1968) de L. N. Tolstoi; *Tămul* (1964) de Ethel Voynich și nu știm cîte etc. trebuie să mai adăugăm ca să ne facem simțită părerea de rău pentru lipsurile constatate.

De vină sînt editurile? De vină profesorii, părinții? De vină bibliotecarii? Sau poate vina este colectivă?

Dar, dacă din aproape 400 de elevi, numai pentru patru copii Gavroche mai trăiește în sufletele lor, dacă pe Don Quijote numai doi elevi l-au urmărit în căutarea Dulcineii și dacă nici unul dintre ei n-a aflat că, pe o planetă necunoscută — asteroidul B-612, mai precis — există un trandafir mofturos, care se teme de curenții de aer, dar pentru care merită să trăiești, putem spune că nivelul lecturii copiilor noștri e satisfăcător?

„Specific rural” și „specific urban” în lectură?

Să oftăm cu un sentiment de ușurare după parcurgerea unor atît de dificile și... matematice etape și, reimprospătîndu-ne răbdarea, să abordăm un alt aspect ce ne-a reținut atenția: lectura comparată a elevilor din cele două medii prospectate: rural-urban.

Să apelăm deci din nou la cifre. Singurele care, fără echivoc, ne pot sprijini în formarea unei păreri inatacabile.

Sub raport pur cantitativ, la prima întrebare, de exemplu, 128 de școlari din mediul rural au citit din operele a 66 de autori — români și străini —, revenind deci cîte un autor de fiecare doi cititori,

* Vezi: Tofan, Antoneta. *Cărți pentru copii care nu se găsesc în bibliotecile publice și școlare*. În: *Revista bibliotecilor*, 19, nr. 11, nov 1966, p. 659—668.

pe cînd 245 de copii din mediul urban au citit din operele a 159 de autori — români și străini —, revenind, de data aceasta, cîte doi autori pentru trei cititori.

Pentru a constata diferența de circulație a anumitor categorii de scriitori în cele două medii prospectate, am recurs, din nou, la statistică. Deci, tabelul 4 reflectă, procentual

(număr de menționări ale unui scriitor la țară (la oraș) × 100)
(număr de subiecți anchetați (la țară = 128; la oraș = 245))

scriitorii care sînt mai îndrăgiți în mediul rural în comparație cu mediul urban. Tabelul 5 oglindește, tot prin intermediul procentelor stabilite pe baza aceluiași procedeu ca mai sus, autorii care par a fi preferați în mediul urban mai accentuat decît în mediul rural.

Să nu-și formeze cititorii impresia că, la întocmirea tabelului 4, am selecționat numai scriitori clasici. Din autorii citați pe fișele noastre de anchetă, *aceștia* au fost cei care, în mod efectiv, au fost indicați de calcule că ar fi cei mai gustați de micii cititori de la țară.

Există deci o tendință netă la Ileanda și Hotare de a forma elevilor un gust literar clasic?

Să ne exprimăm o părere definitivă numai după ce — prin intermediul tabelului 5 — vom depista numele scriitorilor pentru care au optat cei mai mulți copii de la oraș.

Să facem acum comparație. Pe de o parte, în tabelul 4 întîlnim, predominant, autori clasici români (din 13 autori citați, doar doi sînt străini, iar dintre români, nici unul nu s-a afirmat în literatură în ultimii 20 de ani), deci numai autori consacrați, ultrarecomandați, a căror operă este reflectată

prin texte alese și în manualele de limbă română și care sînt indicați și în lecturile obligatorii esențiale, pe parcursul întregii perioade de școlarizare. Să observăm, de pildă, procentele trecute în rubricile rezervate lui V. Alecsandri, G. Coșbuc, I. Creangă, M. Eminescu și să marcăm, printr-un mare semn de întrebare, diferența de lecturare sat-oraș constatată; pînă și M. Sadoveanu — etern valabilul Sadoveanu,

care nu poate să nu placă tuturor vîrstelor și tuturor gusturilor — este de două ori mai mult citit de copiii din mediul rural prospectat decît din școlile urbane cercetate. În schimb, în tabelul 5 s-au refugiat, net, două categorii distincte de scriitori: autorii străini (11 la număr) și autorii români contemporani (9 la număr). Diferențele fără echivoc urban-rural existente între citirea unui A. Dumas, J. London, H. Malot, M. Twain, dar mai ales J. Verne ne îndeamnă să ne punem întrebarea dacă nu cumva tot a-provizoriarea defectuoasă a bibliotecilor din comune este de vină?

Tot din tabelul 5 observăm și situația precară a lecturii scriitorilor români contemporani în cele două localități rurale anchetate: E. Camilar, Th. Constantin, V. Corbul, M. Preda, Z. Stancu nu au intrat în circuitul lecturii copiilor anchetați la Ileanda și Hotare, deși unii scriitori sînt menționați și în recomandările de lectură sau chiar incluși în manuale cu fragmente din opera lor. C. Chișiță, Al. Mitru, Gr. Popescu-Băjenaru sînt

Tabelul 4 — Autori preferați (*) în mod mai accentuat în mediul rural față de mediul urban (în procente, față de numărul menționărilor din mediul respectiv)

Numele autorului	Mediu rural	Mediu urban
Agârbiceanu, I.	3	0,8
Alecsandri, V.	10	3
Alecsandrescu, Gr.	1,5	0,8
Arghezi, T.	5	0,8
Caragiale, I. L.	27	15
Coșbuc, G.	8	2,8
Creangă, I.	48	10
Eminescu, M.	15	8
Grimm	4	0,4
Ispirescu, P.	15	1,6
Rebreanu, L.	24	5
Sadoveanu, M.	24	13
Scott, W.	10	1,6

*) Am optat pentru stabilirea procentelor la întrebarea a 2-a — cărți preferate pentru că această întrebare reflectă — în principiu — și lectura anterioară. De altfel, procentele stabilite pentru întrebarea 1 urmează îndepărtate cifrele publicate în tabel pentru întrebarea a 2-a.

citiți cu mult mai puțin la țară, în comparație cu nivelul atins la oraș, iar Ionel Teodoreanu, care a început a fi agreat timid la vîrsta aceasta la oraș (deși este inserat în recomandări), nu a fost încă abordat de școlarii de la țară.

Este întemeiată oare diferența?

Iși formează oare copilul un gust literar constant dacă, în proporție majoră, el

va citi mereu aceiași autori, pe textele cărora face analize gramaticale și stilistice, extrage ideile principale, depistează portrete literare sau descrieri după natură, autori semi-dizolvați din punct de vedere artistic de toate aceste manevre, care le golesc opera de orice conținut emoțional?

Sau trebuie să punem la dispoziția școlarului rural o lectură variată — desigur adecvată, dar prezentând aspecte de mediu, de epocă, de tratare din cele mai felurite —, tocmai pentru a suplini, prin carte, relativa sărăcie a mijloacelor de culturalizare, inerentă satului?

Se formează oare o cultură autentică numai pe baza studierii clasiceilor literaturii naționale?

Să fim bine înțeleși: nu sîntem anti-clasici, ci pro-formarea unui gust literar bine conturat.

Dacă dăm copilului să ingereze numai lapte sub cuvînt că este un aliment complet, vom obține efectul exact contrariu celui scontat: copilul va face intoleranță. Ca și în alimentație, și în lectură varietatea deschide apetitul la citit. Considerînd „tiparul” clasic aplicat în lectura copiilor din cele două comune prospectate, oare ne mai putem mira că tînrul, în perioada postșcolară, nu-și face din citirea literaturii un mijloc de divertisment de vreme ce, în școală, lectura i-a fost prezentată doar ca un apendice al manualului?

De ce această inhibiție a școlarilor din mediul rural în fața noului din literatură? Oare satul este mai conservator în gusturi sau trebuie să găsim motivația diferenței în alte cauze?

Una din aceste cauze este, desigur, relativa sărăcie a fondurilor din bibliotecile rurale — școlare și publice —, față de cele similare din mediul urban.

Alta ar putea fi reținerea profesorilor și a bibliotecarilor față de o literatură neverificată de vreme.

O a treia ar consta în neinformarea asupra literaturii contemporane valoroase — desprinderea din sfera de informații literare a celor care au în îndatorire să facă recomandări de lectură.

Ar mai putea fi invocate și alte cauze, de ordin local — valabile pentru un scri-

Tabelul 5 — Autori preferați în mod mai accentuat în mediul urban, față de mediul rural (în procente, față de numărul menționărilor din mediul respectiv)

Numele autorului	Mediu urban	Mediu rural
Camilar, Eusebiu	1,6	—
Chiriță, C.	11	8
Constantin, Th.	1	0,8
Cooper, F.	4	—
Corbul, Vintilă	1,6	—
Daudet, A.	1	—
Dickens, Ch.	13	0,8
Dumas-père, A.	20	6
Hugo, V.	1,6	—
London, J.	7	1,5
Malot, H.	10	1,5
Mitru, Al.	4	0,8
Popescu-Băjenaru, Gr.	1	—
Preda, M.	1	—
Stancu, Z.	1,6	—
Stevenson, R. L.	2	—
Teodoreanu, I.	2	—
Twain, M.	14	5
Verne, J.	38	10
Wells, H. G.	1,6	—

itor sau altul, pentru un titlu sau altul — dar, în ansamblu, efectul este urul singur: în comunele anchetate, copiii de 12—14 ani citesc mai puține traduceri și cunosc mai puțină literatură conterapurană decît elevii din școlile orășenești prospectate, deși pentru ambele categorii de școlari programa de învățămînt este aceeași, examenul de intrare în liceu același, cerințele de cultură aceleași în fața vieții.

Diverse

Ar mai fi de relevant unele aspecte, adiacente celor predominant discutate pînă acum.

Să luăm în considerare, de exemplu, conținutul literaturii citite în mod curent sau al lecturilor preferate.

Literatura de informare este foarte slab reprezentată: trei elevi citesc *Geografia distractivă* de Aurel Lecca, un elev a citit *Dicționarul mitologic greco-roman* al Ancăi Balaci, altul a răsfoit *Insectarul meu* de Nemeș, iar *Ce ne spune telescopul* de P. Klușanțev are un cititor; și dacă vom considera *Legendele Olimpului* tot o publicație de informare, vom mai adăuga încă 16 cititori. În rest, nimic. Nu sînt deci cunoscute lucrările de popularizare a noțiunilor tehnice, volumele — accesibile

la această vîrstă — de cunoaștere a tainelor matematicii, astronomiei, fizicii, chimiei, cu noțiuni despre micro- și macrocosmos, povestirile despre animale etc.

Literatura cu subiect istoric este mai bine reprezentată prin M. Druon, A. Dumas-père, R. Giovagnoli, M. Sadoveanu, W. Scott etc. În schimb, biografiile de mari personalități sînt foarte anemice: *Viața lui Eminescu* de G. Călinescu (3 cititori), *Ion Creangă* de Z. Dumitrescu-Bușulenga (1 cititor), *Spartacus* de R. Giovagnoli, *Omul din Lună* (Mikluho Maklai) de I. Petrescu (1 cititor). *Dacă treci riul Selenei* de Gh. Tomozei (2 cititori), *Agonie și extaz* de I. Stone (1 cititor) și cîteva vieți de haiduci. De altfel, remarcăm în trecut, nici programele, școlare nu dau mai multă atenție acestei probleme. Dar întreaga colecție „Oameni de seamă” le este accesibilă copiilor de vîrstă aceasta, mult mai accesibilă și mai instructivă pentru ei decît Proust, abatele Prévost sau Dostoievski, de exemplu, care figurează în listele noastre cu cîte o mențiune.

Romanul cavaleresc nu a prea circulat: *Cocoșatul* (1964) de P. Féval are doar trei cititori, Th. Gauthier cu al său *Căpitan Fracasse* (1969) doi, cu *Aventurile Căpitanului Casse-Cou* (1966) de C. H. Bousenard s-a delectat numai un elev, pentru *Pardaillon și Fausta* (1967) de M. Zevaco se afirmă doar trei admiratori. S-ar putea ca, în acest sector, epuizarea tirajelor să spună un cuvînt hotărîtor.

Călătoriile, nici ele, nu se bucură de prea multe sufragii: Emil Racoviță, *Călătoriile căpitanului Cook*, Thor Heyerdhal, *Magellan* al lui Pigafetta, Mihai Tican-Rumanu înfrunesc, fiecare, unul sau doi cititori. Doar C. Hogaș și Al. Vlaluță se mai evidențiază, avantajati fiind și de faptul că sînt puși în circulație prin manuale, de către școală.

Nici umorul nu este prea gustat: Nițuță Tănase, P. Dulfu, Jérôme K. Jérôme, O. Pancu-Iași sînt citați o singură dată. Nu apar de loc pe listele noastre: A. Buhov cu *Povestiri umoristice*, J. Hašek cu *Micul scamator*, Karinty Frigyes cu *Dați-mi voie, domnule profesor...*, Șalom Alehem, pentru a cita cîteva din cele mai accesibile ediții existente la noi.

Poveștile au o situație de tranziție: cărțile de basme citite în clasa a V-a încep să fie părăsite în clasa a VII-a — proces firesc în această etapă. E curios însă că fantasticul nu place la această vîrstă: *Peripețiile Alisei în Țara Minunilor* nu are decît un cititor. *Munchhausen* așigderea.

Dar ce le place copiilor noștri să citească?

În primul rînd, povestirile cu multă acțiune, cu peripeții nenumărate, din care

eroii — copii sau adulți —, după îndelungi strădării, ies victorioși din toate încercările; deci romanele lui Jules Verne, M. Sadoveanu, A. Dumas-père, M. Twain, Ch. Dickens, H. Malot și alții.

În al doilea rînd, romanele de aventuri și polițiste; dar nu întotdeauna lectura este canalizată spre autorii cei mai „autorizați” ai genului; dovadă: slaba circulație a lui A. C. Doyle, a Agathe Christie, a lui G. Simenon și E. Wallace. În schimb, puzderia de „enigme” și „aventuri” apărute în colecțiile cu același titlu ocupă un timp nepermis de mare în economia lecturii și a înclinațiilor literare ale copiilor la această vîrstă, mai ales la oraș.

Considerînd fațeta băieți-fete în diferențierea lecturii, nu observăm prea mari deosebiri. Doar că pe Ch. Dickens, din 34 de copii care declară că-l preferă, 33 sînt fete, că I. Agărbiceanu, Emily Brontë, Fielding, Grimm, V. Hugo, H. Malot, Slavici, I. Teodoreanu sînt predominant preferați de fete, că la fete se remarcă o mai mare înclinație pentru cititul versurilor. S-ar putea remarca la fete și o mai mare varietate în lectură, mai mulți scriitori și mai multe opere cercetate, în comparație cu colegii lor, băieții. În ceea ce privește asiduitatea cu care este citită literatura de aventuri, nu se observă însă nici o diferență între băieți și fete.

Un alt aspect, de data aceasta lingvistic: din cele aproape 1200 de titluri de cărți inserate în cele aproape 400 de formulare, ca răspuns la prima întrebare, doar 3 (trei!) sînt scrise în limbi străine: două în engleză, una în franceză, și aceasta la Școala nr. 5 din București, care este situată în apropierea — salvatoare — a Bibliotecii pentru copii „Ion Creangă”, bibliotecă cu fonduri numeroase de cărți în limbi străine.

Dar Editura didactică și pedagogică tipărește de cîteva ani texte alese din diferite scriitori clasici străini, volume destinate tocmai copiilor de vîrstă școlară care încep să deprindă o limbă străină. În sondajul nostru, la elevii anchețați — nici urmă de aceste volume. Este tirajul prea mic? Nu ajung exemplare și în bibliotecile școlare? Sau profesorii nu se preocupă în a le recomanda?

Din nou întrebări, întrebări, întrebări...

Și încă o fixă și veche idee a noastră: elevii nu cunosc cele mai elementare cerințe de completare a datelor unei publicații, nu cunosc numele autorilor, nu-l scriu corect, nu rețin în întregime titlul cărților, fac confuzii sau combinații între un titlu și altul. De exemplu, *Aventurile lui Huckleberry Finn* de M. Twain apare în variantele: *Hacăl berifin*, *Huleber-Pini* și a fost scris de Marc Toaibăr, Marc Foailar; L. Rebreanu este trecut

Lebreanu, Rebreanu, Reblanul, Rebreanu; *Robinson Crusoe* apare Robin Soncru Soie, Robin Son Crusoe, Emil Girleanu a scris *Cei care nu gândesc*, *De la Pământ la Lună* pare a fi scrisă și de A. Dumas, *Robinson Crusoe* de Edgar Poe, M. Sadoveanu a scris *Poezii*, iar I. L. Caragiale *Aventuri*.

Și din nou se simte aici lipsa de interes a învățămîntului — ca sistem — pentru înarmarea copiilor cu elementarele instrumente ale muncii intelectuale și cu obiceiul frecventării unei biblioteci — publice sau școlare —, în care aceștia să fie nevoiți a apela la mijloace de informare.

*

Drept încheiere.

Am preluat datele din primele două întrebări ale anchetei noastre — ultimele trei cărți citite și cărțile preferate — și ne-am cristalizat câteva păreri. Subliniem, strict personale și limitate la lotul de elevi anchetați.

Unu. Elevii din școlile supuse cercetării noastre citesc cu preponderență lectura recomandată în programele școlare. Ceea ce dă, în ansamblu, o culoare cam uniformă întregului tablou al lecturii. Preferințele lor literare urmăresc de aproape — prea de aproape, după avizul nostru — lectura curentă.

Doi. Literatura clasică străină este citită sub nivelul admisibil. Sînt absente sau anemic reprezentate prea multe mari nume ale beletristicii destinate copilăriei.

Trei. Din peisajul literaturii citite și preferate lipsesc covârșitor de simptomatic operele scriitorilor — români și străini — contemporani. Indiciu sigur că sfătuitoarii copiilor în ale lecturii — părinți, profesori, bibliotecari — sînt prea puțin sau de loc informați asupra noutăților editoriale. Într-adevăr, dacă examinăm presa de specialitate (pedagogie, educație, literatură), ca și marile periodice de informare (cotidiene sau săptămînale de cultură), vom observa că nici un periodic din țara noastră nu are o rubrică permanentă de popularizare a aparițiilor pentru copii; nici unul în mod constant, prea puțin în mod sporadic. Și dacă nici recomandările de lectură făcute de Ministerul Învățămîntului nu reflectă noile titluri care îmbogățesc, an de an, patrimoniul literar al copiilor, dacă nu există nici o publicație în sarcina căreia să între semnalarea editărilor și reeditărilor de titluri pentru școlari, dacă publicațiile destinate copiilor nu se bucură de catalogare centralizată (asemeni cărților pentru adulți), dacă numai bibliografia națională și buletinul *Cărți noi* — periodice care nu au o largă răspîndire în rîndul cadrelor didactice — semnaleză, printre toate celelalte apariții de cărți din toate

domeniile, și noutățile pentru copii, dacă orice relație editură pentru cei mici — școală — bibliotecă este practic inexistentă, atunci de ce să ne mire că Monica Pillat (Premiul de Stat 1968 pentru literatură pentru copii) nu a fost citită de nici unul din cei 400 de elevi anchetați?

Am putea face comparații cu sistemul de informare existent în acest sens în alte țări — Belgia, Danemarca, Franța, S.U.A., U.R.S.S. — dar nu re hazardăm. Am depăși, de altfel, și cadrul anchetei.

Ne-am permite însă să sugerăm câteva soluții. Cea mai eficace măsură ar fi redactarea unui catalog-tip pentru bibliotecile școlare și pentru secțiile de copii din bibliotecile publice, care ar ajuta și la stabilirea profilului colecțiilor din cele două tipuri de biblioteci sus-menționate. Catalogul-tip ar putea fi completat cu noile apariții prin editarea unui supliment anual. S-ar mai putea iniția apariția regulată a unui buletin de informare, conținînd fișele adnotate ale tuturor editărilor și reeditărilor de publicații pentru copii. S-ar putea insera în revistele care se adresează cadrelor didactice sau copiilor rubrici fixe de recenzii și semnalări bibliografice. S-ar putea îmbunătăți și îmbogați substanțial listele de recomandări de lectură făcute de Ministerul Învățămîntului, în așa fel încît ele să devină într-adevăr un instrument eficace de informare.

Patru. Se citește — la oraș mai ales — prea multă și prea mărunț literatură de aventuri, cu crime, spionaj, furturi, enigme. Asasinii ocupă un loc prea important printre cărțile de căpătîi ale copiilor. Se citesc prea puține titluri din literatura științifico-fantastică de bună calitate, cărți de călătorii, lucrări de informare.

Cinci. Există o netă și întristătoare diferență între lectura copiilor de la țară și lectura celor de la oraș, în sensul unei prea mari uniformități și a unei limitări prea accentuate, în mediul rural, la operele scriitorilor recomandați de școală sau incluși în manualele școlare. Și, sub acest aspect, un cuvînt hotărîtor îl are slaba aprovizionare cu carte nouă a bibliotecilor din mediul rural.

Șase. Există încă prea multe cazuri de stop în circulația anumitor titluri incluse în programa școlară din cauza epuizării respectivelor tiraje. Atenție deci la problema reeditărilor și la concordanța care trebuie — totuși — să existe între recomandările de lectură făcute de Ministerul Învățămîntului și planurile editoriale.

Șapte. Trebuie să ne oprim aici.

Răspunsurile la celelalte trei întrebări ale anchetei le vom diseca mai tîrziu, cu ferma promisiune de a fi mai lapidari.

Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN

Cu privire la stabilirea și sancționarea contravențiilor săvârșite în legătură cu activitatea bibliotecară

Una din problemele cele mai importante ale activității bibliotecilor o constituie relațiile cu cititorii. Este, de fapt, o problemă-cheie, fiindcă în jurul acestor relații se concentrează, direct sau indirect, majoritatea problemelor de fond sau de formă în activitatea bibliotecilor.

Importanța deosebită a relațiilor bibliotecă-cititor a determinat *Revista bibliotecilor* să îmbrățișeze inițiative și să dea glas prin articole, anchete, propuneri etc. numeroaselor aspecte ale problemei menționate. În aceste materiale au primit dezlegare în cursul anilor multiple probleme legate de metodologia sau practicile specifice biblioteconomiei. Desigur, au fost și alte probleme, care, deși s-au materializat în propuneri sau sugestii, îndeosebi cele de natură juridică, așteptă și astăzi rezolvarea.

*

O nouă abordare a problemelor juridice nerezolvate sau reactualizarea unor opinii exprimate în privința relațiilor bibliotecă-cititor au devenit deosebit de actuale în urma apariției legii privind stabilirea și sancționarea contravențiilor¹⁾. „Regindirea” întregului complex al relațiilor bibliotecă-cititor sub acest aspect a devenit nu numai actuală dar și imperios necesară dat fiind că sus-numita lege a abrogat Decretul nr. 184/1954 pentru reglementarea sancționării contravențiilor, republicat la 28 mai 1955, cu modificările ulterioare, cu alte cuvinte, temeiul Hotărârii nr. 583 din 18 mai 1960, respectiv al Instrucțiunilor pentru stabilirea și sancționarea contravențiilor săvârșite în legătură cu activitatea artistică sau culturală. De fapt, noile dispoziții privind determinarea faptelor ce constituie contravenții în domeniul cultural și

artistic, sancțiunile corespunzătoare și persoanele cărora le sint aplicabile, ar fi trebuit, potrivit dispoziției legii, să intre în vigoare nu mai târziu de 1 ianuarie 1970.

De data asta, fiind vorba nu de o simplă modificare a unui act normativ existent ci de elaborarea unei Hotărâri a Consiliului de Miniștri privind pe de o parte, stabilirea și sancționarea contravențiilor în domeniul artistic sau cultural, iar, pe de altă parte, aplicarea dispozițiilor unei legi, cadru care aduce modificări importante față de reglementările anterioare, se deschide posibilitatea unor reforme care se impun cu insistență de mai mult timp, cu forța unor necesități izvorite din practica celor aproape 25 000 de biblioteci din țara noastră.

Fără pretenția unei tratări exhaustive, fără intenția de a prezenta soluții definitive și complete, vom aborda unele probleme ale relațiilor bibliotecă-cititor prin prisma principalelor dispoziții ale legii privind stabilirea și sancționarea contravențiilor, făcând unele sugestii sau subliniind necesitatea unor soluții insuficient cristalizate până acum²⁾.

Ce abateri de la normele de drept pot fi considerate contravenții?

După cum se știe în vechile instrucțiuni au figurat următoarele contravenții: cele săvârșite de persoane particulare (deteriorarea mobilierului, a instalațiilor etc. ale bibliotecilor și nerestituirea în termen a cărților, a publica-

²⁾ Vom folosi în acest scop atât materialele articolelor aparute în ultimii ani în *Revista bibliotecilor* referitoare la această temă, cât și opiniile și propunerile exprimate de unii bibliotecari cu ocazia unei anchete organizate tot de revistă.

¹⁾ Legea nr. 32/1968, M. Of. anul IV, nr. 148, partea I, din 14 noiembrie 1968.

țiilor sau a materialelor împrumutate³⁾; cele săvârșite de angajații unităților și organizațiilor obștești (neîntreținerea în termen de către unitățile poligrafice a exemplarelor pentru depozitul legal sau de serviciu, scoaterea cărților, manuscriselor și documentelor din bibliotecă, fără respectarea normelor legale în vigoare).

Considerăm că aceste fapte sînt, într-adevăr, cele mai importante abateri a căror menționare între contravenții apare necesară și în viitor. În lumina experienței de pînă acum, rămîne de apreciat dacă nu este cazul ca, în H.C.M. privind stabilirea și sancționarea contravențiilor în domeniul artistic sau cultural să fie incluse între contravenții și alte fapte ilicite. Una din ele ar putea fi, eventual, pierderea publicațiilor, fenomen destul de frecvent în activitatea bibliotecilor dar nesancționat în prezent. Practica arată că unii cititori au declarat, în termen legal, pierderea publicațiilor fără a putea fi sancționați pentru fapta lor.

Într-un articol publicat în revistă⁴⁾ se observa că normele care reglementează problemele atît de importante ale apărării patrimoniului bibliotecilor sînt înglobate în *Instrucțiunile generale* care prevăd sancționarea diferitelor abateri din sectorul cultural. Autorul sugerează o reglementare aparte care să corespundă integral specificului bibliotecilor. Teoretic nu este exclusă edictarea unei reglementări specifice pentru biblioteci și rămîne la aprecierea forurilor competente dacă, din punct de vedere practic, o asemenea măsură ar putea fi deplin justificată și ar contribui la eficacitatea reglementării însăși.

Constatarea contravenției și aplicarea sancțiunii au primit o nouă reglementare cu caracter general cu repercusiuni pentru fiecare din domeniile de activitate în parte. O problemă specifică sectoru-

lui bibliotecilor este aceea de a ști *cine constată contravenția, cine este organul constator*? Sistemul existent, după cum se știe, este greoi și numeroși bibliotecari au cerut în cursul anilor simplificarea procedurii. Astfel, procesul-verbal de contravenție întocmit de bibliotecar, prezentat spre semnare cititorului, și în caz de refuz, semnat de o altă persoană prezentă, a fost înaintat, conform procedurii, în trei exemplare, spre a fi rezolvat de comisia pentru reglementarea sancționării contravențiilor, de pe lîngă comitetele executive ale consiliilor populare etc. Hotărîrea comisiei respective a fost adusă la cunoștință cititorului respectiv etc. etc.

S-a propus, între altele, ca bibliotecarul să poată constata contravenția și chiar să aplice sancțiunea⁵⁾. Este de remarcat că reglementarea în vigoare dă posibilitatea soluționării problemei în sensul propunerii de mai sus. În primul rînd, constatarea contravenției se face, potrivit legii, printr-un proces-verbal încheiat de persoanele anume prevăzute în actul normativ, care stabilesc și sancționează contravenția: de primar, de un ofițer sau subofițer de miliție, precum și de șefii de servicii sau secții ori asimilații acestora din organizațiile de stat, anume împuterniciți de conducătorul organizației. Este posibil deci ca bibliotecarul (șeful bibliotecii sau anumiți bibliotecari) să fie investit cu atribuțiile agentului constator în sensul prevăzut de lege. Mai mult decît atît, legea dă posibilitatea ca în cazul în care, prin actul normativ de stabilire și sancționare a contravenției, nu se prevede acest lucru, agentul constator să aplice și sancțiunea o dată cu încheierea procesului-verbal de constatare. Dacă, potrivit legii, contravenientul achită pe loc agentului constator jumătate din minimul amenziilor prevăzute în actul normativ pentru fapta săvîrșită, iar prin contravenție nu s-a cauzat o pagubă (deci, în cazul nostru, numai în ipoteza nerestituirii la timp a publicațiilor *nu și în cazul pierderii sau a deteriorării lor*), procesul-

³⁾ Credem că enumerarea, fidel reprodușă după vechile Instrucțiuni, este improprie din punct de vedere biblioteconomic: ori se folosește denumirea — publicații (cărți și periodice) ori „cărți, publicații periodice, sau alte materiale împrumutate”.

⁴⁾ Vezi: Merényi Iosif. *O problemă nerezolvată — reglementarea juridică a relațiilor bibliotecă-cititor*. Revista bibliotecilor, 21, nr. 2, feb. 1968, p. 87—90.

⁵⁾ Vezi: Merényi Iosif. *Op. cit.*, p. 89.

verbal nu se mai încheie și orice urmărire încetează. Rămîne de văzut dacă este util ca bibliotecarul să fie investit cu competența așa de largă la toate categoriile sau numai la anumite categorii de biblioteci.

În legătură cu procesul-verbal de constatare a contravenției, Legea 32/1968 aduce reglementări noi. De regulă, contravenția se constată printr-un proces-verbal întocmit de persoanele anume prevăzute, cu excepția cazurilor cînd: este vorba de avertisment, cînd prin contravenție nu s-a pricinuit o pagubă iar contravenientul achită pe loc jumătate din minimul amenzii. La încheierea procesului-verbal de constatare a contravenției legea prevede semnătura, cel puțin a unui martor, în cazul în care contravenientul nu este de față, refuză sau nu poate să semneze. „În lipsă de martori, agentul constator va arăta în procesul-verbal din ce cauză acesta a fost încheiat astfel”. Aplicînd dispozițiile generale la condițiile specifice activității bibliotecilor se poate admite, credem, încheierea procesului-verbal fără martori, dat fiind că, în toate cazurile de contravenții, sancțiunile în acest domeniu (nerestituire în termen, deteriorare, pierdere etc.) există probe cu înscrisuri (fișă de cititor cu data împrumutului, semnătura cititorului, dovada avertizării în scris) care nu trebuie adevărate cu martori.

În legătură cu sancțiunea se pun însă numeroase probleme concrete. Potrivit legii, contravențiile se sancționează cu avertisment sau cu amendă. Avertismentul se aplică în cazurile în care fapta este de mică importanță și se apreciază că acela care a săvîrșit-o nu o va mai repeta chiar fără aplicarea unei amenzi. Prin avertisment se atrage atenția cititorului, dovedit contravenient, asupra pericolului faptei săvîrșite și se recomandă respectarea în viitor a dispozițiilor legale. Avertismentul se poate aplica, în cazul bibliotecilor, atunci cînd sînt în cauză cititori cunoscuți, aflați la prima lor abatere de la dispozițiile legale, sau copii. Avînd în vedere rîolul educativ și preventiv al sancțiunii, în lege s-a prevăzut posibilitatea stabilirii pentru ase-

menea contravenției a unor amenzi între 20 și 1500 de lei, iar în cazurile deosebite, pînă la 3000 de lei. La stabilirea cuantumului amenzii, trebuie avut în vedere că, contravenientul poate achita în termen de 48 de ore jumătate din minimul amenzii prevăzută de actul normativ pentru fapta săvîrșită. Se impune deci stabilirea diferențiată a cuantumului sancțiunilor cu amendă, atît pentru contravenții săvîrșite de persoane particulare, cît și de angajații unităților și organizațiilor obștești.

În legătură cu această problemă, în literatura de specialitate a fost exprimată propunerea ca sancțiunea cu amendă să fie progresivă, în sensul că, în caz de nerestituire a publicațiilor, cititorul să fie obligat să plătească o penalizare mai mică dar progresivă în raport cu numărul zilelor de întîrziere după expirarea termenului de împrumut. Întrucît reglementarea actuală privind stabilirea și sancționarea contravențiilor din țara noastră nu cunoaște daunele combinatorii, nu poate fi aplicat sistemul penalizării progresive, sistem în vigoare în numeroase alte țări. Propunerea trebuie menținută însă și minuțios argumentată pentru a putea fi, eventual, luată în considerare la o viitoare modificare a legislației.

Urmează deci, ca în limitele stabilite, bibliotecarul să aprecieze pe baza unor criterii ce exprimă gradul de pericolozitate socială a faptei⁹⁾, amendă ce se aplică cititorului în caz de nerestituire în termen, de deteriorare sau de pierdere a publicațiilor. Este necesară stabilirea amenzilor în cazul unor limite rezonabile care să exercite un rol educativ dar, la nevoie, și sancționator, în caz de neglijență, rea voință, recidivă. Cuantumul amenzilor trebuie să corespundă atît exigențelor de apărare sporită a patrimoniului bibliotecilor — proprietate obștească —, cît și celor de neîngrădire a circulației cît mai largi și intense a publicațiilor.

⁹⁾ Vezi: Nestorescu, Horia, *Recuperarea cărților împrumutate*. În: *Călăuza bibliotecarului*, 18, nr. 12, dec 1965, p. 750.

Una din problemele importante reglementate de Legea 32/1968, se referă la stabilirea despăgubirii. Această lege prevede că, în cazurile în care prin contravenție s-a cauzat o pagubă, organul competent stabilește despăgubirea pe bază de tarif. În legătură cu despăgubirile ce urmează a fi stabilite prin H.C.M. ca urmare a pierderii sau deteriorării cărților și a celorlalte tipărituri sau materiale, dorim să subliniem că, potrivit Instrucțiunilor existente pînă acum, despăgubirile s-au stabilit la prețul de vînzare a cărților în librării, dacă se mai găsesc acolo, sau la prețul de vînzare practicat sau stabilit de unitățile de anticariat pentru cărțile care s-au epuizat, dacă acest preț este mai mare decît în librării. Experiența de pînă acum a bibliotecilor arată că, cuantumul despăgubirii ar trebui majorat. Mulți dintre cititorii care pierd publicațiile, sau le fac pierdute, plătesc valoarea lor de librărie (în lipsa unor informații privind prețurile de la anticariate), păgubind biblioteca de două ori : o dată pentru că majoritatea covârșitoare a cărților nu se mai găsesc în comerț în scurt timp după apariția lor, a doua oară, pentru că, în caz de amendă sau de recuperare, contravaloarea publicațiilor se varsă la bugetul statului. Se pierd de obicei cărți de specialitate sau opere beletristice foarte solicitate, unii cititori confundînd bibliotecile cu librăriile, datorită lipsei de eficacitate a reglementărilor din trecut. Numeroși bibliotecari au propus stabilirea cuantumului despăgubirii cărților pierdute la o amendă egală cu de trei ori valoarea publicației înscrisă în inventar, pentru publicațiile românești, și de cinci ori valoarea, pentru publicațiile provenite din import. Considerăm că aceste propuneri sînt pe deplin justificate.

În legătură cu stabilirea despăgubirilor se mai pun și alte probleme în munca bibliotecară.

Trebuie remarcat că în trecut nu totdeauna s-a făcut o delimitare destul de clară între amendă și despăgubire. La această stare au contribuit și dispozițiile incomplete ale vechilor Instrucțiuni. Astfel nu s-a făcut o distincție între pier-

derea publicațiilor și nerestituirea în termen. Se sancționa cu amendă, după cum se știe, nerestituirea, după a doua avizare, a cărților, a publicațiilor periodice sau a materialelor împrumutate, nerestituirea în termen fiind asimilată cu pierderea. De aici au rezultat două neajunsuri. Mulți cititori sancționați prin proces-verbal pentru nerestituire în termen a publicațiilor s-au considerat absolviți de obligația restituirii acestora. Alți cititori, care au vrut să restituie publicațiile după plata amenzii, au rămas cu publicațiile respective fiindcă bibliotecarul a făcut deja și formele de scoatere din evidență. Au fost și cazuri cînd bibliotecarul a făcut numai formele de amendare pentru publicațiile nerestituite fără a efectua și formele de despăgubire. Un alt caz, întîlnit des în practică, se referă la acei cititori care au declarat pierderea publicațiilor sau materialelor împrumutate în cadrul termenului prevăzut de instrucțiuni. În aceste cazuri, ei au plătit numai despăgubirea fără adăugarea vreunei amenzi. Aceste neajunsuri ar putea fi remediate prin noul H.C.M. Cum am mai amintit, s-ar putea prevedea între contravențiile săvîrșite și sancționate cu amendă, pierderea publicațiilor sau materialelor împrumutate, o noțiune mai corespunzătoare decît „nerestituirea în termen“.

Ar urma să fie eliminată următoarea contradicție prezentă în redactarea Instrucțiunilor vechi : Deși aplicarea despăgubirilor a fost prevăzută în mod expres, numai ca urmare a pierderii sau degradării cărților și celorlalte tipărituri împrumutate de la bibliotecă, fiind omise din redactare celelalte materiale împrumutate (diafilme, benzi de magnetofon, discuri etc. !), la capitolul „Dispoziții speciale și finale“ se prevede plata despăgubirii pentru : pierderea și degradarea cărții sau pentru „întîrzierea restituirii cu mai mult de 5 zile de la a doua avizare scrisă, făcută de bibliotecă, după expirarea termenului de restituire“.

Observăm că, dacă la locul cuvenit nu s-a făcut o distincție între noțiunile de „nerestituire în termen“ și „pierdere“, la dispozițiile finale distincția este folosită

în mod eronat. Potrivit Legii 32/1968 stabilirea despăgubirii pe bază de tarif poate avea loc numai în cazul în care prin săvârșirea contravenției s-a pricinuit o pagubă. Rezultă deci, că, în cazul întârzierii restituirii publicațiilor sau a altor materiale împrumutate, nu există o pagubă materială și, în consecință, nu poate fi stabilită o despăgubire.

Credem că este necesar să expunem și câteva considerente cu privire la amenda pentru întârzierea în restituirea publicațiilor și a altor materiale.

Numeroși bibliotecari au propus ca numai amenda pentru întârzierea restituirii cărților și 2/3 din suma echivalentă cu de trei ori prețul cărții să intre în bugetul statului. În continuarea aceleiași idei, se consideră mai echitabil pentru bibliotecă ca 1/3 din suma plătită de cititor, reprezentând contravaloarea cărții, să reentre în bugetul bibliotecii, contribuind astfel la refacerea colecțiilor⁷⁾. O asemenea soluție nu este posibilă în prezent. Legea prevede în mod expres, că amenzile fac venit la bugetul statului.

O problemă de aceeași importanță, deși privește numai marile biblioteci, este aceea a sancționării netrimiterii de către întreprinderile poligrafice a exemplarelor pentru depozitul legal bibliotecilor care se bucură de acest drept. Reglementările actuale de urmărire și sancționare a contravențiilor în acest domeniu ar fi susceptibile, credem, de îmbunătățiri. Biblioteca Centrală de Stat, beneficiarul colectiv al legii depozitului legal (care primește și distribuie exemplarele legale), nu este informat cu precizie asupra listei complete a publicațiilor care au fost tipărite și urmează să intre în depozitul legal. Agentul constatator — curios — nu este Biblioteca Centrală de Stat, ci forul tutelar al întreprinderilor poligrafice, iar organul sancționator este Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Astfel, sistemul actual nu asigură condiții pentru un control cuprinzător, rapid și eficient și pentru sancționarea celor vinovați de nelivrarea în termen a exemplarelor pentru depozitul legal.

Ultima problemă asupra căreia am dori să insistăm este aceea a condiționării sancțiunilor pentru contravenții de două avize scrise, făcute de bibliotecă, la un interval de cinci zile, după expirarea termenului de restituire a publicațiilor, așa cum a fost prevăzut de vechile Instrucțiuni. Acest sistem este deosebit de greoi, aproape imposibil de respectat și, după cum se știe, practic nerespectat. Nu vedem de ce nu s-ar putea renunța la a doua avizare, măsură ce ar putea fi prevăzută de noile Instrucțiuni. În definitiv, la înscrierea lui în bibliotecă, cititorul a luat cunoștință sub semnătură de termenul de restituire a publicațiilor citind regulamentul ce cuprinde drepturile și obligațiile sale. Dacă după prima avizare prin care este pus în întârziere, nu se prezintă într-un termen rezonabil, s-ar putea aplica amenda prevăzută.

În legătură cu această problemă avem două observații.

1) Instrucțiunile vechi pentru stabilirea și sancționarea contravențiilor săvârșite în legătură cu activitatea artistică sau culturală au prevăzut încheierea de contracte de împrumut între bibliotecă și cetățeni sau unități pentru cărțile din fondul de împrumut. În mod practic nu vedem utilitatea unor contracte speciale în cazul în care cetățeanul devine cititor. Aceasta se întâmplă în urma unei declarații scrise⁸⁾ în care el se obligă să respecte regulamentul bibliotecii, după ce ia cunoștință, de clauzele privind drepturile și obligațiile sale. De fapt, în acest caz, este vorba de un *contract de adeziune*, și în mod inutil, ar fi dublat de contracte speciale în care s-ar repeta obligațiile cititorului.

2) Buna funcționare a bibliotecii, respectarea disciplinei în desfășurarea relațiilor bibliotecă-cititor impune categoric existența unor regulamente de bibliotecă. În momentul de față numai bibliotecile mari posedă regulamente. Bibliotecile publice ori au regulamente depășite de mult timp ori au rămas, în urma schimbărilor administrativ-teritoriale, fără regulament.

⁷⁾ Revista bibliotecilor, 21, nr. 2, feb 1968, p. 89.

⁸⁾ Fișa de cititor cuprinde această declarație.

Elaborarea unor regulamente tip noi, tipărirea și difuzarea lor la fiecare bibliotecă, condiționează întreaga desfășurare a activității bibliotecilor. De altfel, existența regulamentelor de organizare și funcționare și a regulamentelor de ordine interioară sînt instrumente obligatorii pentru organizarea muncii și întărirea disciplinei în muncă a tuturor unităților socialiste de stat.

Reglementarea clară a unor instrucțiuni pentru stabilirea și sancționarea contravențiilor săvîrșite în activitatea bibliotecilor are o deosebită importanță pentru apărarea fondurilor bibliotecilor, pentru întărirea disciplinei în relațiile bibliotecă-cititor. Aceste instrucțiuni trebuie să fie instrumente puternice de educare a cititorilor, de disciplinare a acestora care nu respectă obligațiile față de bibliotecă. Stabilirea și sancționarea contravențiilor sînt mijloace juridice de recuperare a publicațiilor și a altor materiale împrumutate de bibliotecă.

În unele cazuri, recuperarea publicațiilor a devenit o îndeletnicire aparte care include obligația bibliotecarilor de a merge din casă în casă în vederea recuperării publicațiilor împrumutate, fiindcă, în cazul nerecuperării acestora, li se impută lor. Munca de lămurire, anumite activități educative nu sînt excluse în vederea recuperării publicațiilor și materialelor împrumutate de bibliotecă dar ele nu pot substitui folosirea instrumentelor legale. Practica dăunătoare de a transforma bibliotecarul în agent de recuperare a publicațiilor și de a-l face

răspunzător pentru neîndeplinirea obligațiilor legale de către cititor, practică neconformă cu legea, apare acolo unde instrumentele legale de recuperare (prin stabilirea și sancționarea contravențiilor) nu se cunosc sau nu se aplică în mod judicios, potrivit spiritului și literei legii.

*

Cele cîteva reflecții expuse succint, privind relațiile bibliotecă-cititor în lumina actelor normative în vigoare, necesită desigur o confruntare riguroasă cu activitatea bibliotecilor noastre.

Precizările și soluțiile juridice posibile în prezent necesită, de asemenea, adănciri și dezvoltări ulterioare pentru a găsi formele cele mai potrivite, mai simple și mai eficiente în folosul activității bibliotecilor. Soluțiile juridice adoptate vor trebui să găsească o interpretare și aplicare cît mai adecvată pe terenul metodelor și tehnicilor biblioteconomice. Atît reglementările juridice cît și biblioteconomice trebuie concepute și statornicite, apoi interpretate, realizate și aplicate în așa fel, încît normele de reglementare a activității și funcționării bibliotecilor, ale relațiilor bibliotecă-cititor să fie funcționale și educative, să nu împiedice ci, dimpotrivă, să faciliteze apărarea colecțiilor și aplicarea formelor, mijloacelor și metodelor celor mai avansate în activitatea bibliotecilor.

Ladislau LÖRINCZ

șef sector la Institutul de cercetări juridice al Academiei de științe social-politice

CE SĂ FIU?

Bibliografie de recomandare

Există, mai devreme sau mai târziu, în viața oricărui tânăr, un moment care poate fi socotit, în adevăratul sens al cuvântului, drept moment crucial, pentru că de alegerea făcută atunci, de decizia luată, va depinde, într-un fel, cursul întregii sale existențe. Este momentul *opțiunii profesionale*. A-ți descoperi înclinațiile, a-ți cîntări aptitudinile, a-ți alege, în consecință, meseria cea mai potrivită este un act de maximă responsabilitate, atît față de tine însuși, cît și față de societatea în care te vei integra. Responsabilitatea este deopotrivă și a educatorilor.

Biblioteca — publică sau școlară — poate și trebuie, la rîndul ei, cu mijloacele ce-i stau la îndemînă, să-i ajute pe tinerii, unii abia trecuți de pragul copilăriei, în această dificilă alegere. Lecturile particulare — atît beletristica, cît și lucrările de specialitate — le pot deștepta elevilor curiozitatea pentru anumite domenii de activitate, pentru unele în.deletniciri practice, pentru diverse medii de muncă, pentru profesiuni ca atare. Preocupări de a întocmi liste de recomandare pe teme legate de orientarea profesională, de a face semnalările cuvenite din presă, eventual alcătuiind și mape sau albume cu articolele cu o asemenea tematică, decupate din ziare și din reviste, organizarea de rafturi tematice, susținerea unor cicluri de prezentări de cărți etc., ar trebui să se înscrie printre preocupările constante ale bibliotecarilor.

E drept, în producția noastră editorială există suficiente lacune în această privință. Ne referim în primul rînd la lipsa unor lucrări de informare pentru tineret, de la cele mai simple, de tipul deja învechitei *Ce să fii. Călătorie în lumea profesiilor* de E. Peremiac (1951), pînă la enciclopediile pe profesii, dar și la cărți din domeniul beletristicii a căror acțiune, ancorată în actualitate, să se desfășoare în medii profesionale cît mai variate. Bibliotecarii interesați vor găsi totuși în rafturile bibliotecilor lor suficiente lucrări (în special literatură reportericească) care pot fi recomandate cu prilejul unor asemenea acțiuni educative. Astfel de acțiuni pot fi organizate și pentru părinți și, la un alt nivel, chiar și pentru cadrele didactice.

În bibliografia de față, noi ne-am oprit doar la lucrările care tratează din punct de vedere teoretic problemele orientării profesionale, în prima parte, cele adresate tineretului, prin forța împrejurărilor, mai puține la număr (Tot aici au fost cuprinse și publicațiile Ministerului Învățămîntului cu caracter de îndrumare), în partea a doua, cele adresate educatorilor. (În acest capitol nu au fost incluse articolele din periodice, iar dintre studiile apărute în volum au fost reținute doar cele din ultimii ani.)

1

Ministerul Învățămîntului. Direcția generală a învățămîntului profesional și tehnic. *Îndrumător pentru admiterea în liceele de specialitate. Anul școlar 1970—1971*. Aprobate cu nr. 42217/1970. Buc., [f.e.], 1970. 117 p.

Ministerul Învățămîntului. Direcția generală a învățămîntului profesional și tehnic. *Îndrumător pentru admiterea în școlile profesionale. Anul școlar 1970—1971*. Aprobate cu nr. 40813/1970. Buc., [f.e.], 1970. 89 p.

Ministerul Învățămîntului. Direcția generală a învățămîntului profesional și tehnic. *Nomenclatoarele meseriilor și specialităților care se pregătesc prin învățămîntul profesional, de maistri și de specializare postliceală*. Aprobate cu Ordinul Ministerului Învățămîntului nr. 3821/1968, 3822/1968 și 4534/1968. Buc., [f.e.], 1969. 33 p. + 4 f. anexă :

Modificări aduse nomenclatoarelor de pregătire pentru învățămîntul profesional, de maistri și de specializare postliceală, începînd cu anul școlar 1969/1970, aprobate cu Ordinul Ministerului Învățămîntului nr. 3744 din 14 octombrie 1969.

Marx, Karl. *Reflexiunile unui tînăr în legătură cu alegerea profesiei*. În: Marx, K. și Engels, Fr. *Despre educație și învățămînt*. Buc., Editura de stat didactică și pedagogică, 1960, p. 47—49.

Alegerea profesiei — problemă cheie a vieții. Plan tematic. Buc., [f.e.], 1966. 15 p. (C.S.C.A., Comisia pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice).

Bejat, Marian. *Ce este talentul?* Buc., Editura științifică, 1967. 119 p. (Orizonturi).

Biberi, Ion. *Introducere în arta de a trăi*. Buc., Editura enciclopedică română, 1970. 140 p. (Orizonturi).

Leites, N. S. *Aptitudini, muncă, talent*. Buc., [f.e.], 1962. 40 p. cu fig. (S.R.S.C.).

Miroiu, Șerban. *Ce să fiu? Cum să-mi descopăr vocația? Cum să-mi aleg o profesie?* Buc., Editura politică, 1967. 151 p. cu ilustr.

Niță, Petre. *Startul în lumea adultă. — Tinerii — viitorii oameni de bază ai uzinei*. În: Niță, Petre. *Treptele tinereții*. Buc., Editura politică, 1969, p. 7—71, 72—100.

Popescu, Tudor R. și Brudariu, Dan. *Ce să fiu? În: Popescu, T. R. și Brudariu, D. Avem 18 ani. (La vîrsta majoratului)*. Buc., Editura politică, 1968, p. 18—23.

Rousselet, Jean. *Orientarea. Alegerea viitorului*. În: Rousselet, J. *Adolescentul, acest necunoscut*. Traducere din limba franceză de Leonard Altbuch și Iulia Giroveanu. Buc., Editura politică, 1969. p. 157—182.

Salade, Dumitru. *Ce profesie să-mi aleg?* Buc., Editura științifică, 1968. 104 p. cu ilustr. (Orizonturi).

Vasilescu, Anton și Cazacu, Aculin. *Tineret, năzuințe, idealuri*. Buc., Editura științifică, 1966. 88 p. (Orizonturi).

II

Ceașescu, Nicolae. *Raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului*. În: *Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, 6—12 august 1969*. Buc., Editura politică, 1969, p. 44—46. *Pregătirea cadrelor, dezvoltarea învățămîntului și științei corespunzător exigențelor în continuu creștere ale societății socialiste*.

Bazac, Dumitru. *Despre opțiune și stabilizare profesională*. În: *Tineretul azi*. Buc., Centrul de cercetări pentru proble-

mele tineretului, 1969, p. 73—81. (Studii și sinteze, 1).

Berlogea, Octavian și Popescu, H. N. *Factorii medicali, psihologici și sociali în orientarea profesională a tinerilor normali și deficienți*. În: *Cercetări sociologice contemporane*. Buc., Editura științifică, 1966, p. 236—258.

Botez, Constantin I. *Orientarea profesională*. În: *Psihologia și viața*. Buc., Editura științifică, 1969, p. 95—109.

Bratu, Bianca. *Opțiunile profesionale ale elevilor și semnificațiile lor*. În: *Cercetări sociologice contemporane*. Buc., Editura științifică, 1966, p. 259—280.

Contribuția familiei la orientarea școlară și profesională a copiilor. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1969. 84 p. (Ministerul Învățămîntului, Institutul de științe pedagogice).

Contribuții la orientarea școlară și profesională. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1969. 224 p. (Ministerul Învățămîntului, Institutul de științe pedagogice).

Costea, St. *Date asupra ponderii factorilor educativi și sociali în orientarea școlară a absolvenților școlii generale*. (Cercetări la Centrul școlar agricol din Slătina, județul Olt). În: *Tineretul azi*. Buc., Centrul de cercetări pentru problemele tineretului, 1969, p. 99—101. (Studii și sinteze, 1).

Ghivirigă, Mihai. *Criterii pentru o programă a orientării școlare și profesionale*. În: *Didactica și educația*. Referate și comunicări prezentate la sesiunea națională „Cercetarea științifică în sprijinul învățămîntului și educației în școala de cultură generală”. Craiova. 4—5 aprilie 1969. [Buc.], [f.e.], 1970, p. 536—539.

Gropșoșilă, Marius. *Valențele activităților practice în acțiunea de orientare școlară și profesională*. În: *Didactica și educația...* [Buc.], [f.e.], 1970, p. 345—351.

Încotro îndreptăm pașii copiilor noștri? Familia și alegerea profesiei. (Material pentru cercurile de citit). Buc., [f.e.], 1965. 15 p. (Consiliul Național al Femeilor din R. S. România).

Integrarea socială a tineretului. Cercetări sociologice contemporane. Sub redacția prof. univ. Miron Constantinescu. Buc., Editura științifică, 1969. 343 p.

Necula, Dan. *Dezvoltarea intereselor profesionale la elevi prin activitățile pionierești*. În: *Locul și rolul organizației pionierilor în ansamblul factorilor educativi*. Simpozion de comunicări și cercetări științifice. 31 mai — 1 iunie 1969. Sinaia. [f.e.], 1969, p. 97—106. (Organizația pionierilor din R. S. România. Consiliul județean Prahova).

**BIBLIOTECA DE ARTĂ
DIN BUCUREȘTI**

Orientarea școlară și profesională. Scri-soare metodică. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1967. 40 p. + 1 f. Anexă. (Ministerul Învățămîntului. Institutul de științe pedagogice).

Păcurar, Doina și Georgescu, Valentin. *Orientarea școlară și profesională în cadrul curcilor de elevi.* În: *Didactica și educația...* [Buc.], [f.e.], 1970, p. 556—560.

Popeangă, Vasile. *Rolul școlii în orientarea profesională a elevilor.* În: *Cercetări sociologice contemporane.* Buc., Editura științifică, 1966, p. 214—235.

Roșca, Al. *Aptitudinile.* În: *Tratat de psihologie experimentală.* Sub red. prof. univ. Al. Roșca. Buc., Editura Academiei, 1963, p. 556.

Salade, Dumitru. *Ce va deveni copilul meu?* [Buc.], Editura didactică și pedagogică, 1962. 120 p. cu fig. (În ajutorul părinților).

Salade, Dumitru. *Influența mediului social asupra alegerii profesiei.* În: *Cercetări sociologice contemporane.* Buc., Editura științifică, 1966, p. 195—213.

Salade, Dumitru. *Pregătirea elevilor din clasele V-VIII pentru alegerea profesiei.* Buc., Editura didactică și pedagogică, 1964. 160 p. cu ilustr.

Schiopu, Ursula. *Orientarea școlară și profesională.* În: Schiopu, Ursula. *Psihologia copilului.* Ed. a 2-a revizuită și completată. Buc., Editura didactică și pedagogică, p. 327—328.

Simpozion în legătură cu problemele orientării școlare și profesionale în România. 1. Buc., 1966. [Comunicări prezentate la Simpozionul... în zilele de 16—17 iunie 1966]. Buc., *Revista de pedagogie*, 15, nr. 7, iul 1966. 128 p.

Ștefănescu, Jeana și Zahirnic, Constantin. *Corelația dintre interesele profesionale, notele școlare și interesele generale ale elevilor.* În: *Didactica și educația...* [Buc.], [f.e.], 1970, p. 546—550.

Teodorescu, Teodor, Constantinescu, Șerban și Crișan, Ioan. *Observații cu privire la pregătirea și desfășurarea orelor de dirigenție cu teme de orientare școlară și profesională.* În: *Didactica și educația...* [Buc.], [f.e.], 1970, p. 551—555.

În cadrul preocupărilor de modernizare a activității sale, Biblioteca municipală „Mihail Sadoveanu” din București a inaugurat, la data de 15 aprilie 1970, o nouă secție a sa: Biblioteca de artă. La festivitatea deschiderii a vorbit criticul de artă Petru Comarnescu, în fața a numeroși participanți. Au asistat personalități ale vieții artistice românești printre care: Ion Jalea, H. Maxy, Mac Constantinescu, Cella Delavrancea, Neagu Rădulescu.

Instalată în localul din Bd. Republicii nr. 47, Biblioteca de artă ocupă două nivele. La parter, așezate în alveole zidite în perete, se găsesc cărți din toate domeniile artei: istoria artei, arhitectură, sculptură, teatru, cinematograful, fotografie, grafică etc., în total circa 4500 de volume (2500 de titluri) din care 1000 sînt albume de artă de mare valoare. La etaj, cititorul are la îndemînă o bogată colecție cu caracter enciclopedic. În fondurile Bibliotecii se mai află și o bogată discotecă. Pentru consultarea fondului, sala de lectură (60 m²) oferă o ambianță adecvată.

Conducerea bibliotecii a înțeles să realizeze o apropiere între opera de artă și cartea de artă și a asigurat ca deschiderea însăși să coincidă cu vernisajul expoziției de sculpturi a Miliței Pătrașcu organizată în sala de lectură unde sînt prezentate aproximativ 40 de opere.

Necesitatea unei biblioteci de artă cu profil specializat, accesibil publicului larg, se demonstrează prin rezultatele obținute de noua instituție. Dacă pînă la deschiderea ei, cartea de artă era consultată în proporție de 3—4 titluri pe săptămînă, de atunci încoace numărul acestora a crescut la 30—40 pe zi.

Afiat Bibliotecii de artă, Cercul Brîncuși activează în fiecare miercuri după-masă, întrunind, pentru referate și comunicări legate de opera acestuia, pe iubitorii marelui sculptor român.

În colaborare cu Uniunea artiștilor plastici, Biblioteca de artă va găzdui în permanență expoziții de pictură, grafică și sculptură. În incinta ei se vor organiza, de asemenea, și audiții muzicale.

La București

În cadrul unei ședințe festive s-a deschis, în ziua de 11 mai 1970, expoziția jubiliară organizată de Editura tehnică cu prilejul împlinirii a două decenii de activitate. În ședința deschisă de Ion Dodu-Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, au adus salutul lor: Gheorghe Buzdugan, președinte al Consiliului Național al Cercetării Științifice și acad. D. Dumitrescu. În referatul prezentat cu această ocazie, Ion Tomuță, directorul Editurii tehnice, a făcut o expunere a activității instituției sărbătorite, comparând producția de cărți tehnice din trecut cu cea de astăzi. Dacă între anii 1900 și 1944 au apărut în medie numai 22 de titluri pe an („nici măcar un titlu pentru fiecare domeniu”), în cei 20 de ani de existență Editura tehnică a publicat aproximativ 4800 titluri într-un tiraj de 25 000 000 de exemplare, cu o medie anuală de 240 de titluri în 1 250 000 de exemplare. Producția de cărți tehnice abordează probleme din 30 de domenii diversificate în peste 200 de tematici tehnico-științifice. Toată această literatură a fost publicată de cele 25 de redacții de specialitate în care s-au elaborat lucrări la niveluri diferite pentru ridicarea calificării muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor.

Lexicoane, dicționare tehnice, manuale ingineresti, lucrări publicate în colecțiile: „Automatică”, „Colecția de atelier”, „Colecția electricianului”, „Tehnologia construcțiilor de mașini” etc. și în seriile: „Acționări electrice”, „Electronică industrială” și altele, au întrunit, nu o dată, aprecierea unanimă, fiind distinse cu diferite premii. Din numeroasele lucrări originale, circa 10 la sută au fost solicitate pentru a fi traduse în țări cu industrie dezvoltată.

Editura urmărește astăzi să coreleze mai strâns planurile editoriale cu necesitățile de documentare ale industriei și, în general, ale economiei noastre socialiste.

Prezența în expoziție a peste 1000 de cărți tehnice din toate domeniile este cea mai elocventă mărturie a prodigioasei și multilateralei activități desfășurate în prezent la Editura tehnică. Cele mai semnificative lucrări editate între anii 1950 și 1970 au fost cuprinse într-un catalog selectiv care, împreună cu numeroase broșuri și pliante de propagandă, au fost puse la îndemina vizitatorilor.

Vineri, 24 aprilie a.c., a avut loc în aula B.C.U. București ședința lunară a Cercului de referate și comunicări al bibliotecarilor și documentariștilor din Capitală. Cele trei comunicări programate au îmbrățișat și de această dată probleme de actualitate atât din domeniul informării cit și din cel al bibliologiei. Prima comunicare, *Principiile de organizare a unui sistem mondial de informare*, susținută de acad. Aurel Avramescu, a prezentat problematica și jaloarele necesare coordonării transferului de informații pe scară mondială. Autorul consideră că un sistem eficient de informare pe plan național și internațional nu se poate realiza decât printr-o strânsă conlucrare între biblioteci și centrele de documentare.

Cel de-al doilea autor, Virgil Stancoviți, a prezentat comunicarea *Accepțiunea filozofică a informației*, vădind preocuparea, întru totul meritorie, de a aplica terminologia filozofică și metodele sale de cercetare la domeniile bibliologiei și informaticii documentare.

În încheiere, Dumitru Bălăeț a prezentat *Aspecte ale dezvoltării lecturii și construcțiilor pentru biblioteci în Franța* (impresii după o recentă vizită), înfățișând auditorilor, alături de concluziile sale, și o serie de imagini interesante din bibliotecile vizitate.

Peste 50 de bibliotecari și documentariști au urmărit cu interes comunicările prezentate.

Au discutat: M. Moldoveanu (necesitatea adâncirii proiectelor de realizare a UNISIST), I. Stoica (interesul pentru colaborarea dintre biblioteci și centrele de documentare devine tot mai general; utilitatea preocupărilor de fundamentare teoretică a domeniului), Șt. Gruița (expunerile în cadrul cărora se prezintă experiența și realizările din alte țări ar trebui programate mai frecvent; salută opiniile care atestă rolul bibliotecilor în sistemul general).

Lucrările au fost conduse de Ștefan Gruița, redactor șef al *Revistei bibliotecarilor*.

I. S.

La Ploiești

La 20 aprilie a avut loc cea de-a doua ședință din anul 1970 a Cercului de comunicări și referate al bibliotecarilor din

județul Prahova, cu tema: *Cartea și bibliotecă — prezent și viitor*. Ședința, prezidată de Gh. Maxin, directorul Bibliotecii municipale „N. Iorga” din Ploiești, a avut pe ordinea de zi următoarele comunicări:

1. *Sarcinile bibliotecilor din județul Prahova în lumina documentelor Congresului al X-lea al P.C.R.* Referentul, prof. Mihai Vulpesou, președintele Comitetului pentru cultură și artă al județului Prahova, într-o expunere bine documentată, a făcut o analiză succintă a activității bibliotecilor din județ. A insistat mai ales asupra sarcinilor ce le revin acestora pentru popularizarea politicii partidului, sprijinirea programului economiei socialiste și educarea cititorilor în spiritul eticii socialiste. A mai subliniat că eficiența propagandei cărții este strins legată de înlăturarea formalismului în activitatea bibliotecarilor.

2. *Rolul cărții tehnice în procesul de organizare științifică a producției.* Referatul a fost ținut de ing. Jana Sirescu de la Serviciul tehnic al Rafinării Brazi. Prezintă o privire de ansamblu asupra tendințelor în dezvoltarea documentației pe plan mondial, referență a analizat cauzele care împiedică eficacitatea activității de documentare și preocupările actuale de a le înlătura pentru a veni în sprijinul organizării științifice a producției și al perfecționării profesionale a inginerilor, tehnicienilor și muncitorilor.

3. *Biblioteca viitorului.* Referatul, prezentat de Valeriu Moldoveanu, cercetător științific la Biblioteca Academiei R. S. România, a fost bogat ilustrat cu exemple din literatura de specialitate. El a expus realizările și tendințele actuale în mecanizarea și automatizarea diferitelor procese de muncă pentru înmagazinarea, regăsirea și răspîndirea informațiilor, făcînd referiri în acest sens la activitatea Bibliotecii Academiei R. S. România.

În sală au fost aproximativ 60 de participanți, bibliotecari din diferite rețele de biblioteci din orașul Ploiești și documentariști din întreprinderile industriale din oraș. Participanții au luat cunoștință cu satisfacție de organizarea la Ploiești a unei filiale a Asociației bibliotecarilor din R. S. România. Cu această ocazie a fost dezbătut și aprobat, de către comisia constituită în acest scop, și planul de activitate pe anul 1970 al Cercului de comunicări și referate al filialei Ploiești.

G. M.

La Cluj

În primul trimestru al anului 1970, activitatea Cercului de referate și comunicări al filialei Cluj a Asociației bibliotecarilor a fost concretizată într-un număr de opt lucrări originale prezentate de bibliotecarii clujeni, ponderea fiind de partea celor din învățămîntul superior. În referate, care cuprind rezultatele studiilor și cercetărilor întreprinse în domeniul biblioteconomiei, s-au tratat următoarele teme: *Aplicarea experimentală a indexării coordonate în domeniul fiziologiei comparate și al biologiei* (C. Wittenberger și I. Abraham); *Clasificarea zecimală pentru agricultură, medicină veterinară, zootehnie* (L. Cristea); *Necesitatea descrierii publicațiilor la autorul colectiv* (M. Botiza); *Prelucrarea publicațiilor de circuit restrîns* (A. Keim). *Noi metode în documentare „Clasificarea alfa numerică” pentru agricultură, medicină veterinară și zootehnie* (L. Simu); *Tipografia lui Aldo Manuzio și edițiile albine din Biblioteca filialei Cluj a Academiei R. S. România* (I. Domșa); *Cinci scrisori de la Vasile Popp, primul bibliograf român* (P. Teodor); *Un manuscris necunoscut al „Alexandriei (1741)”* (C. Stanca).

Numărul mare de participanți ilustrează interesul manifestat față de ședințele cercului. Ar fi de dorit ca Asociația bibliotecarilor să studieze posibilitățile și să asigure mijloacele materiale necesare editării lucrărilor mai valoroase susținute în cadrul ședințelor.

Activitatea cercului clujean manifestă preocupările bibliotecarilor din diferite biblioteci pentru rezolvarea problemelor lor profesionale în spiritul științei bibliologice contemporane.

Teodora OPRESCU

La Oradea

La ședința din 10 aprilie a Cercului de comunicări și referate al bibliotecarilor din județul Bihor a fost prezentat materialul *Conservarea și evidența fondurilor* (Rădoiu Ioan, șef de serviciu la B.C.S.). Expunerea a fost urmărită cu un viu interes de către cei peste 70 de bibliotecari de la Biblioteca municipală Oradea, Biblioteca I.S.P. și de la bibliotecile orașenești, școlare și ale sindicatelor din județ. Timp de 4 ore s-au purtat discuții în legătură cu diversele probleme ale organizării colecțiilor.

I. L.

La Iași

Cea de-a patra ședință (28 aprilie a.c.) a Cercului de referate și comunicări al bibliotecarilor ieșeni a fost consacrată problemelor de bibliografie locală.

În prezența a peste 80 de bibliotecari prof. univ. Ion Curievici (de la Institutul politehnic Iași) a împărtășit din impresiile culese cu ocazia vizitelor făcute în biblioteci și centre de documentare de peste hotare (S.U.A., Suedia etc.). Apoi s-au susținut referatele *Probleme ale bibliografiei locale* de C. Gilea și Liviu Moscovic (Biblioteca municipală Iași) și *Intocmirea unei bibliografii a periodicelor băcăuane* de Gh. Pătrar (Bacău).

Făcându-se apel la organizarea judicioasă a activității bibliografice a bibliotecilor din Iași, la necesitatea evitării paralelismelor, în primul referat s-a prezentat și un plan în care fiecare bibliotecă se încadra cu sarcini bine definite. Al doilea referat face cunoscute aspecte deosebit de interesante din experiența unui colectiv competent a cărui activitate se bazează pe instrumente bibliografice bine organizate.

Discuțiile purtate pe baza acestor materiale de către Livia Vlad, directoarea Bibliotecii Institutului politehnic din Iași, și de Atanasiu Maria, directoarea Bibliotecii Institutului de medicină și farmacie, au arătat existența unor reale posibilități de a se extinde aria bibliografiei ieșene și de a se pune în valoare variate aspecte ale vieții științifice universitare din Iași.

L. M.

Punctul pe I

ECOURI

Articolul *Pentru bibliotecile mici: O descriere și o clasificare adecvate în prelucrarea colecțiilor* de Săluț Horvath, apărut în numărul din martie al *Revistei bibliotecilor*, pledează convingător pentru claritate, precizie și simplificare în descrierea și clasificarea publicațiilor.

Întru totul de acord cu argumentele aduse, subliniem, la rindu-ne, că pentru bibliotecile mici, îndeosebi cele comunale, această problemă este de mare actualitate, are un caracter practic presant, condiționând organizarea corespunzătoare a colecțiilor, constituirea catalogelor, în ultimă instanță realizarea sarcinilor de bază ale acestor instituții: eficiența propagandei și difuzării cărții.

Ca și în alte domenii, în abordarea acestor aspecte ale activității de bibliotecă ar trebui să se țină mai mult seama de realități: calificarea cadrelor, mărirea colecțiilor, cititorii cărora li se adresează bibliotecile mici.

Să fim bine înțeleși: insistăm asupra nevoii de simplificare nu pentru că n-ar fi bine sau ar dăuna cuiva existența unor cataloage — alfabetic și pe materii — la nivelul celor mai ridicate exigențe științifice, ci pentru că, pe de o parte, de ani de zile vedem că asemenea cerințe depășesc posibilitățile de realizare ale lucrătorilor din această categorie de unități; pe de altă parte, deseori se constată că surplusul de date, în loc să orienteze, derutează atât pe bibliotecari cât și pe cititori.

Cîtă vreme majoritatea bibliotecarilor, la nivelul comunelor chiar, au doar o brumă de cunoștințe de specialitate, se poate oare cere ca ei să lucreze după normele și regulile pe care le aplică specialiștii din bibliotecile mari?

Trebuie să recunoaștem că, formulind sau menținind cerințe exagerate, am ajuns să batem pasul pe loc. Este și aceasta — dacă nu în primul rînd aceasta — una din cauzele menținerii bibliotecilor mici într-o perpetuă fază de „început de organizare a catalogării și clasificării publicațiilor“.

Organizarea fondului de publicații și constituirea unui sistem de informare, absolut necesare într-o bibliotecă, se pot realiza în prezent și în bibliotecile mai mici (comunale, școlare), cu condiția ca să se țină seama într-o măsură mai mare de pregătirea oamenilor care lucrează în aceste instituții, cărora să li se ceară, măcar într-o primă etapă, ceea ce este realmente absolut necesar.

În concepția noastră — ca și în viziunea autorului articolului sus-menționat, de altfel —, caracterul științific nu este nicidecum estompat de simplificarea propusă; din contră, toate elementele înscrise pe fișă — atât în ceea ce privește descrierea, cât și în ceea ce privește indexarea — trebuie să poarte amprenta unei selecții atente, competente și în conformitate în primul rînd cu cererile de informare ale publicului cititor obișnuit al bibliotecilor mici.

Apreciem că discuțiile sterile despre o „rigoare științifică extremă“ ar trebui să cedeze loc unor reglementări efective, realiste. Un început de normare s-a făcut cu utila culegere de *Consultații de biblioteconomie*. Pe cînd regulamentele de organizare și funcționare, ca și instrucțiunile care să soluționeze discutata problemă a recuperă-

rii cărților nerestituite? Și, în sfârșit, cât timp mai trebuie să treacă — vreo zece ani au trecut deja — pînă cînd se vor edita, actualizate, tabelele de clasificare zecimală, instrumente de lucru de mult așteptate, absolut necesare tuturor bibliotecarilor? Le-am dori mai puțin detaliate pentru bibliotecile mici, în sensul celor afirmate. Poate se va recunoaște chiar utilitatea și urgența unor tabele speciale pentru această categorie de unități.

Ion CIOTLOS
vicepreședinte al Comitetului
județean de cultură și artă
Ilovo

PE URMELE MATERIALELOR PUBLICATE

În nr. 10/1969 al revistei noastre am publicat articolul: *Informare? Unde și cum?* în care criticăm unele lipsuri constatate în activitatea bibliotecilor publice din județul Ialomița.

În urma sesizărilor noastre, Comitetul pentru cultură și artă al județului Ialomița a luat o seamă de măsuri menite să ducă la lichidarea neajunsurilor semnalate.

Întâi s-a răspuns primit: „Demersurile efectuate de Comitetul pentru cultură și artă în vederea acordării unui spațiu corespunzător Bibliotecii orașenești Slobozia nu au determinat pînă în prezent vreo inițiativă din partea Consiliului popular orașenesc. În perspectivă se preconizează ca actualul local în care se găsește și funcționează Consiliul popular orașenesc și alte organizații și instituții să fie afectat Bibliotecii orașenești pentru unificarea secțiilor sale (secția împrumut maturi și secția pentru copii).

Relativ la alte aspecte ale sesizărilor dv., relevăm că s-au luat măsuri pentru abonarea la ziare și reviste la un număr de 25 de periodice — centrale și locale — pentru organizarea sistemului de informare în Biblioteca orașenească.

În direcția organizării muncii de informare curentă și retrospectivă, Biblioteca orașenească Slobozia, în colaborare cu Biblioteca municipală Călărași și cu Biblioteca orașenească Fetești, va trece la elaborarea următoarelor lucrări: *Anuarul bibliografic (1968—1970) al materialelor de referință din ziare și reviste* (centrale și locale), *Dicționarul biografic al personalităților locale*, *Buletinul de creștere a colecțiilor*, *Contribuții la istoricul bibliotecilor din județul Ialomița*, va elabora bibliografii de recomandare pe teme actuale (documente de partid și de stat, probleme privind agricultura etc.), va organiza biblioteca de referință și va

întocmi fișierul lucrărilor de referință și fișiere tematice.

De asemenea, căminele culturale, bibliotecile comunale și stațiile de radioficare au fost abonate la ziarele și revistele centrale și locale pe anul 1970. Valoarea acestor abonamente: 150 000 lei. Bibliotecile comunale sînt abonate, fiecare, la un număr de 16 ziare și reviste.

În cursul lunii ianuarie a.c., Comitetul pentru cultură și artă a organizat la biblioteca comunală Dragalina un schimb de experiență pe tema: *Organizarea științifică a fondului de cărți în bibliotecă* (acces liber la raft și așezarea sistematic-alfabetică). În anul în curs se va organiza cu sprijinul direct al Comitetului județean pentru cultură și artă, în zece bibliotecile comunale, accesul liber la raft, iar în alte 25 de bibliotecile comunale fondul va fi organizat conform așezării sistematic-alfabetice. Pînă în prezent au fost organizate 2 bibliotecile comunale pe baza accesului liber la raft și 5 bibliotecile comunale au fondurile de cărți organizate conform C.Z.U.

Alocațiile bugetare pentru aprovizionarea cu cărți a bibliotecilor orașenești și comunale se ridică la suma de 350 000 de lei, ceea ce permite o mai bună dotare cu cărți, reviste și ziare a bibliotecilor comparativ cu anul 1969, cînd sumele bugetare prevăzute pentru achiziții de cărți se ridicau la suma de 174 000 de lei.

Referitor la activitatea bibliotecilor filiale s-au luat măsuri de prelucrare a fondului de cărți la bibliotecile comunale: Perieți și Cosimbești. A fost stabilit un program unitar de deservire de către bibliotecarul comunal a bibliotecilor filiale (o zi în cazul bibliotecilor comunale cu 1—2 filiale și 2 zile în cazul bibliotecilor comunale cu 2—5 filiale).

Redacția promite că va reveni pentru a consemna concretizarea celor preconizate cu privire la localul Bibliotecii orașenești din Slobozia.

Publicăm și răspunsul primit din partea U.G.S.R. Consiliul județean al Sindicatelor — Galați — la materialul publicat în nr. 11/1969 și intitulat *La plăcinte... înainte*:

„În baza măsurilor stabilite de Biroul executiv al Consiliului județean al sindicatelor, Biblioteca Combinatului siderurgic, care nu dispune de condiții necesare bunei funcționări, s-a comasat cu Biblioteca Casei de cultură a sindicatelor, ce și-a început activitatea încă din luna noiembrie 1969. Această nouă instituție culturală se află în cartierul Tîglinea la numai cîteva sute de metri de fosta bibliotecă a Combinatului siderurgic dispunînd de condițiile necesare asigurării unei deserviri la nivelul celor mai înalte exigențe“.

Începuturile fabricării hîrtiei în țara noastră

II. Moara de hîrtie din Sibiu și problema fabricării hîrtiei în Moldova în secolul al XVI-lea

Evoluția preparării hîrtiei la Sibiu arată în modul cel mai clar că în Transilvania secolului al XVI-lea prosperitatea morilor de hîrtie era condiționată încă de legătura cu vreo tipografie¹⁾. Unde lipsea această legătură sau nu era destul de strînsă, acolo prepararea hîrtiei nu s-a dovedit a fi o întreprindere rentabilă și cu sorti de lungă durată.

Deși afirmația că la Sibiu prepararea hîrtiei a început în anul 1539²⁾ nu se poate dovedi cu nici o dată, încercările de a împămînteni aici această nouă ramură meșteșugărească au precedat într-adevăr cu două decenii prima moară de hîrtie înființată la Sibiu³⁾. În 1555, consiliul din Sibiu a alocat din visteria orașului 150 de florini, unui oarecare Jörg Papiermacher, pentru construirea unei mori de hîrtie, care urma să se afle lângă Heidemüll⁴⁾. Dar cînd clădirea morii a fost terminată, consiliul a abandonat planul, calificat drept prea riscant, probabil tocmai pentru noutatea lui, cedînd clădirea postăvarilor în schimbul compensării cheltuielilor. Nereușita planului inițiat de maestrul Jörg s-a datorat în mod evident faptului că la Sibiu nu a funcționat o tipografie pentru care prepararea locală a hîrtiei să fi fost o problemă vitală⁵⁾. Din acest motiv, la Sibiu nu s-a găsit, pentru finanțarea morii de hîrtie, conside-

rată ca o completare a unei tipografii, un om cu inițiativă, de genul lui Fuchs, Benkner sau Heltai. În ochii breslașilor conservatori, o piuă părea o inițiativă mai rentabilă și mai importantă decît o moară de hîrtie. Evenimentele care au urmat demonstrează că și Jörg Papiermacher intenționa să lege prepararea hîrtiei de tipărirea de cărți. În Transilvania secolului al XVI-lea însă reanimarea, după un sfert de veac de nefolosință, a tiparului din Sibiu cu ajutorul morii de hîrtie era o cale nepracticabilă. Trebuia să se procedeze deci invers: condițiile preparării hîrtiei să fie create prin reînvierea tipografiei.

Mențiunea din anul 1560 din registrul de socoteli al orașului Sibiu, despre decontarea unei anumite sume plătite meșterului care făcea hîrtie, nu se referă desigur la vreo nouă încercare a lui Jörg Papiermacher, ci la inițiativa nereușită, menționată mai sus⁶⁾. Chiar și în acest din urmă caz este încă incontestabil că maestrul Jörg, cu toată neînțelegerea întîmpinată și suferind chiar un prim eșec, nu a abandonat vechiul său plan. Pentru că atunci cînd problema valorificării utilajului tipografic, proprietatea orașului, a ajuns la ordinea zilei, el a ridicat din nou ideea înființării morii de hîrtie⁷⁾. Și poate fi considerat în mod sigur că primul meșter preparator de hîrtie care depunea

diligente pentru construirea morii, Jorg Berger (altfel, Teuffel), originar din Riedlingen (Württemberg), este identic cu persoana lui Jörg Papiermacher, amintit pînă acum ⁸⁾.

Motivul care i-au determinat pe sibieni, în 1572, să repună în funcțiune tipografia ne sînt deocamdată necunoscute. S-ar putea presupune însă că întreruperea provizorie a funcționării tipografiei din Brașov a determinat consiliul din Sibiu să încerce să acapareze veniturile pe care spera să le aibă din editarea cărților săsești ⁹⁾. După toate indiciile, cu acest prilej, sibienii s-au apucat de lucru cu nădejde. Nu se poate atribui exclusiv precauției sibienilor, ci poate și împrejurărilor schimbate între timp, faptul că întreprinderea a fost finanțată chiar de oraș. Ba mai mult, conducerea orașului, prin intermediul principelui, i-a oprit pe propriii cetățeni să mai poată ridica vreo nouă moară de hirtie pe teritoriul supus jurisdicției sale. Privilegiul principelui Ștefan Bathory, prin care acesta acorda orașului Sibiu dreptul să înființeze o moară de hirtie și, spre ușurarea sarcinilor sale publice, să vîndă liber produsele acestei mori în toată Transilvania, a fost dat în Alba Iulia, la 12 martie 1572 ¹⁰⁾.

Din registrele de socoteli ale Sibiului se poate constata că ridicarea morii de hirtie a fost încredințată, din partea consiliului orașenesc, cetățeanului-jurat Michael Birthalmer și lui Jörg (Berger) Papiermacher ¹¹⁾. Construcția a început în vara anului 1573, sub îndrumarea lor, la hotarul Tâlmaciului, lângă riul Sadu, fiind folosiți meșteșugari localnici. Dintre aceștia, Anton Balog pare că a executat lucrările de dulgherie și tâmplărie, iar Paul Nagy, pe cele de fierărie și lăcătușerie. La sfîrșitul lunii septembrie 1573, meșterul Jörg și Paul Nagy au plecat la Rimetea pentru confecționarea părților de fier ale instalației de fărîmitat pinza

(șteampul). În primăvara anului următor, lucrările se pare că se apropiau de sfîrșit și astfel a putut interveni, între oraș și meșterul Jörg, reglementarea problemelor privind producția, prețurile de hirtie, precum și arendarea morii. Moara de hirtie din Sibiu-Tâlmaciu a putut începe producția în cea de-a doua jumătate sau la sfîrșitul anului 1574 și produsele ei au putut să apară pe piață în primăvara sau vara anului următor. În orice caz, din faptul că tipografia din Sibiu, care de decenii nu mai funcționase, a scos în 1575 o publicație nouă se poate de asemenea deduce începerea fabricării hirtiei ¹²⁾.

Din înțelegerea intervenită, la 29 mai 1574, între Jorg Berger și orașul Sibiu cunoaștem amănunte interesante, pe care le putem considera tipice pentru morile de hirtie și producerea hirtiei în Transilvania secolului al XVI-lea ¹³⁾. Chiar de la început, Berger s-a obligat să restituie treptat suma de 1233 de florini și 63 de denari, pe care orașul a investit-o pentru ridicarea și utilizarea morii de hirtie. Astfel, el urma să furnizeze consiliului hirtie de scris și de tipar cu prețul de zece, respectiv nouă, florini balotul. Din pretul hirtiei furnizate, orașul era dator să plătească jumătate în numerar, cealaltă jumătate a prețului decontîndu-se drept rată de restituire. Urmașii lui Berger obțin și ei dreptul la moara de hirtie din Tâlmaciu, în caz că vor s-o folosească. Drept arendă pentru teren și pentru moară, Berger dădea anual orașului trei topuri de hirtie de scris de bună calitate. Sibiul și-a reținut dreptul de a valorifica în mod exclusiv hirtia preparată la Tâlmaciu. Fără știrea consiliului, Berger nu putea vinde nimănui hirtie. Din această înțelegere mai aflăm că la Tâlmaciu se prepara hirtie de calitate extrafină, medie și „Bogattschin“, precum și hirtie de

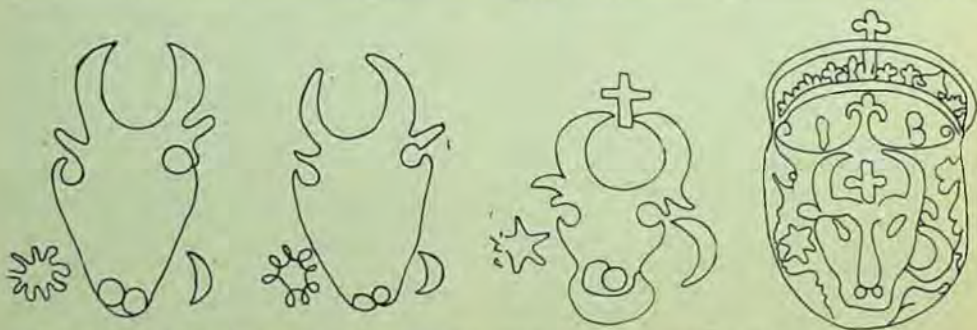

Fig. 1—2 — Stema Moldovei pe acte din 1570; fig. 3 — Stema Moldovei pe un act din 1576; fig. 4 — Stema Moldovei încadrată într-o coroană pe un act din 1578.

tipar¹⁴⁾. Balotul format din aceste feluri de hirtie cuprindea 10 topuri (Ries), într-un top fiind zece cărți (Buch), iar într-o carte, 25 de coli¹⁵⁾.

În 1578, între oraș și Berger a intervenit o nouă înțelegere. Potrivit acesteia, arendașul era dator să vîndă consiliului orașului Sibiu balotul de hirtie de scris cu nouă florini, iar balotul de hirtie de tipar cu șase florini și 50 de denari. Spre comparare, putem menționa că balotul de hirtie de scris costa, în 1548, la Sibiu, 12 florini și 50 de denari, iar la Brașov, în jurul anului 1585, 10—13 florini¹⁶⁾. Deci prepararea locală a hirtiei și la Sibiu a avut drept urmare ieftinirea materialului subiacent. La rîndul lui, acest fapt a avut o influență stimulatorie asupra activității editoriale din Sibiu¹⁷⁾.

Cea mai apropiată informație pe care o deținem în continuare în legătură cu prepararea hirtiei la Sibiu se referă la faptul că la 20 iulie 1588 orașul a vîndut pentru totdeauna moara de hirtie din Tâlmaciu, pentru suma de 900 de florini, meșterilor Merten Rewel și Valten Widmann¹⁸⁾. Cumpărătorii s-au obligat să plătească prețul de cumpărare, începînd din 1590, în rate anuale de 80 de florini. După achitarea în întregime a prețului de cumpărare, orașul nu mai pretindea de la ei decît o arendă funciară anuală de 12 florini, ca recunoaștere a dreptului său asupra terenului morii. De asemenea, orașul și-a menținut dreptul de preempțiune în caz de o eventuală înstrăinare a morii. Altfel prețul redus de vînzare, cît și condițiile de plată convenabile arată că moara de hirtie din Tâlmaciu a început să decadă încă de mai înainte

și orașul voia să scape de ea. Motivul principal al decăderii a fost poate chiar împrejurarea că la Sibiu nici de data aceasta nu s-a reușit ca tipăriii de cărți să i se dea o dezvoltare convenabilă. A putut contribui însă și moartea lui Berger. Căci greu ne-am putea imagina ca meșterul care a stăruit pentru prepararea hirtiei la Sibiu încă din 1555 să se îi mutat de aici după ce planul său fusese realizat.

În viața morii de hirtie din Sibiu-Tâlmaciu, ultimul deceniu din secolul al XVI-lea pare să fi fost etapa agoniei. Dacă nu și-a încetat cumva activitatea mai înainte, moara a fost distrusă, cu siguranță, cu prilejul luptei de la Șelimbăr (1599)¹⁹⁾. În 1601, Simon Grüngras, care a cumpărat tipografia orașului, se plîngea că la Sibiu cu greu se poate ajunge la hirtie, iar fără hirtie și tipografia e inutilizabilă²⁰⁾. Prin urmare, la sfîrșitul secolului al XVI-lea — începutul celui de-al XVII-lea a încetat și la Sibiu prepararea hirtiei, și încă pe timp îndelungat, deoarece în acea perioadă grea din punct de vedere economic consiliul orașului nu a mai înțeles să facă sacrificii pentru reconstruirea întreprinderii.

Moara de hirtie din Sibiu-Tâlmaciu a folosit drept filigrană stema orașului și scaunului Sibiu²¹⁾. Aceasta reprezenta, în cadrul unui scut ornat cu o coroană, două săbii încrucișate, cu virfurile îndreptate în jos. Declinul producției morii, începînd de la mijlocul ultimului deceniu al secolului al XVI-lea, se oglindește fidel în uzarea treptată a acestei filigrane.

În concluzie, cu privire la morile de hirtie din Transilvania se poate constata

Fig. 5 — Stema Moldovei pe un scut cu coroana deasupra pe un act din 1583;
fig. 6 — Stema Moldovei încadrată în imaginea unei coroane pe un act din 1609;
fig. 7 — Stema Moldovei în mijlocul unei steme cu vulturul, pe un act din 1639.

că înființarea și înflorirea acestora au fost legate în primul rând de funcționarea tipografiilor. Așa cum ne demonstrează și soarta morii de hîrtie de la Sibiu, consumul de hîrtie în alte domenii în care se folosea hîrtia nu ajunsese la asemenea proporții, nici chiar la sfîrșitul secolului al XVI-lea, ca să poată sprijini o întreprindere ce nu era solicitată în permanență prin cereri din partea tipografiilor. Primele noastre mori de hîrtie — față de afirmațiile literaturii de mai înainte — au luat naștere, în preajma unor orașe mai însemnate, la mijlocul secolului al XVI-lea ca întreprinderi particulare ale unor locuitori înstăriți. Pe atunci, pentru înființarea unei mori de hîrtie era nevoie de o sumă aproximativ egală cu prețul unei case de piatră din centrul orașului Cluj sau Sibiu²²). Datorită înrăutățirii situației economice, procurarea acestei sume din resurse particulare a devenit la sfîrșitul secolului atât de grea, încît a trebuit ca însuși orașul să-și ia asupra sa cheltuielile și să suporte riscurile inerente acestei inițiative neobișnuite. În sfîrșit, se poate constata uzanța că meșterul care făcea hîrtia putea să cumpere el moara prin restituirea în rate a cheltuielilor sau putea să asigure pentru familia sa arendarea morii. Vorbind în general, morile de hîrtie din Transilvania în secolul al XVI-lea, spre deosebire de cele înființate în perioada următoare, pot fi calificate ca întreprinderi cu caracter orașenesc, legate de viața economică a orașului.

Trebuie să amintim și afirmația — care apare mereu și în literatura cea mai nouă — potrivit căreia la sfîrșitul secolului al XVI-lea și în Moldova ar fi funcționat o moară de hîrtie, poate chiar în jurul orașului Baia²³). Singura bază a acestei afirmații, care se menține în literatura noastră privind istoria hîrtiei cu toate dezmințirile specialiștilor, e o presupunere, din anul 1878, a lui B. P. Hasdeu. Savantul de mare prestigiu, studiind pe atunci, din punct de vedere paleografic, documentul din 4 august 1583 a lui Petru Schiopu, domnul Moldovei, a tras concluzia, din reprezentarea filigranei, că hîrtia provine din „prima fabrică de hîrtie din Moldova”, care ar fi existat la data emiterii documentului²⁴). Azi însă, cu ajutorul repertoriului lui Briquet²⁵), se poate constata cu ușurință că filigrana care reprezintă capul de bou cu o coroană deasupra, cu semiluna de o parte și cu o stea de altă parte nu poate fi considerată fără rezervă ca o specialitate moldoveană²⁶). Căci această filigrană a fost folosită pentru a marca hîrtia mai multor mori de hîrtie străine (mai ales italiene)²⁷) încă într-o perioadă timpurie, în care societatea moldoveană avea aver-

siune față de hîrtie ca material subiacent. Deci numai apariția acestei filigrane nu poate oferi în sine un temei convingător pentru presupunerea preparării hîrtiei în secolul al XVI-lea în Moldova. Materialul subiacent al documentului studiat de B. P. Hasdeu trebuie considerat cu atât mai mult de proveniență străină, cu cît este de neînchipuit ca din produsele unei mori de hîrtie care a funcționat în țară, chiar și numai câteva luni, să nu se fi păstrat în materialul arhivelor și al bibliotecilor din țară decît o jumătate de filă.

Împămintenirea preparării hîrtiei a avut loc într-o anumită perioadă a folosirii scrierii în societatea respectivă, iar în Europa răsăriteană, în general paralel cu răspîndirea activității tipografice. În cele de mai sus am văzut că și în țara noastră lucrurile s-au petrecut astfel în cazul Transilvaniei. În ceea ce privește examinarea presupunerii asupra morii de hîrtie din Moldova, problema trebuie formulată astfel: folosirea scrierii de către societatea moldoveană din secolul al XVI-lea s-a lărgit oare atât de mult, a avut un volum atât de mare, încît cerințele pentru materialul subiacent ieftin nu mai puteau fi satisfăcute din import, ci numai prin prepararea în țară a hîrtiei? La această întrebare credem că nu putem răspunde afirmativ²⁸). În realitate, cerințele de hîrtie mai puteau fi satisfăcute fără perturbații și în următoarele două secole cu hîrtie adusă din Polonia, Transilvania și Austria, înființarea primei mori de hîrtie din Moldova avînd loc doar la mijlocul secolului al XIX-lea (Petrodava, 1841)²⁹).

Intrucî în prima jumătate a secolului al XVI-lea capul de bou a fost un motiv preferat de filigrană și pe teritoriul polonez³⁰), nu este exclus nici faptul că hîrtia studiată de Hasdeu să se dovedească în cele din urmă a fi de proveniență polonă. S-ar putea ca cercetările privind filigranele să poată identifica în mod cert și moara de hîrtie producătoare. Azi însă, pînă la ivirea unor informații pozitive mai noi, nu putem vorbi de preparare a hîrtiei pe teritoriul Moldovei în secolul al XVI-lea.

Reține totuși atenția un studiu recent al cercetătorului polonez Mieczystaw Gębarowicz, despre istoria preparării hîrtiei în secolele XVI—XVIII. Autorul arată printre altele că pe hîrtia actelor păstrate în diferite arhive orașenești (Lvov, Trembowel, Przemysl etc.) între 1570 și 1639 apare filigranul reprezentînd stema Moldovei sau folosirea motivelor stemei acestei țări. El subliniază că acest filigran apare destul de des și cîteodată în canti-

tăți mari. Gembrowicz presupune sau că producția de hîrtie românească o copia pe cea poloneză sau că în Polonia s-a produs hîrtia cu stema Moldovei. În studiul amintit ri se oferă imaginile celor 7 tipuri de filigrane în care figurează stema Moldovei (figurile 123—131)³¹). Reproducem și noi aceste filigrane (fig. 1—7), cu scopul de a oferi cercetărilor viitoare

calea studierii controversatei producții de hîrtie în Moldova în secolul al XVI-lea. Urmează să se analizeze în detaliu filigranele reproduse, în comparație cu filigranele hîrtiei actelor interne moldovenești din acea perioadă. Poate încercarea va face să progreseze cercetarea și în acest domeniu.

JAKÓ Sigismund

NOTE BIBLIOGRAFICE

- 1) Cf. Blücher, G. *Bestimmung der Auflagehöhe von Kronstädter Drucken des 16. Jahrhunderts mit Hilfe der Wasserzeichen*. In: *Magyar Könyvszemle [Revista maghiară de bibliologie]*, 85 (1968), p. 349—350.
- 2) Goldenberg, S. *Moara de hîrtie din Sibiu în secolul al XVI-lea*. In: *Studii*, 13 (1960), nr. 1, p. 113—118. Această prezentare modernă a istoriei morii sibiene cuprinde și întreaga bibliografie a literaturii anterioare.
- 3) Goldenberg, S. *Op. cit.* — nu tratează aceste antecedente.
- 4) Teutsch, Fr. *Zur Geschichte des deutschen Buchhandels in Siebenbürgen*. In: *Archiv für Geschichte des deutschen Buchhandels*, 6 (1881), p. 21, 55.
- 5) Jakó S. *Die Hermannstädter Druckerei im 16. Jahrhundert und ihre Bedeutung für die rumänische Kulturgeschichte*. In: *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, 9 (1966), nr. 1, p. 38, 50—54.
- 6) Teutsch, Fr. *Op. cit.*, p. 55.
- 7) Asupra rolului său de inițiator, următoarele cuvinte ale înțelegerii din 1574 nu lasă nici o îndoielă: „...Will aber dieselbe mille auf rechte undertenigsz btiliches anhalten ausz einem ersamen weisen Ratts bedöden und feringungn si geburt worden“. Cf. Iványi B. *Könyvek, könyvzárak, könyvnyomdak [Cărți, biblioteci, tipografii]*. In: *Magyar Konyvszemle*, 39 (1932—34), p. 17—18.
- 8) Teutsch, Fr. *Op. cit.*, p. 55.
- 9) Jakó S. *Op. cit.*, p. 50—52.
- 10) *Magazin*, 2 (1846), p. 354—355; Veress, A. *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*. Vol. 2. Buc., 1930, p. 5—6.
- 11) Datele de mai jos sînt publicate cu textul original de Teutsch, Fr. *Op. cit.*, p. 55.
- 12) Jakó S. *Op. cit.*, p. 50.
- 13) Teutsch, Fr. *Op. cit.*, p. 61—62; Iványi B. *Op. cit.*, p. 17—19.
- 14) Goldenberg, S. *Op. cit.*, p. 115.
- 15) Bogdán I. *A magyarországi papírtípar története. 1530—1900 [Istoria industriei de hîrtie în Ungaria]*. Budapesta, 1963, p. 435; Kovári L. *Erdélyország statisztikája [Statistica Ardealului]*. Kolozsvár, 1847, p. 241—242.
- 16) Goldenberg S. *Op. cit.*, p. 115; Iványi B. *Op. cit.*, p. 41.
- 17) Jakó S. *Tipografia de la Sibiu și locul ei în istoria tiparului românesc din secolul al XVI-lea*. In: *Anuarul Institutului de istorie din Cluj*, 7 (1964), p. 110.
- 18) Teutsch, Fr. *Op. cit.*, p. 62—63; Iványi, B. *Op. cit.*, p. 51.
- 19) Teutsch, G. D. *Geschichte der siebenbürgischen Sachsen*. Vol. 1. Hermannstadt, 1925, p. 342—345.
- 20) Teutsch, Fr. *Op. cit.*, p. 61, 63.
- 21) Pentru reproducerea tipurilor principale și ale varantelor lor vezi: Jakó S. *Filigrane transilvănene din sec. al XVI-lea*. In: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Series: Historia*, 13 (1968), fasc. 1, p. 19.
- 22) Goldenberg, S. *Op. cit.*, p. 117.
- 23) Dămboiu, A. *De la piatră la hîrtie*. Buc., 1964, p. 303—305.
- 24) Hasdeu, B. P. *Limba română vorbită între 1550—1600*. Buc., 1878, p. 43—45.
- 25) Briquet, C. M. *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier [—1600]*. Paris, 1907. (Ediție jubiliară: Amsterdam, 1968; 4 volume).
- 26) Reproducerea presupusei filigrane moldovene: Dămboiu, A. *Op. cit.*, p. 365.
- 27) Cf. Piccard, G. *Die Ochsenkopf-Wasserzeichen*. Stuttgart, 1966, p. I—III.
- 28) Cf. *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 11, nov. 1969, p. 678.
- 29) Popovici, V. *Începuturile industriei de hîrtie în Moldova*. In: *Analele științifice ale Universității Al. I. Cuza din Iași, Seria științe sociale*, sect. III, 1 (1955), fasc. 1—2, p. 87—110.
- 30) Siniarska-Czaplicka, J. *Traits caractéristiques des filigranes des moulins polonais*. In: VII International Congress of Paper Historians 1967, Oxford, Communications, p. 143—144; Cf. Laucevicius, E. *Popierius Lietuvoje, XV—XVIII a. Vilnius*, 1967, nr. 1441—1506.
- 31) Gembrowicz, Mieczysław. *Z dziejów papiernictwa XVI—XVIII w. [Cu privire la istoria preparării hîrtiei în secolele XVI—XVIII]*. In: *Roczniki Biblioteczne [Analele de biblioteconomie]*. Wrocław-Warszawa, 10 (1966), nr. 1—2, p. 77.

Biblioteca
pentru copii
din Clamart

Deși auzisem vorbindu-se despre Biblioteca pentru copii din Clamart și citisem câte ceva despre ea prin reviste, încă nu realizasem o imagine concretă a ei, capabilă să-mi satisfacă nevoia de cunoaștere.

Când am ajuns la Clamart în ziua de 20 ianuarie 1970, în fața clădirii bibliotecii, am început să înțeleg însă că la baza îndrăzneței concepții care a dus la realizarea acestei construcții de bibliotecă a stat de fapt o metaforă: metafora universului în miniatură, reprezentat printr-un complex de cercuri și rotunjimi, într-o viziune dinamică, tinzind spre realizarea unei mișcări de ansamblu care să sugereze împlinirea și armonia.

Primul gând care îți vine imediat și stăruitor în minte vizează de fapt o întrebare: ce impresie trebuie să producă această clădire de bibliotecă asupra micilor ei frecventatori? Situată în inima unui cartier muncitoresc, clădirea bibliotecii contrastează puternic cu imaginile geometrice, dreptunghiulare ale blocurilor din jur. Desigur, impresia nu poate fi decît de uimire și curiozitate, de frumusețe și distincție, care se impune dintr-o dată atenției și cheamă către o lume aparte, de frumuseți și probleme necunoscută. E lumea cărților, a acestui univers nou, distinct, circumscris universului cotidian, univers de inițieri în tainele activităților intelectuale, inițieri care trebuie să înceapă de foarte timpuriu, cu deosebită atenție și pricepere în psihologia infantilă, într-un cuvînt cu artă, atunci cînd activitatea nervoasă prezintă, în cadrul existenței umane, maxima ei

plasticitate. Biblioteca din Clamart își recoltează cititorii de la vîrsta de 4 ani, deci cu mult înainte de vîrsta școlari-tății și îi păstrează pînă la 14 ani, ajutîndu-i să urce o mulțime de trepte ale inițierii în tainele activității cu cartea.

Dar cu aceasta ne vedem noi înșine pătrunși în lumea de rotunjimi interioare a Bibliotecii pentru copii din Clamart. Iată-ne în sala celor mai mici copii, sala poveștilor, cu înalta ei galerie de două etaje. E spațiul cel mai înalt al bibliotecii. Locul propriu-zis unde se desfășoară ceremonia inițierii în lumea poveștilor e mărginit de două scări circulare care duc la etajul superior. Deschiderea în înălțime e menită să creeze acea stare psihologică specifică lumii poveștilor, acel halo atît de necesar prin care Cosmosul cu simbolurile lui esențiale pătrunde pe calea basmului în plămada formativă a conștiinței umane. Inițierea în lumea poveștilor se produce după un ceremonial specific în fiecare zi de joi. Pentru copiii cei mai mici, între 4 și 6 ani, care pătrund mai greu înțelesul cuvintelor, poveștile sînt însoțite de imagini, pentru cei între 7 și 11 ani, care formează o grupă aparte, cu oră diferită de programare, firul poveștii trebuie completat de către fiecare ascultător cu puterile proprii sale imaginații. În anumite zile, sala de povești se transformă într-o veritabilă sală de teatru pentru păpuși, realizate de către copii în atelierul de marionete al bibliotecii. Alături, copiii cu înclinații muzicale dau aici concerte pentru spectatori de vîrsta lor. În aceeași sală de povești, se pot asculta și conferințe înregistrate, însoțite de proiectii sincronizate de diapozitive. În apropierea sălii de povești, la același nivel se află atelierul pentru inițierea copiilor în tainele culorilor și a formelor tipografice. E o treaptă oarecum superioară în străbateră drumului pe care și-l propune Biblioteca pentru copii din Clamart. Aici copiii învață să facă pictură, după înclinațiile și gusturile lor, se ocupă cu sortarea și aranjarea literelor tipografice, prepară expoziții, se entuziasmează în executarea unor lucrări pentru teatrul de marionete. La baza acestei activități stau jocul și fantezia. Înainte de a se adînci în lumea noțiunilor și judecăților cuprinse în cărți, copiii sînt apropiați de această lume pe calea jocului și a instinctului lor constructiv. Am admirat cîteva din picturile executate de copii la Biblioteca din Clamart. Ele posedă acele stîngăcii admirabile, în interpretarea formelor universului, pe care artistul matur le imită zadarnic, în absența sentimentului natural al copilăriei.

La nivelul superior se află cele două săli de lectură care invită pe copii la

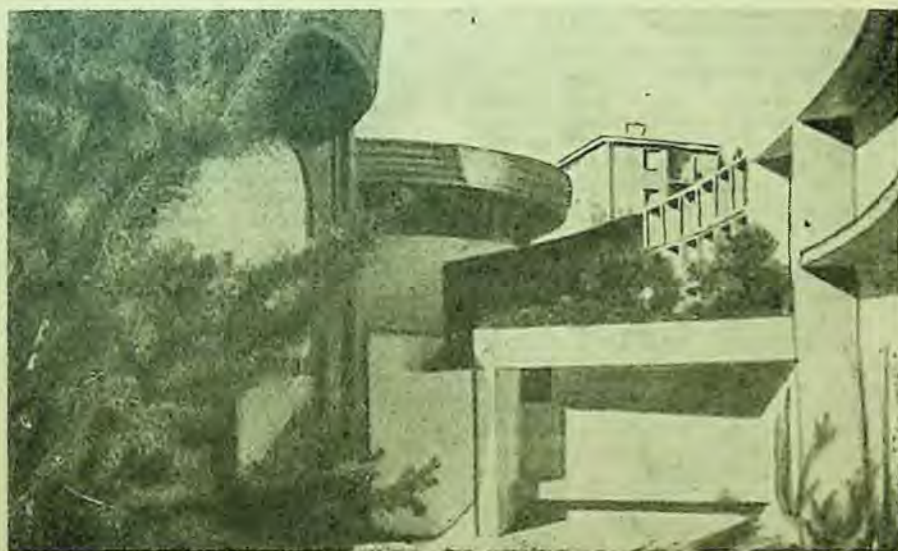
cititul cărților. O sală este pentru cititorii mai mici. Aici cărțile sînt expuse direct la mesele de lectură. Un prezentor circular, de formatul sălii de lectură, formează un fel de expoziție permanentă a cărților pentru cei mici. Sînt alese cărțile cele mai simple, atractive, încărcate de imagini. Aici copiii pot citi și singuri, dar de obicei, vîrsta lor fiind anterioară școlarității, sînt ajutați de un bibliotecar sau de către un cititor mai mare. În acest sens se disting mai ales tinerele fete, ale căror aptitudini de educatoare găsesc un cîmp deschis pentru a se exercita, încă înainte de a îmbrățișa această profesiune.

Cealaltă sală de lectură este frecventată de toți cititorii care au depășit vîrsta de 7 ani. Aici se găsesc dubletele celor mai bune cărți de la sala de schimb și în plus, lucrările de referință sau uzuale, enciclopedii, atlase etc. pe care copiii le consultă pe loc, dar nu le pot împrumuta acasă. Acolo se găsesc și anumite ziare și periodice care sînt puse la dispoziția copiilor. E vorba de reviste și ziare destinate special copiilor, dar și de unele periodice pentru adulți, care pot interesa pe cei tineri. În această sală de lectură se aplică deja principiul studiului individual al cărților și revistelor. Sala de lectură este completată cu minunatele grădini de lectură a bibliotecii concepute pe două nivele, ornate cu plante exotice. Copiii pot veni aici să citească în cea mai deplină liniște „à la belle saison”.

Sala de împrumut a Bibliotecii pentru copii din Clamart, deși dispusă după biroul de împrumut, în imediata vecinătate a holului de intrare în bibliotecă, reprezintă, în ordinea inițierilor în activitatea de lectură a copiilor, treapta cea mai înaltă, aceea care dă voie copiilor

să folosească liberi fără nici un fel de supraveghere cărțile bibliotecii, luîndu-le cu ei acasă și restituindu-le la termenul stabilit. Pentru a ajunge la acest stadiu, orice copil care dorește să împrumute cărți, trebuie mai întîi să îndeplinească anumite cerințe printre care: — să aibă un stagiu provizoriu de 50 de zile de frecvență în bibliotecă, ca cititor la sălile de lectură, după care bibliotecarul întocmește o referință asupra comportării copilului; după aceea micul cititor urmează să-și înscrie singur numele în registrul de înscriere la împrumut, ca o dovadă că știe să scrie și să citească. El mai trebuie să mai aducă și o recomandare din partea părinților către bibliotecă. Toate aceste elemente sînt menite să asigure calitatea folosirii cărților de către copii, educarea disciplinei și a deplinei responsabilități a cititorilor față de folosirea cărților. Sala de împrumut este deschisă pentru copiii de toate vîrstele. Cititorii își aleg singuri cărțile după principiul „accesului liber”. Cînd doresc, bibliotecarii pot să-i ajute pe copii să aleagă cărțile. Așezarea cărților în rafturi este făcută în așa fel încît alegerea să fie cît mai ușoară. Operele de imaginație (literatură) sînt așezate pe genuri: poezii, povești, romane, cărți cu imagini etc.

În interiorul acestor categorii se aplică principiul ordinii alfabetică a autorilor. Cărțile cu caracter științific (de documentare) sînt clasate după principiul sistemului zecimal adoptat în toate bibliotecile municipale ale Franței, precum și în alte țări. În interiorul a zece mari discipline, cărțile sînt regrupate după subiecte. Astfel la grupa 500 se găsesc cărțile de știință cu caracter general, la grupa 510 cărțile de matematică, cu subdiviziunile 512 pentru algebră, 513 pentru

geometrie ș.a.m.d. Deși la prima vedere sistemul numeric pare complicat, în fapt el e mai ușor pentru copii, care se orientează cu mai multă dificultate în clasificările alfabetiche sau pe ani.

Tot pentru împrumut sînt folosite plicurile cu imagini. Cel mai adesea acestea sînt reproduceri după operele de artă care se procură de către bibliotecă din comerț sau se realizează în interiorul bibliotecii prin decupări din diverse reviste, după care reproducerile sînt cartonate, învelite în plastic, echipate cu fișe de împrumut și clasate pe teme. La toate aceste operații colaborează și micii cititori ai bibliotecii.

Sistemul de împrumut al Bibliotecii din Clamart prezintă unele elemente deosebit de interesante pentru îmbogățirea experienței noastre. Astfel fiecare cititor nu poate împrumuta mai mult de două cărți. Fiecare copil care împrumută își notează pe cartoteca de cititor cota cărții și data la care cartea trebuie restituită, de asemenea pe fișa cărții se notează numărul cartotecii de împrumutător și data restituirii. Astfel se poate ști cu precizie, într-o formă simplificată, frecvența cu care cartea a ieșit din bibliotecă, precum și cui a fost împrumutată. Aceste indicații îi ajută pe bibliotecari în noile lor comenzi. Supravegherea activității de împrumut este încredințată adesea tinerilor cititori ai bibliotecii. Pentru a îndeplini acest rol, ei trebuie să cunoască foarte bine operațiunile de ieșire și readucere a cărților în bibliotecă precum și de reșezare în rafturi. Acești tineri poartă numele de „ajutori de bibliotecari” și ei au dreptul să primească o diplomă care le atestă competența în această activitate și le permite înscrierea la școala de bibliotecari.

Personalul bibliotecii cuprinde: doi bibliotecari cu pregătire de specialitate, un bibliotecar străin cu stagii de un an la Clamart, o jumătate de post de responsabil de atelier care are în grijă și organizarea parcului bibliotecii, o secretară, o dactilografă cu o jumătate de normă, o asistentă pentru primirea copiilor.

După cum se vede activitatea bibliotecii solicită un personal puțin numeros, a cărui atenție se concentrează în special asupra muncii de conținut, eliminînd pe cît posibil formalitățile. Astfel, nu se ține nici un fel de evidență a cititorilor din bibliotecă, cu excepția aceluia care împrumută acasă cărțile. Evidența celor care împrumută este redusă, după cum s-a văzut la minimum și executată în cea mai mare măsură de către cititori. În felul acesta se realizează nu numai o simplificare a activităților administrative, ci și o educare a cititorilor în spiritul unei stricte discipline de bibliotecă.

Activitatea bibliotecarilor de specialitate se concentrează astfel asupra muncii educative a copiilor, ei îndrumă dezvoltarea gustului pentru lectură, se preocupă pentru creșterea tinerilor cititori, prin dezvoltarea imaginației din cele mai fragede începuturi, pînă la deprinderea superioară de a folosi cărțile din bibliotecă, cu toată aparatul lor complex de fișe și cataloage, ca un instrument indispensabil al muncii intelectuale.

O atenție deosebită acordă bibliotecarii din Clamart pentru alegerea cărților care trebuie să intre în fondul bibliotecii. Această activitate se face cu deosebită miruțiozitate. Numai pentru constituirea fondului de pornire al bibliotecii s-a lucrat timp de doi ani. Din 1965, anul în care s-a deschis bibliotecă pentru public, completarea fondului de cărți se face pe baza consultării diverselor reviste bibliografice și în special a frumosului „*Buletin de analiză a cărților pentru copii*” (*Bulletin d'analyses de livres pour enfants*) pe care îl editează „*Societatea bucuria prin cărți*” (*La joie par les livres*), din inițiativa căreia a fost realizată și minunata Bibliotecă pentru copii din Clamart. Concepția care a stat la baza realizării și înzestrării bibliotecii (de altfel toate acestea făcute cu maximă economie — 1200 franci per m² de construcție), este o concepție dintre cele mai moderne existente astăzi în lume. Ea pornește de la premisa că bibliotecă e un factor de bază în edificarea personalității omenești. Această edificare trebuie începută de foarte timpuriu și orientată treptat prin captarea și orientarea interesului copilului în activitatea cu cartea. Acesta fiind un scop dificil de atins în mod linear, în jurul ideii de lectură au fost conexe un număr de activități deosebit de utile, pe de o parte, pentru a dezvolta gîndirea copiilor și sensibilitatea lor pentru lectură, pe de altă parte, pentru a le oferi posibilitatea să se exprime, să devină ei înșiși creatori ai mediului în care să-și dezvolte cît mai mult personalitatea.

Către seara zilei de 20 ianuarie 1970 cînd mă îndepărtam de clădirea Bibliotecii din Clamart, pe străzile din apropiere, era o vie larmă. Copiii, care se întorceau de la școală, se îndreptau către bibliotecă. În deprinderile lor cotidiene se înscrisese această minunată deprindere. Ploua mărunt. Pe drumul către Paris se împînzea o ceață tot mai deasă. Dar ce importanță avea această împrejurare? Du-ceam cu mine imaginea vie a Bibliotecii pentru copii din Clamart, această metaforă a unui univers în miniatură.

Dumitru BĂLAET
Inspector general
Direcția bibliotecilor
C.S.C.A.

CHARLES DICKENS

100 de ani de la moartea sa

La împlinirea unui secol de la moartea lui Charles Dickens, ne putem întreba ce anume din opera romancierului victorian mai vorbește sensibilității contemporane.

Preluând tradiția ilustrului roman englez al veacului al XVIII-lea, tradiție ce-i oferea comicul copios al lui Fielding, sentimentalismul lui Richardson și umorul blajin și indușoșat al lui Goldsmith, Dickens realizează o sinteză adecvată personalității sale și epocii victoriene. Observator atent al detaliului cotidian de viață — așa cum mărturisește din capul locului volumul de schițe al debutantului, care iscălește cu pseudonimul Booz — vibrând excesiv și reacționând patetic la elementul diform, revoltător, monstruos, presupus de transformarea Angliei patriarhale în Anglia industrială, solidarizându-se — cu o compasiune ce-și creează o retorică demascatoare — cu toate victimele unei societăți aspre, Dickens știe, de cele mai multe ori, să compenseze patosul grandilocvent cu un umor robust și jovial ca în *Documentele postume ale clubului Pickwick*, cu un umor tandru ca în atâtea alte romane. Nu ne satisface, dacă-l considerăm din unghiul cu care judecăm un romancier „realist”, atunci când construiește personaje. Universul uman dickensian este conceput sub semnul unei desăvârșite polarități. Personajele se împart în antipatice, haine, odioase, pe de o parte, bune, generoase, emanând căldură, pe de alta. Odișoși sint, de obicei, insensibilii, cei aspri, arizi, avari, dominați de cifre și calcule, ca Ralph Nickleby din *Nicholas Nickleby*, Scrooge din *Poveste de Crăciun*, Gradgrind și Bounderby din *Timpuri grele*. Personajele bune aparțin unei categorii mai mult sentimentale decât sociale: cei mulți, modești, ofensați. Cu Dickens, omul mărunț capătă definitiv drept de cetățenie literară și certificat de noblete morală. Printre personajele cele mai iubite și mai patetic tratate este copilul, căruia o ambianță traumatizantă îi produce suferință, îi refuză înțelegerea și dragostea. A devenit un loc comun afirmația că, în opera lui Dickens, figura copilului ocupă un loc niciodată ocupat înainte; de asemenea, că interesul pentru psihologia diferențiată a copilului — interes ce s-a exteriorizat în imensa recoltă a secolului al XIX-lea, recoltă de opere având în centru copii — se datorește impulsului dat de Rousseau cu al său *Emile*. Dar există o deosebire fundamentală între felul cum se impune psihologia infantilă în romanele lui Mark Twain sau Anatole France, pe de o parte, și în opera lui Dickens, pe de alta. Și tocmai aci ne întîmpină acea notă fundamentală a crea-

ției dickensiene, care o face aptă să emoționeze conștiința cititorului contemporan.

Scritorul inapt să contureze psihologii complexe și convingătoare, inapt poate din pricina presiunii puritanismului victorian, să evoce dinamica pasiunii erotice, a pasiunii devastatoare investigate de un Stendhal sau Balzac, a știut, printr-o intuiție poetică și, poate, datorită unor resurse de lirism romantic frecvente la romancierii englezi ai secolului trecut, să creeze literar un „univers” infantil, o lume interioară a copilului, lume ce poartă amprenta lirismului dickensian. Copiii lui Dickens (David Copperfield, Mica Dorritt, Pip din *Marile Speranțe* și mulți alții) sînt sensibili, iubitori, avizi de dragoste, viața lor interioară zguduită de spaime, rănită de o ambianță brutală, este de o bogăție nebănuită de cei maturi, oameni lipsiți de har, care, chiar dacă nu sînt haini, socotesc derizorii durerile și bucuriile copilăriei. Aceste dureri și bucurii se impun sub forma unor fulgerații poetice (spaima lui Pip din *Marile Speranțe*, cînd străbate Țara Mlaștinilor pentru a duce o plăcintă furată unui ocnaș evadat; valul de tandrețe ce-l cuprinde pe David Cooperfield de cîte ori vede cutia de lucru a dădăcei lui, Peggotty, cutie avînd catedrala Sfîntul Paul pe capac).

Poezia operei dickensiene (poezie ce autoreolează oameni, personaje, obiecte) ne face să uităm schematismul psihologic, elementul melodramatic, rezolvările puerile ale conflictelor sociale, carențe de atîtea ori subliniate de cercetătorii operei dickensiene.

Dickens e un poet. Și, în această calitate, înflănește peste tot subiecte de exaltare: în cotidianul oamenilor aparent neinteresant, în viața copilului, în mediile modeste sau chiar sordide. De aceea, glasul lui e mereu pasionat, niciodată indiferent. În capitolul pe care i-l dedică în *Istoria literaturii engleze*, Hippolyte Taine caracterizează acest lirism excesiv: „Fără a părăsi colțul focului sau omnibusul, iată-ne tremurînd, cu ochii plini de lacrimi sau zguduîți de un rîs irezistibil”. Este un permanent apel la emoție. De aci

și înclinarea lui Dickens pentru subiectele cele mai patetice: robia copiilor, tragedia unor oameni striviți de o justiție vicioasă etc.

Același patetism îi caracterizează și satira. Caricatura, umorul absurd, umorul înduioșat — totul e impregnat de o emotivitate exagerată. Tot Taine scria: „Dickens face din ipocrizie un cusur atît de enorm, încît ipocritul lui încetează de a semăna cu un om; ai spune că te afli în fața uneia dintre acele figuri fantastice care are nasul mai mare decît tot corpul”. Aceași imaginație dezlănțuită se regăsește în paginile dickensiene pe care le-am include într-o antologie a fantasticului. Uneori fantasticul dickensian e produs prin animarea unor aspecte ale naturii sau chiar a obiectelor. Clopotele, vîntul, ceața lui Dickens au un suflet, izbucnesc în viața de toate zilele, stîrnind fiori, vorbind de forțe stranii, stihiale. Fantasticul poate avea un sens simbolic, ca acela născut în ambianța ciudatei domnișoare Havisham din *Marile Speranțe*. Bătrîna domnișoară închisă în castelul cu ceasornicele oprite, purtînd rochia zdrențuită de mireasă și privînd masa cu banchetul de nuntă mincat de șoareci, sugerează încremenirea timpului. Alteori, fantasticul e pus în slujba aceluiași umanism dickensian care mai emoționează tocmai pentru că se exteriorizează poetic. Avarul Sroage, dus de duhurile Crăciunului, zboară deasupra Londrei, urmărind, prin ceață și acoperișuri, viața, mai autentică decît a lui, trăită de oamenii mărunți, pînă atunci disprețuiți de el.

Produs unic al unei observații pătrunzătoare, care știe să reconstituie literar un mediu specific (să ne amintim de atîtea birouri de notari mușcăiți, pline de dosare prăfuite, în care e închisă soarta oamenilor), al unei imaginații romantice activate cel mai adesea de o profundă dragoste de oameni, opera lui Dickens înfruntă secolul care s-a scurs de la moartea scriitorului. O salvează de îmbătrînire — în ciuda pledoariei teziste, a elementului melodramatic, a naivității — calitatea lirismului dickensian.

Vera CALIN

RELAȚIILE BIBLIOTECII CU PUBLICUL (V)

Deservirea cititorilor în bibliotecă și asistența ce li se acordă. Orientarea lecturii

Perfecționarea aparatului de informare și de orientare, generalizarea metodelor de acces direct la fondul de publicații, introducerea sistemelor mecanizate de evidență a împrumuturilor sau separarea serviciilor de înregistrare a lecturii de asistența ce trebuie să fie acordată cititorului nu diminuează rolul bibliotecarului în relația fundamentală: *carte-bibliotecar-cititor*, ci o sporește și o așază pe baze noi.

Biblioteconomia modernă a tranșat semnul de întrebare asupra caracterului activ, militant al bibliotecii publice, ca și îndoiala, exprimată în numele unui obiectivism burghez prost disimulat, asupra legitimității și oportunității atribuțiilor bibliotecarului în sfătuirea cititorilor, în orientarea lecturii lor și în propaganda cărții care răspunde cel mai deplin cerințelor obiective și subiective ale acestora. La aceasta a contribuit hotărîtor teoria și practica bibliotecară din țările socialiste, teorie și practică care au preluat și au dezvoltat cele mai avansate concepții despre biblioteca publică. A trecut o jumătate de secol de cînd cunoscutul pedagog, tovarășa de viață a marelui Lenin, N. K. Krupskaja, care se ocupa direct de organizarea rețelei bibliotecilor în tînarul stat sovietic, se adresa bibliotecarilor astfel: „Căutați ca cele mai bune, cele mai necesare și mai valoroase cărți să fie citite de toți, să fie înțelese și să ajute masele largi de oameni ai muncii la cunoașterea mediului înconjurător și a necesității luptei pentru construcția socialistă”^{*}).

Activist social, pedagog al educației permanente, organizator al lecturii publice, bibliotecarul trebuie să se facă util citito-

riului și în momentul împrumutării cărții — dincolo de înregistrarea mecanică a solicitării unei lucrări, a satisfacerii acestei cereri și a evidențierii ei scriptice —, ca o continuare firească, o finalizare a tot ceea ce a întreprins și pînă în acel moment în virtutea aceluiași scop — îndrumarea cititorilor: selecția publicațiilor achiziționate, organizarea colecțiilor și a cataloagelor, asigurarea aparatului bibliografic, a materialelor de referință.

Deși, privită dinafară, servirea cititorilor cu cărți ar putea să apară ca o acțiune rutinieră, totuși ea reprezintă în esență un act de cultură și nu o obligație funcționărească oarecare, un act pe care bibliotecarul autentic nu-l va executa niciodată indiferent și automat, dar nici nu-l va oficia cu importanță ostențativă.

Sensul și limitele asistenței acordate cititorilor în biblioteca modernă

Imaginea bibliotecarului avînd în spate depozitul de cărți — depozit în care, intrînd, orice ins dinafară ar fi violentat regulile sacrosancte ale biblioteconomiei clasice — iar în față a cititorului — căruia nu i se putea pune la îndemînă decît un catalog sau un inventar precar, pentru a-și formula dezideratul de lectură — este caducă, nu atît prin aparența și aerul ei împietrit, ci prin tarele pe care le determină în raportul bibliotecar-cititor, prin concepția după care decizia asupra cărții necesare cititorului îi revine în primul rînd bibliotecarului. Astăzi, locul bibliotecarului în raportul amintit este sugerat de altă imagine, și anume de aceea în care îl regăsim pe acesta în același timp în mijlocul colecțiilor expuse la raftul liber, în mijlocul cititorilor — care răsfoiesc cărțile ca la ei acasă, înainte de a le împrumuta — și al unui aparat de informare și orientare tot mai diversificat, mai precis, mai comod. Prezența bibliotecarului, cît mai discretă și mai depersonalizată, se manifestă totuși evident în ajutorul pe care el îl acordă în folosirea instrumentelor de informare și orientare, în crearea efectelor care să influențeze cititorul în procesul, din ce în ce mai complicat, al selecției, dintr-o producție de tipar în permanentă creștere. Dezvoltînd mijloacele de orientare și de informare colective, simplificînd la maximum formalitățile birocratice ale împrumutului, bibliotecarul își creează timp pentru ajutorarea celor care au neapărată nevoie de el în selecția sau găsirea cărților necesare.

După cum am văzut, lectura publică este un fenomen social, determinat sau influențat de factori obiectivi și subiectivi. Ținînd seama de aceasta, să nu uităm că lectura unei cărți presupune un proces

*) Крупская, Н. К. *О библиотечном деле*. Сборник. Москва, 1957, с. 276.

strict individual, și ca act de cunoaștere și ca experiență umană, cercetarea și influențarea lui pozitivă fiind posibile și în momentul opțiunii cititorului pentru o carte sau alta. Acest moment oferă bibliotecarului cel mai autentic prilej — din întreg ansamblul relațiilor sale cu cititorii — pentru cunoașterea concretă și individualizată a intereselor de lectură ale unui cititor, a motivației care-i alimentează acest interes și, ca urmare, îi creează posibilitatea intervenției sale pedagogice, de orientare și de sfătuire. În acest moment este posibilă studierea mai atentă a laturii psihologice a interesului pentru lectură, a gradului diferit și a modului personal de însușire și de interpretare a unei lucrări, a existenței și a naturii dialogului dintre cititor și autor. Cititorul nu mai apare ca o necunoscută în fața bibliotecarului, chiar dacă metodele sociologice de cercetare a intereselor de lectură, la care ne-am referit în consultațiile anterioare, duc la concluzii și teze cu un caracter mai general, valabile ca trăsături colective, de grup, categorice etc., în care un individ anume se încadrează în limite largi. În particular, acest individ nu este însă niciodată complet exprimat prin trăsăturile colective. Așa, de pildă, interese legate de activitatea profesională pot caracteriza o categorie de cititori, având ca trăsătură comună această motivație a lecturii, motivație de care mulți nici nu sînt conștienți. Opțiunea unui cititor din această categorie pentru o carte sau alta, deși poartă amprenta motivației generale, poate fi însă neinspirată, situîndu-se în afara postulatului: *cartea potrivită — cititorului potrivit*. Martor la opțiunea cititorului, bibliotecarul trebuie să fie și participant la ea, chiar și atunci cînd nu intervine efectiv — așa cum se întîmplă în practică de cele mai multe ori —, pentru că nu are motive s-o facă. În accepția noastră, această intervenție a bibliotecarului se înscrie în conceptul de orientare și de asistență a cititorilor în procesul alegerii cărții, concept cu limite foarte largi și care respinge orice intenție de tutelă, de restricție sau de impunere a aprecierilor, a ideilor și a gusturilor bibliotecarului în lectura cititorului. Evitarea denumirii de „îndrumare a lecturii”, încetățenită în literatura noastră de specialitate în ultimele decenii, are și această explicație, pe lângă sfera ei prea strîmă: înțelesă eronat de unii bibliotecari, a servit ca justificare pentru o poziție didacticistă față de cititori, a stat la baza unei atitudini de tutelă școlărească.

Aria largă a conceptului pe care-l propunem începe cu informațiile pe care bibliotecarul le furnizează direct cititorului pentru a-l ajuta să se orienteze în lumea

cărților, pentru a-l deprinde cu folosirea cataloagelor și a bibliografiilor întocmite de bibliotecă, ca și a altor lucrări de referință pe care le posedă acestea; conceptul cuprinde și recomandările privind tehnica lecturii și a studiului, a muncii individuale cu cartea, recomandările referitoare la cele mai nimerite cărți, în funcție de interesul și gustul cititorului; el sfîrșește cu discuțiile, cu schimbul de opinii asupra celor citite, cu destăinuirea reciprocă a aprecierilor de valoare și a semnificațiilor desprinse după lectură. Toate acestea nu exclud — în cazuri limită — intervențiile bibliotecarului, duse chiar pînă la anularea opțiunii unui cititor pentru o anumită carte: este vorba de cereri evident nepotrivite, care pot apărea din partea unor cititori copii sau adolescenți, pentru cărți de altfel valoroase și cu o largă circulație în bibliotecă. Așa, de pildă, bibliotecarul, care n-a dat curs unei cereri venite din partea unui cititor de 12 ani — elev sau elevă în clasa a VI-a —, pentru *Principele* lui Euger Barbu sau pentru *Decameronul* lui Boccaccio, a procedat just, în virtutea atribuțiilor sale de pedagog al lecturii. Orientarea lecturii elevilor pune, de altfel, probleme speciale, asupra cărora vom reveni.

În toate ipostazele pe care le presupune activitatea de orientare a cititorilor, de la simplele informații bibliografice pînă la cele din categoria relatată mai sus, bibliotecarul va trebui să adopte întotdeauna o atitudine plină de tact, de discreție și modestie, astfel ca intervenția sa să nu apară drept ingerință, să fie acceptată și chiar solicitată de cititor. Este cazul să reamintim, de asemenea, că atitudinea pedagogică, simțul măsurii și arta comunicării cu oamenii nu sînt suficiente, dacă nu valorifică o cultură generală temeinică, cunoștințe sigure în domeniul cărții și al bibliografiei, menținute și dezvoltate printr-o asidua și permanentă lectură: bibliotecarul nu citește numai pentru el, ci și în folosul cititorilor săi, de unde obligația profesională de a parcurge, pe cît îi stă în putință, literatura fundamentală în mai toate domeniile reprezentate în colecțiile bibliotecii, de a se informa sistematic asupra producției editoriale, asupra materialelor de critică și recomandare.

Înțelegă astfel, orientarea lecturii își justifică, și în privința categoriilor de cititori asupra cărora se exercită, hotărârile foarte largi preconizate de noi. Desprîjinul bibliotecarului pot avea nevoie toți cititorii, de la copii și începători pînă la specialiști și intelectuali de marcă. De altfel, specialistul nu se deosebește de cititorul mediu atunci cînd abordează alte domenii decît specialitatea lui și, ca atare, recomandarea unui volum de versuri sau

a unui album de artă nou apărut poate fi la fel de salutară pentru un inginer agronom, pentru un profesor de matematică ori pentru o muncitoare textilistă. Practica dovedește, de asemenea, că bibliotecarii — inclusiv cei din bibliotecile mici — pot furniza informații bibliografice prețioase specialiștilor chiar și în domeniile lor, ceea ce explică tendința de a include bibliotecile publice în aria beneficiarilor centrelor de documentare și informare, bibliotecile devenind, în fapt, intermediari între aceste centre și beneficiarii propriu-ziși.

O importanță deosebită, peste care se trece prea ușor în practica multor bibliotecari, o au condițiile generale de deservire: spațiul larg — și cit mai comod organizat — de consultare a publicațiilor la raft; cititorii nu trebuie forțați nici să se suie pe scări la polițele superioare, nici să îngenuncheze pentru a umbla în raftul de jos; simplificarea formalităților trebuie să aibă în vedere, în primul rând, timpul cititorului și nu al bibliotecarului etc.

Primul contact cu biblioteca

Avem în vedere atât persoanele care iau cunoștință pentru prima oară cu o bibliotecă, cit și pe acei cititori care au mai frecventat alte biblioteci, dar, din diferite motive, se înscriu într-una nouă. În acest moment, mai ales cei din prima categorie sînt de obicei stînjiți, încercînd o reținere firească pentru că nu cunosc normele și procedeele instaurate în relațiile bibliotecii cu cititorii. Pentru cei mai mulți, acest prim contact este holărîtor în aprecierea bibliotecii și a personalului ei, apreciere cu caracter subiectiv, conturată pe baza impresiei imediate, dar cu implicații psihologice de durată în relațiile cu publicul. Iată de ce bibliotecarului i se cere să fie extrem de atent cu noul venit și, prin întreaga sa comportare, să-i confirme acestuia impresia că e binevenit, ba chiar că era așteptat și că biblioteca își oferă serviciile în baza unui contract mutual, care nu-l obligă pe cititor decît în limita respectării intereselor generale manifestate de frecventatorii bibliotecii; în acest sens îi sînt prezentate obligațiile stipulate de regulamentul de folosire a bibliotecii, restul formalităților de înscriere, orarul de funcționare, mărirea și profilul fondului de cărți, tehnica cercetării cataloagelor, structura de organizare a colecțiilor în cazul raftului liber, sălile de lectură etc.

În perioada reînscriserii cititorilor — la începutul anului calendaristic, a anului școlar etc. —, prezența conducătorului unității, a bibliografilor și a celor mai experimentați bibliotecari printre noii înscriși, care să demonstreze cititorilor întreaga sollicitudine de care urmează să se

bucure ei, este deosebit de binevenită. Cu acest prilej, se urmărește adîncirea cunoașterii cititorilor, a preocupărilor de lectură, a motivațiilor și preferințelor acestora. Este o regulă generală însă ca întreaga investigație întreprinsă și de această dată să nu depășească problema studiului intereselor de lectură. Zelul unor bibliotecari de a afla totul despre cititorii lor, indiscreția transformă, de obicei, scopul urmărit — apropierea cititorului — în opusul lui. În afară de aceasta, convorbirea cu cititorii nu trebuie desfășurată după un stereotip ce se aplică invariabil oricărui cititor, ci se adaptează — și în conținut și în formă — la individualitatea acestuia, printr-o multitudinea de nuanțe, de la cerințele detaubuzării cărții și a bibliotecii în fața gospodinei de la țară, care calcă pentru prima dată pragul unei astfel de instituții, sau a copilului de 7—8 ani care acum își face intrarea în lumea mirifică a cărții, și pînă la informarea privind particularitățile de servire ale unităților respective, suficientă pentru un intelectual obișnuit cu biblioteca și lectura.

Primul contact cu biblioteca poate fi însă anticipat de bibliotecar, cititorul fiind inițiat prin acțiuni speciale, merite să-l atragă în sfera lecturii publice. Astfel, în bibliotecile școlare sînt cunoscute, dar din păcate nu se practică pe scară largă, așa-zisele „zile deschise ale bibliotecii“, cu care prilej, la începutul anului școlar, grupuri organizate de elevi iau primul contact cu biblioteca, în cadrul unui program prestabilit. Astfel de acțiuni pot fi extinse și în bibliotecile publice, cu colaborarea organizațiilor de tineret, a grupelor de sindicat, a organizațiilor de femei, a căminului cultural și a clubului ori a asociațiilor și cercurilor sportive etc. Unele biblioteci se adresează în scris cititorilor potențiali, fie printr-o simplă invitație personală de a vizita biblioteca, fie prin scrisori mai ample, în care li se prezintă acestora serviciile de care pot beneficia, stabilind astfel premisele primului contact cu noii cititori, cu rezultate deseori surprinzătoare.

Sfera asistenței în orientarea individuală a lecturii

Intervenția bibliotecarului în acțiunile și dezideratele de lectură, ori de cîte ori servește un cititor, nu este nici de dorit și nici posibilă, din lipsă de timp. Există însă un cerc mai restrîns de cititori — format din elevi sau maturi cu preocupări de studiu și lectură determinate de nevoi speciale, legate de procesul de învățămînt, de cerințe profesionale, de interese extra-profesionale, de gusturi personale sau din persoane la începutul procesului de autoinstruire — care trebuie să stea în atenția

permanentă a bibliotecarului. Acești cititori fac cu precădere obiectul observațiilor spontane sau programate, al convorbirilor, al analizelor pe baza informațiilor indirecte, furnizate de fișele de cititor, de însemnările scrise ale bibliotecarului, de indicațiile profesorilor și ale diriginților etc.

În afară de aceasta, bibliotecarul este zilnic solicitat de frecvențele cereri imprecise de tipul: o carte frumoasă, interesantă, de umor, sau ceva despre stupărit, ori despre Cosmos ș.a.m.d. Dincolo de răspunsul imediat, cit mai potrivit în raport cu nivelul și cerințele cititorului respectiv, bibliotecarul trebuie să-l ajute să se orienteze independent în selecția pe care trebuie să-o facă, în folosirea mijloacelor care-i stau la dispoziție. El va parcurge împreună cu cititorul catalogul sistematic, bibliografiile de recomandare, raftul liber (dacă e cazul), îl va iniția în consultarea altor lucrări de referință, îl va pune în legătură cu alți cititori, capabili să îi furnizeze informații și sfaturi calificate.

Practica unor bibliotecari de a-și apropia pe cei mai pregătiți cititori din domenii cit mai diferite, constituindu-se într-un grup care să participe la orientarea individuală a lecturii, dă rezultate foarte fericite. Profesori, medici, ingineri, economiști, propagandiști, ziariști, cititori pasionați, care consimt în general cu plăcere să depună o astfel de activitate, pot fi solicitați — fie de bibliotecar, fie direct de către cititori — pentru recomandări bibliografice, informații factologice, probleme de metodologie a lecturii etc., și aceasta chiar și pe calea cea mai comodă a comunicării telefonice.

În sfera sprijinirii individuale a cititorilor avansați intră apoi o serie de acțiuni ce tind spre extinderea serviciilor bibliotecii, și anume: scrisorile individuale, prin care sint anunțate noutățile editoriale achizionate de bibliotecă și despre care bibliotecarul știe că intră în cîmpul de preocupări al anumitor cititori, semnalaarea unor articole din ziare și reviste care-i interesează, solicitarea din partea marilor biblioteci sau a altor instituții documentare, a unor bibliografii speciale, în interesul propriilor cititori etc.

În general, întreaga activitate de orientare și de asistență individuală a cititorilor, activitate aparent anonimă și lipsită de elemente spectaculoase, are o eficiență care scapă deseori pînă și bibliotecarului însuși. De aceea, este necesar să revenim asupra acestui aspect al profesiei noastre, să-l supunem analizei critice, să-l perfecționăm, să întreținem în jurul lui o serioasă responsabilitate și o continuă pregătire culturală și profesională.

Atanase LUPU

1 IULIE — 50 de ani de la apariția (1920) primului număr (seria I) al revistei „Lupta de clasă”.

— 100 de ani de la înființarea Asociației generale a muncitorilor din Arad (1870).

14 IULIE — Începe revoluția burgheză din Franța. Masele răsculate din Paris dărîmă închisoarea Bastilia. Sărbătoarea națională a poporului francez.

20 IULIE — 160 de ani de la nașterea (1810) lui AUGUST TREBONIU LAURIAN, lingvist și istoric român (m. 1881).

21 IULIE — 25 de ani de la moartea (1945) lui PAUL VALÉRY, poet și eseist francez (n. 1871).

Degas. Dans. Desen. Conteset de Bohague. În românește de Șerban Foarță. Buc., „Meridiane”, 1968. 104 p. + 13 f. reproduceri.

22 IULIE — Ziua eliberării Poloniei de sub jugul cotorpitorilor fasciști

26 IULIE — 1953. A început revoluția națională cubaneză.

2 AUGUST — Ziua marinei Republicii Socialiste România.

3 AUGUST — 75 de ani de la moartea (1895) medicului și naturalistului român DIMITRIE BRÎNDZA, întemeietorul Institutului de botanică și al Grădinii botanice din București (n. 1846).

Dimitrie Brînda (1846—1895). [Bibliografie]. Studii introductive de Dr. Traian I. Ștefureac. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1956. 48 p. cu portr. (Biblioteca Academiei Republicii Populare Române. Seria biobibliografii, 7).

4 AUGUST — 100 de ani de la nașterea lui SIMION SANIELEVICI (1870—1963), matematician cu renume mondial.

Opera matematică. Prefață: Acad. prof. G. Vrânceanu. Buc. Editura Academiei R. S. României, 1968, 299 p. + 1 f. portr.

5 AUGUST — 75 de ani de la moartea lui FRIEDRICH ENGELS (1895).

6 AUGUST — 35 de ani de la moartea (1935) geografului român GEORGE VILSAN (n. 1885).

Descrieri geografice. Sub îngrijirea științifică a prof. dr. Vintilă Mihăilescu și prof. Tiberiu Morariu. Buc. Editura științifică, 1964. 244 p. cu ilustr. + 20 f. pl. + 2 f. h.

Morariu, Tiberiu. George Vilsan, un mare geograf român. Buc., 1956. 41 p. (Colecția Societății pentru răspîndirea științei și culturii. nr. 200).

7 AUGUST — 70 de ani de la moartea (1900) lui WILHELM LIEBKNECHT, militant al mișcării muncitorești germane și internaționale (n. 1826).

— *Amintiri despre Karl Marx. În: Amintiri despre Karl Marx. Cu 11 ilustrații de N. N. Sukov. [Traducere din limba germană]. Buc., Editura de stat pentru literatură politică, 1956. p. 131—174.*

9 AUGUST — Ziua minerului.

11 AUGUST — 75 de ani de la nașterea (1895) scriitorului VICTOR ION POPA, animator al teatrului nostru (m. 1946).

Veterin și Veler Doamne. Roman. Prefață de V. Mogilescu. Buc., Editura pentru literatură, 1963. 292 p. + 1 f. portr. (Biblioteca pentru toți, 192); *Sfirlează cu foșează*. Ed. a 4-a. Buc., Editura tineretului, 1967. 296 p. cu portr.: *Scrieri despre teatru*. Ediție îngrijită de V. Mîndra și Sorin Popa. Buc., „Meridiana”, 1969. 484 p. + 4 f. pl.

Vezi și Calendar iulie-august-septembrie 1965. In: Călușa bibliotecarului, 18, nr. 6, iun 1965, p. 382—383.

12 AUGUST — 15 ani de la moartea (1955) scriitorului german THOMAS MANN, laureat al Premiului Nobel (n. 1875).

Nuove. In românește de Alice Voinescu, Lazăr Iliescu și Al. Philippide. Prefață de Al. Dima. Buc., E.S.P.L.A., 1960. 336 p. + 1 f. portr. (Clasici literaturii universale); *Lotte la Weimar*. In românește de Al. Philippide. Buc., Editura pentru literatură universală, 1964. 351 p.; *Moartea la Veneția*. Nuvele. Traducere de Lazăr Iliescu și Al. Philippide. Prefață de Eugen Schileru. Buc., Editura pentru literatură, 1965. XLVII + 463 p. + 1 f. portr. (Biblioteca pentru toți, 272); *Casa Buddenbrook*. Declinul unei familii. Roman. Prefață de Mariana Șora. In românește de Ion Chinezcu. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1966. Vol. 1. LX + 420 p.; vol. 2. 392 p. (Biblioteca pentru toți, 351—352); *Doctor Faustus*. Viața compozitorului german Adrian Leverkühn povestită de un prieten. In românește de Eugen Barbu și Andrei Ion Deleanu. Prefață de Ion Ianoși. Buc., Editura pentru literatură universală, 1966. 736 p.; *Muntele vrăjii*. Roman. Traducere Petru Manoliu. Prefață de Ion Ianoși. Vol. 1—3. Buc., Editura pentru literatură, 1969. 3 vol. (Biblioteca pentru toți. Serie nouă. 533—535).

Ianoși, Ion. *Thomas Mann*. Buc., Editura pentru literatură universală, 1965. 324 p.

15 AUGUST — Ziua presei române. 1931 apare primul număr ilegal al ziarului „Scînteia”, organ al P.C.R.

— 25 de ani de la eliberarea Coreii de sub jugul cōtropicitorilor japonezi (1945).

16 AUGUST — 325 de ani de la nașterea (1645) scriitorului și naturalistului francez JEAN DE LA BRUYÈRE (m. 1696).

Caracterile sau moravurile acestui veac. Traducere și note de Aurel Tita. Prefață de N. N. Condescu. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1966. Vol. 1. XLV + 433 p.; vol. 2. 464 p. (Biblioteca pentru toți, 331—332).

17 AUGUST — 45 de ani de la moartea (1925) scriitorului român IOAN SLAVICI (n. 1848).

Spaima zmelor. Povestii. Prefață de Valentina Tudoriu. Buc., Editura pentru literatură, 1969. XXXVIII + 297 p. (Biblioteca pentru toți, 502); *Mara* [Roman]. Prefață și note de Constantin Măclăuă. Buc., Editura tineretului, 1969. 327 p. (Lyceum, 75); *Păcădă în satul lui*. Ilustrații și copertă: Adoc Gh. Buc., Editura tineretului, 1968. 104 p.; *Opere*. Sub îngrijirea unui colectiv. Prefață: D. Vatamaniuc. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 2 vol. (Scriitori români); *Zina zorilor*. Prefață și note finale de Zina Molcuț. Ilustrator: Ioan Deak. Buc., Editura tineretului, 1967. 240 p. (Biblioteca școlară, 6).

Marcea. Pompiliu. *Ioan Slavici*. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 417 p. + 12 f. pl. Vatamaniuc, D. *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut*. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968. 619 p. + 2 f. tab.

Vezi și Calendar ianuarie-februarie-martie 1967. In: Revista bibliotecilor 20, nr. 12, dec 1967, p. 758.

19 AUGUST — 35 de ani de la moartea scriitorului român GIB. I. MIHĂESCU (n. 1894).

Donna Alba. [Roman]. Text îngrijit de Aurora Părvu. Ilustrațiile și coperta de Iulian Olariu. Buc., Editura pentru literatură, 1969. 450 p. + 10 f. pl.; *Nuvele*. Antologie și prefață de Nicolae Balotă. Text stabilit, tabel cronologic și bibliografic de Ion Nistor. Buc., Editura tineretului, 1969. 320 p. (Lyceum, 76).

21 AUGUST — ZIUA CONSTITUȚIEI. 5 ani de la adoptarea de către Marea Adunare Națională a Constituției Republicii Socialiste România (1965).

Ceașescu, Nicolae. *Raport cu privire la proiectul de Constituție a Republicii Socialiste România*. Buc., Editura politică, 1965. 35 p. („Scînteia” nr. 6717 din 21 august 1965).

22 AUGUST — 80 de ani de la moartea lui VASILE ALECSANDRI, scriitor român (n. 1821).

Opere. Text ales și stabilit de G. C. Nicolescu și Georgeta Rădulescu-Dulgheru. Studii introductive, note și comentarii de G. C. Nicolescu. Vol. 1—3. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 3 vol. (Scriitori români); *Poezii populare ale românilor*. Adunate și întocmite de Vasile Alecsandri. Ediție îngrijită și prefață de Gheorghe Vrabie. Coperta și ilustrațiile A. Demian. Buc., Editura pentru literatură, 1966. 360 p. cu ilustr.; *Ostași noștri*. Antologie. Prefață și note de V. Adăscăliței. Buc., Editura tineretului, 1967. 120 p. (Biblioteca școlară, 10); *Poezii*. Prefață de Paul Cornea. Vol. 1: Doine și lăcrămioare. 2: Ostași noștri. Buc., Editura pentru literatură, 1967. Vol. 1. LV + 351 p.; vol. 2. 511 p. (Biblioteca pentru toți. 385—386); *Proză*. Ediție îngrijită și studii introductive de G. C. Nicolescu. Buc., Editura pentru literatură, 1967. XXIV + 616 p.; *Teatru*. Ediție îngrijită, note și bibliografie de G. Plenescu. Prefață de C. Ciopraga. Buc., Editura tineretului, 1968. 592 p. (Lyceum, 40); *Vasile Porojan* [Lucrări în proză]. Ediție îngrijită de Cornel Regman. Prefață de Mihai Gafița. Buc., Editura tineretului, 1968. 216 p. (Biblioteca școlară, 21); *Pasteluri*. Ilustrații Adrian Ionescu. Buc., Editura tineretului, 1969. 24 f. cu ilustr.

Călinescu, George. *Vasile Alecsandri*. Buc., Editura tineretului, 1965. 144 p. + 8 f. pl. Nicolescu, G. C. *Viața lui Vasile Alecsandri*. Ed. a 2-a revăzută. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 696 p. + 14 f. pl.

Vezi și Calendar iulie-august-septembrie 1966. In: Revista bibliotecilor 19, nr. 6, iunie 1966, p. 383.

23 AUGUST — 1944. Eliberarea Românicilor de sub jugul fascist.

24 AUGUST — 150 de ani de la moartea (1820) scriitorului român I. BUDAI-DELEANU (n. 1760).

Trei viteji. Ediție și glosar de J. Byck. Ed. a 2-a. Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1958. 144 p. (Biblioteca pentru toți); *Tiganiada*. Ediție critică de Florea Fugariu. Studiu introductiv de Romul Munteanu. Vol. 1—2. Buc., Editura tineretului, 1969. Vol. 1. 328 p.; vol. 2. 328 p. (Lyceum, 65—66).

Protopopescu, Lucia. *Noi contribuții la biografia lui Ion Budi-Deleanu*. Documente inedite. București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967. 308 p.

27 AUGUST — 200 de ani de la nașterea (1770) lui G. W. T. HEGEL, reprezentant cel mai de seamă al filozofiei clasice germane (m. 1831).

Prelegeri de estetică. Traducere de D. D. Roșca. Vol. 1—2. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966. Vol. 1. 631 p.; vol. 2. 644 p.; *Știința logicii.* Traducere de D. D. Roșca. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966. 860 p.; *Studii filozofice.* Traducere de D. D. Roșca. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967. 331 p.; *Prelegeri de filozofie a istoriei.* Traducere de Petru Drăghici și Radu Stoichiță. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968. 427 p.; *Prelegeri de filozofie a religiei.* Traducere de D. D. Roșca. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1969. 535 p.; *Principiile filozofiei dreptului sau elemente de drept natural și de știință a statului.* Traducere de Virgil Bogdan și Constantin Floru. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1969. 393 p.

Roșca, D. D. *Insemnări despre Hegel.* Buc., Editura științifică, 1967. 224 p.

27 AUGUST — 5 ani de la moartea (1965) scriitorului român EUSEBIU CAMILAR (n. 1910).

Negura. Ediție revăzută. Prefață de Mihai Gafița. Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1961. XVIII + 470 p. + 1 f. portr. (Biblioteca pentru toți, 57); *Farmecul depărtărilor.* Buc., Editura tineretului, 1966. 280 p.; *Povești erotice.* Copertă și ilustrații de Th. Bogol. Ed. a 3-a. Buc., Editura tineretului, 1967. 272 p.; *Ciopote în amurg.* Nuvele. Buc., Editura tineretului, 1969. 320 p. (Nuvele de ieri și de azi); *Vrancea.* Povestire istorică. Copertă și ilustrații de Gh. Adoc. Ediția a 4-a. Buc., Editura tineretului, 1969. 32 p.

30 AUGUST — 100 de ani de la nașterea fizicianului englez ERNEST RUTHERFORD, laureat al Premiului Nobel (m. 1937).

31 AUGUST — 100 de ani de la nașterea (1870) poetului român V. V. DELAMARINA (m. 1896).

Vintilescu, Virgil. *Victor Vlad Delamarina.* Timișoara, 1967. 198 p. cu portr. + 17 f. pl. (Sfatu Popular al Regiunii Banat. Casa regională a creației populare).

2 SEPTEMBRIE — 20 de ani de la moartea (1950) lui TRAIAN VUIA, unul din precursorii aviației moderne (n. 1872).

Toescu, Crișan. *Traian Vuta.* Buc., Editura tineretului, 1961. 184 p. + 10 f. pl. („Oamenii de seamă”).

Lipovan, Ing. George. *Traian Vuta. Mărturie.* București, Editura științifică, 1966. 56 p. + 16 f. pl. și facs. (Consiliul pentru răspândirea cunoștințelor cultural-științifice. Orizonturi).

— 25 de ani de la proclamarea Republicii Democratice Vietnam (1945).

4 SEPTEMBRIE — 5 ani de la moartea (1965) lui ALBERT SCHWEITZER, gânditor umanist francez, laureat al Premiului Nobel pentru pace (n. 1875).

5 SEPTEMBRIE — 120 de ani de la nașterea (1850) medicului și chimistului român CONSTANTIN I. ISTRATI (m. 1918).

Jlanu, Dr. I. G. Vasîlu. Dr. C. I. Istrati. Cuvînt înainte de C. I. Parhon. Buc., Editura științifică, 1964. 240 p. cu ilustr.

7 SEPTEMBRIE — 100 de ani de la nașterea (1870) lui A. I. KUPRIN, scriitor rus (m. 1938).

Opere alese. Traducere. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură universală, 1964. Vol. 1. 575 p.; vol. 2. 640 p. (Clasicii literaturii universale); *Vrăjitoarea.* Nuvele și povești. Prefață de H. Zalis. (Traducere). Buc., Editura pentru literatură, 1969. XXIX + 434 p. (Biblioteca pentru toți. Serie nouă, 520).

9 SEPTEMBRIE — 1944. A fost doborâtă dictatura fascistă în Bulgaria. Sărbătoarea națională a poporului bulgar.

21 SEPTEMBRIE — 40 de ani de la moartea (1930) publicistului socialist IOSIF NADEJDE (n. 1879).

22 SEPTEMBRIE — 100 de ani de la moartea (1870) scriitorului francez PROSPER MERIMÉE, creatorul nuvelei moderne în literatura franceză (n. 1803).

Carmen. Nuvele. Traducere de Al. O. Teodorescu. Prefață de Mihai Murgu. Buc., Editura pentru literatură, 1965. XXXI + 368 p. + 1 f. portr. (Biblioteca pentru toți, 270); *Cronica domniei lui Carol al IX-lea.* Traducere și note de Leon Baconsky. Cuvînt înainte de Elena Vianu. Buc., Editura pentru literatură universală, 1968. 224 p. (Clasicii literaturii universale).

26 SEPTEMBRIE — Se implinesc 25 de ani de la moartea (1945) compozitorului și folcloristului maghiar BÉLA BARTÓK (n. 1881).

Insemnări asupra cîntecului popular. (Culegere de studii și articole. Cu o prefață de Zeno Vancea. Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1956. 227 p. cu note muzicale.

Alexandru Tiberiu. *Béla Bartók despre folclorul românesc.* Buc., Editura muzicală, 1958. 132 p. cu note muzicale + 5 f. facs. + 3 f. portr. (Institutul de folclor).

Szabolcsi, Bence. *Béla Bartók. Viața și opera.* Versiune în limba română de Zeno Vancea. Buc., Editura muzicală a Uniunii compozitorilor din R.P.R., 1962. 136 p. cu ilustr.

28 SEPTEMBRIE — 1864. S-a creat la Londra, sub conducerea lui K. Marx și Fr. Engels, Internaționala I.

— 75 de ani de la moartea (1895) savantului francez LOUIS PASTEUR (n. 1822).

Tăutu, Petre. *Louis Pasteur.* Buc., Editura tineretului, 1959. 288 p. + 9 f. pl. (Colecția „Oamenii de seamă”).

Mesrobianu, Dr. Ion. *Lumea invizibilă.* Pasteur și medicina modernă. Buc., Editura științifică, 1967. 96 p. cu ilustr. (Consiliul pentru răspândirea cunoștințelor cultural-științifice. Orizonturi).

29 SEPTEMBRIE — 175 de ani de la nașterea (1795) lui K. F. RILEEV, poet rus decembrist (m. 1826).

SEPTEMBRIE — 225 ani de la moartea lui ION NECULCE (1672—1745).

Letopisețul Țării Moldovei... precedat de O samă de cuvinte. Ediție îngrijită de Acad. Iorgu Iordan. Prefață și note de George Munteanu. Buc., Editura tineretului, 1968. 232 p. (Biblioteca școlară, 22).

Velcu, Dumitru. *Ion Neculce.* Buc., Editura tineretului, 1968. 248 p. + 8 f. reproduceri. („Oamenii de seamă”).

POȘTA REDACȚIEI

Cornel DINICUȚA. Biblioteca Sectorului 5, București : Referitor la cele 3 întrebări pe care ni le-ați adresat în scrisoarea dv., vă răspundem următoarele :

1. **Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 47/1970 cu privire la experimentarea noului sistem de salarizare și majorarea salariilor medii și cei care au absolvit Școala tehnică de activiști culturali (asimilați cu studii și cei care au absolvit Școala tehnică de activiști culturali (asimilați cu absolvenții Școlii postliceale de bibliotecari).** Anume, pentru ocuparea funcției de bibliotecar principal cu studii medii, salariului cu studii medii trebuie să aibă o vechime de 7 ani în funcția de bibliotecar, pe cînd absolvenții fostei Școli de activiști culturali — doar 5 ani; pentru încadrarea în funcția de bibliotecar cu studii medii, celor din prima categorie le este necesară o vechime de 2 ani în bi-

bliotecă, pe cînd absolvenții școlii amintite, scutiți de această vechime, pot fi numiți în funcția de bibliotecar chiar la absolvire.

2. Diferențierea consemnată mai sus se aplică în același mod la toate bibliotecile, indiferent de categoria unității. Deci, și în bibliotecile de sector din Capitală trebuia făcută această diferențiere.

3. Drepturile absolvenților fostei Școli de activiști culturali care lucrează într-o bibliotecă de orice categorie sînt următoarele : aceștia pot ocupa, încă de la absolvirea școlii, fără vechime în munca de bibliotecă, funcția de bibliotecar cu studii medii, iar după un stagiu de 5 ani ca bibliotecar, funcția de bibliotecar principal cu studii medii ; absolvenții Școlii tehnice de activiști culturali încadrați în una din aceste două funcții de execuție de specialitate pot primi gradații de diferențiere a salariilor tarifare, conform **Regulamentului privind modul de acordare a gradațiilor la funcțiile de specialitate, economice, tehnice și administrative din unitățile de cultură** (Anexa III la H.C.M.

nr. 47/1970).

Omer Sinasi

20 februarie 1937
— 11 aprilie 1970

Colectivul Bibliotecii municipale Constanța anunță, cu adînc regret, încetarea din viață a eminentului lor coleg, Omer Sinasi.

Arătînd pasiune și entuziasm pentru profesiunea aleasă, Omer Sinasi a activat timp de peste 12 ani în cadrul Serviciului metodic al Bibliotecii municipale din Constanța, contribuind efectiv la dezvoltarea rețelei de biblioteci din Dobrogea, participînd, cu competența acordată de o calificare înaltă și de o experiență

îndelungată, la rezolvarea celor mai dificile probleme.

Coleg exemplar, Omer Sinasi a împărtășit întotdeauna cu înțelegere și dezinteres din cunoștințele sale profesionale celor care i-au solicitat sprijinul.

Plecarea sa atît de timpurie dintre noi constituie o grea pierdere pentru colectivul bibliotecii noastre.

Amintirea figurii sale exemplare și a activității sale neobosite în slujba culturii va rămîne neștersă în memoria celor care l-au cunoscut și apreciat.

В Н О М Е Р Е

Эрих АДЛЕР: Улучшение системы технической информации и документации. 1. Документальные пункты 323

Джордже ВЛАДЕСКУ: Справочный фонд сельских библиотек Анкеты 327

Кристина ПЕТРЕСКУ: Как работает отдел научной информации Государственной Центральной Библиотеки Социалистической Республики Румынии . . . 333

Мирча ИОНЕСКУ: Местная библиография сельских и городских библиотек 336

Серджу ФЭРКЭШАН: Как информируется библиотекарь 344

ЯКО Сигизмунд: Первые шаги в области производства бумаги в нашей стране. 2. Бумажная мельница в Сибии и вопрос изготовления бумаги в Молдавии, в XVI веке 369

Думитру БЭЛЭЕЦ: Детская библиотека в Кламаре (Франция) . . . 374

Вера КЭЛИН: Чарльз Диккенс. 100-летие со дня его смерти 377

EXTRAIT DU SOMMAIRE

Erich ADLER: L'optimisation du système d'information et de documentation technique. 1. Unités de documentation 323

George VLĂDESCU: Le fonds de référence dans les bibliothèques communales 327

Cristina PETRESCU: L'activité au Service d'information scientifique de la Bibliothèque Centrale d'État 333

Mircea IONESCU: La bibliographie locale dans les bibliothèques municipales et des villes 336

Sergiu FĂRCAȘAN: Comment peut s'informer un bibliothécaire? . . 344

JĂKO Sigismund: Les débuts de la fabrication du papier dans notre pays. 2. Le moulin à papier de Sibiu et le problème de la fabrication du papier en Moldavie au XVI-ème siècle 369

Dumitru BALĂEȚ: La bibliothèque enfantine de Clamart 374

Vera CĂLIN: Charles Dickens. 100 ans depuis sa mort 377

SUMMARY

Erich ADLER: The Improvement of the Information and Technical Documentation System. 1. Documentation Units 323

George VLĂDESCU: The Reference Book Stock in Community Libraries. Investigation 327

Cristina PETRESCU: The Scientific Information Department of the Central State Library and Its Activity 333

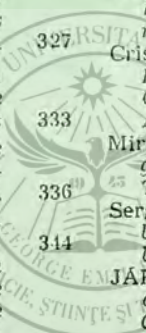
Mircea IONESCU: Local Bibliography in the Municipal and Town Libraries 336

Sergiu FĂRCAȘAN: How Can a Librarian Keep His Information Up to Date 344

JĂKO Sigismund: The Beginnings of Paper Manufacture in Our Country. 2. The Paper Mills of Sibiu and the Problem of Paper Manufacture in XVIth Century in Moldavia 369

Dumitru BALĂEȚ: The Library for Children of Clamart 374

Vera CĂLIN: Charles Dickens. 100 Years since His Death 377

41 000